

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen bemyndigade den 25 mars 1999 chefen för Justitiedepartementet att tillkalla en särskild utredare för att se över mönsterskyddslagen (1970:485). Enligt regeringens beslut (dir. 1999:27) skall ett delbetänkande avseende genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG om mönsterskydd och de författningsändringar som föranleds därav redovisas senast den 1 september 2000.

Med stöd av bemyndigandet förordnades den 11 juni 1999 f.d. hovrättslagmannen Bengt G. Nilsson som särskild utredare fr.o.m. den 1 april 1999.

Som sakkunnig i utredningen förordnades fr.o.m. den 23 september 1999 hovrättsassessorn Anders Kylhammar.

Samma dag förordnades som experter i utredningen advokaten Håkan Borgenhäll, jur. kand. Lottie-Ann Hulth, mönsterskyddskonsulenten Lilly Kinell, professorn Marianne Levin och civilingenjören Hans Waldebäck.

Den 18 januari 2000 förordnades som experter i utredningen designer Claes Frössén, bolagsjuristen Victoria Johansson, förbundsjuristen Staffan Moberg, branschdirektören Göran Nilsson, byråchefen Karin Sjökvist och enhetschefen Carin Wahren.

Till sekreterare förordnades den 16 augusti 1999 hovrättsassessorn Peter Adamsson.

Utredningen har antagit namnet Mönsterutredningen.

Efter remiss har utredningen avgett yttrande över Justitiedepartementets promemoria Ombudskrav, prioritet och elektronisk ingivning – några frågor om patent och växtförädlarrätt (Ds 2000:30).

Utredningen överlämnar härmed sitt delbetänkande *Mönster, Form, Design*, Förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m.m.

Stockholm i augusti 2000

Bengt G. Nilsson

/Peter Adamsson

Sammanfattning

Inledning

Europaparlamentet och rådet antog den 13 oktober 1998 direktivet 98/71/EG om mönsterskydd (mönsterdirektivet). Föreskrifterna i direktivet skall ha genomförts i medlemsländernas nationella lagstiftning senast den 28 oktober 2001. Direktivet föranleder ändringar i mönsterskyddslagen (1970:485).

Mönsterutredningen har i uppdrag att föreslå de författningsändringar som behövs för att införliva mönsterdirektivet med svensk rätt. I detta delbetänkande lämnas förslag till sådana författningsändringar. Dessutom föreslås förändringar i reglerna om ombudskrav och s.k. konventionsprioritet samt vissa ändringar av förfarandet vid registrering av mönster.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 28 oktober 2001.

Mönsterdirektivet

De ändringar i mönsterskyddslagen (ML) som nu föreslås med anledning av mönsterdirektivet innebär följande.

ML inleds med en allmän bestämmelse som anger att den som skapat ett mönster (formgivaren) eller den till vilken dennes rätt övergått genom registrering kan få ensamrätt till mönstret (mönsterrätt).

Som en följd av direktivet föreslås sedan att det i lagen tas in en ny paragraf med definitioner av begreppen mönster, produkt och sammanfatt produkt.

Detaljer i en produkts utseende som är betingade av produktens funktion och mönster till mekaniska sammankopplingsytor kan inte bli föremål för mönsterskydd. Således kan skydd inte erhållas för en detalj i en produkts utseende där en viss teknisk lösning lett till att endast en utformning är möjlig. Mönsterrätt kan dock erhållas till sådana sammankopplingsytor som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter sammanfogas ett stort antal gånger (t.ex. LEGO-klotsar) *eller* att pro-

dukter i ett modulsystem förbinds med varandra. I sådana fall är det möjligt att erhålla mönsterskydd.

De allmänna förutsättningarna för att ett mönster skall kunna registreras föreslås i enlighet med mönsterdirektivet vara att mönstret är *nytt* och har *individuell karaktär*.

Ett mönster skall anses som nytt om det inte före dagen för ansökan om registrering eller prioritet dagen, om prioritet åberopas, finns ett annat allmänt tillgängligt mönster som är identiskt med det mönster som söks skyddat. Mönster skall betraktas som identiska om de endast skiljer sig åt i oväsentliga avseenden.

Som nämnts föreslås att mönstret, utöver att vara nytt, även måste ha individuell karaktär. Med att mönstret har individuell karaktär avses att det helhetsintryck en kunnig användare får av mönstret skiljer sig från mönster som blivit allmänt tillgängliga före dagen för ansökan eller prioritet dagen, om prioritet åberopas. Det föreslås även att den frihet formgivaren haft vid utvecklingen av mönstret, skall beaktas vid bedömningen om mönstret har individuell karaktär.

Ett mönster skall anses som allmänt tillgängligt om det blivit offentliggjort i samband med registreringsförfarandet eller på annat sätt, eller förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars blivit känt.

Ett mönster skall dock inte anses som allmänt tillgängligt om de i föregående stycket nämnda omständigheterna inte rimligen kunde blivit kända genom normal yrkesmässig verksamhet i fackkretsar i den berörda sektorn inom den Europeiska unionen före ansökan om registrering eller prioritet dagen, om prioritet åberopas.

Vidare skall ett mönster inte heller anses som allmänt tillgängligt

- endast på grund av att det visats för någon annan efter ett underförstått eller uttalat krav på konfidentialitet.
- om det inom en period av tolv månader före ansökan om registrering eller prioritet dagen gjorts offentligt
  - a) av formgivaren,
  - b) av någon annan till följd av uppgifter som tillhandahållits eller åtgärder som vidtagits av formgivaren eller
  - c) till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.

Med formgivaren avses även den till vilken formgivarens rätt övergått.

Framhållas kan i detta sammanhang särskilt den ”nyhetsfrist” om tolv månader som föreslås bli införd i lagen. En formgivare går således inte miste om möjligheten till skydd för det fall denne gjort mönstret känt innan ansökan om registrering lämnas in, förutsatt ansökan lämnas in inom tolv månader från det att mönstret gjorts offentligt.

För mönster till beståndsdelar i en sammansatt produkt föreslås gälla vissa ytterligare allmänna skyddsförutsättningar utöver kraven på nyhet och individuell karaktär. Dels måste beståndsdelarna vara synliga vid normal användning av den sammansatta produkten. Dels måste de synliga detaljerna av beståndsdelarna i sig uppfylla kraven på nyhet och individuell karaktär. Med ”normal användning” avses slutanvändarens användning, dvs. normalt sett konsumentens.

De särskilda hinder mot mönsterrätt som upptas i 4 § ML i dess nuvarande lydelse bedöms kunna bibehållas, bortsett från 4 § 2 e) och kravet på att *utnyttjandet* av ett mönster inte får strida mot goda seder eller allmän ordning. Det kommer således inte vara ett hinder mot mönsterrätt om det i mönstret förekommer ett annat mönster som inte väsentligen skiljer sig från ett mönster registrerat för annan i Sverige. Däremot kommer utnyttjandet av en sådan mönsterrätt förutsätta samtycke av innehavaren till registreringen av det mönster som intagits i det senare.

Den ensamrätt som förvärfvas genom registrering benämns som tidigare mönsterrätt. Mönsterrätten innebär att det inte utan innehavarens samtycke är tillåtet för tredje man att använda mönstret. I mönsterrätten görs dock följande begränsningar.

Det skall vara tillåtet att utan hinder av mönsterrätt företa handlingar

- privat och utan vinstsyfte,
- i experimentsyfte, och
- som innebär återgivning av mönstret i syfte att citera eller undervisa, förutsatt handlingarna är förenliga med god affärssed och inte omotiverat skadar ett normalt utnyttjande av mönstret samt på villkor av att källan anges.

Vidare görs begränsningar i mönsterrätten för utrustningen på fartyg och luftfartyg som är hemmahörande i en främmande stat när dessa tillfälligt kommer in i Sverige, införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation av sådana fartyg och arbete med att reparera sådana fartyg. Det nuvarande kravet för att detta undantag i mönsterrätten skall tillämpas, att det gäller ett motsvarande undantag i den stat i vilken fartyget är hemmahörande, föreslås således bli upphävt.

Mönsterrättens skyddsomfång föreslås omfatta alla mönster som inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare.

Det mönster som ingår i en ansökan om registrering skall kunna ändras under förutsättning att mönstret efter ändringen behåller sin identitet och uppfyller i lagen uppställda skyddsförutsättningar. Under

samma villkor skall även en mönsterregistrering kunna hävas partiellt av allmän domstol.

Mönsterdirektivet lämnar inte utrymme för någon begränsning av mönsterrätten i form av för användarrätt eller tvångslicens. Det föreslås därför att bestämmelserna om för användarrätt och tvångslicens i ML utgår.

Skyddstiden för mönster föreslås bli förlängd till 25 år. Till skillnad från vad som gäller enligt den nuvarande lydelsen av ML skall skydd kunna begäras för längre tid än 5 år i taget. Exempelvis kommer det bli möjligt att redan vid ansökningstillfället begära en skyddstid som sträcker sig över flera femårsperioder. Den förlängda skyddstiden skall dock inte gälla för mönster till beståndsdelar som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende. För sådana mönster skall skyddstiden alltså inte kunna bli längre än 15 år.

I övrigt föreslås vissa begränsningar i rätten att föra talan om hävning av en registrering. I de fall registreringen kränker en annan tidigare rättighet (t.ex. rörande ett varumärke eller ett upphovsrättsligt skyddat verk) skall talan kunna föras endast av den som innehar rättigheten.

Registreringsförfarandet

Skydd för mönster erhålls enligt ML efter registrering av mönstret. Registreringen föregås av att Patent- och registreringsverket (PRV) genomför en undersökning av eventuella hinder mot registrering. Detta är även fallet i övrigt på det industriella rättsskyddets område. Således erhålls skydd för uppfinning, varumärke och växtsort efter ett registreringsförfarande innefattande en officialprövning av olika hinder mot registrering (vad gäller varumärken kan skydd även uppstå till följd av inarbetning).

Inom EU pågår för närvarande arbete med en förordning om skydd för mönster. Det kommer – i likhet med vad som är fallet inom varumärkesrätten – till följd av förordningen bli möjligt att genom registrering hos Byrån för harmonisering av den inre markanden i Alicante, Spanien, erhålla skydd för mönster i hela EU. Registrering skall enligt förslaget ske efter en officialgranskning som avser att det är fråga om ett mönster i förordningens mening och att detta inte strider mot allmän ordning eller allmän moral.

Enligt till utredaren givna direktiv skulle registreringsförfarandet bli föremål för övervägande först i ett slutbetänkande. Mot bakgrund av de konsekvenser ett genomförande av direktivet leder till (bl.a. ett antal

nya hinder mot registrering) har det uppstått ett behov av att redan i ett delbetänkande föreslå vissa förändringar av det nuvarande systemet för registrering av mönster. Det bör betonas att avsikten är att i ett slutbetänkande presentera en översyn av registreringsförfarandet i dess helhet.

Det syfte som ligger bakom de föreslagna förändringarna är att registreringsförfarandet skall vara snabbt, enkelt och billigt för att därigenom bibehålla intresset för ett nationellt mönsterskydd. Detta utan en orimlig ökning av kostnaderna för skydd, som ytterst drabbar de sökande.

Det föreslås därför att utformningen av systemet för officialprövning av ansökningar om registrering av mönster ändras. PRV skall enligt förslaget endast undersöka om mönstret uppfyller i lagen uppställd definition av ett mönster och huruvida det strider mot goda seder eller allmän ordning.

Granskning av om andra hinder mot registrering föreligger kan inom ramen för PRV:s uppdragsverksamhet ske på begäran av sökanden och mot viss avgift. Resultatet av undersökningen skall tillställas sökanden i form av en s.k. sökrappport. PRV skall däremot inte pröva hinder som framkommit under en sådan granskning.

För att skapa en överensstämmelse med patent- och varumärkeslagarna, och för att skapa förutsättningar för att erhålla ett fullständigt skydd snabbare, föreslås vidare att ML ändras så att registrering sker omedelbart efter det att officialgranskningen avseende vissa absoluta registreringshinder skett. Invändningsförfarandet blir tillgängligt först efter registreringen. Med anledning av mönsterdirektivet föreslås att rätten att framställa invändning begränsas i likhet med vad som föreslås för rätten att föra talan om hävning vid domstol.

Det föreslås vidare att bestämmelserna om samregistrering av mönster förenklas. Samregistrering skall kunna ske under förutsättning att mönstren hör till samma huvudklass enligt Locarnokonventionen om internationell klassificering av mönster. Detta föreslås gälla även för ornament.

Slutligen föreslås att kravet på att sökanden på heder och samvete skall intyga att mönstret är nytt tas bort.

Ombudskrav och konventionsprioritet

Det föreslås att PRV skall få kräva att den som ansöker om registrering av ett mönster, och som inte har hemvist här i landet, anvisar en fysisk eller juridisk person med hemvist i Sverige som är behörig att ta emot delgivning i ansökningsärendet.

Vidare föreslås att reglerna om konventionsprioritet, som nu återfinns i mönsterskyddsförordningen (1970:486), tas in i lagen och utvidgas till att omfatta även mönster angivna i ansökningar om mönsterregistrering eller skydd för nyttighetsmodell gjorda i stater som är medlemmar i Världshandleorganisationen (WTO).

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs¹ beträffande mönsterskyddslagen (1970:485) att
dels 6, 28–30 §§ skall upphöra att gälla,
dels att i 34 och 37 §§ ordet ”vara ” skall bytas ut mot ”produkt”,
dels 1–5, 7, 8, 10–14, 18, 20, 21, 24, 26, 27, 31, 32, 38, 39 och 42–
 45 §§ skall ha följande lydelse samt
dels att det i lagen skall införas elva nya paragrafer, 1 a, 2 a, 3 a, 4
 a, 7 a–b, 13 a, 18 a §, 31 a–c §§.

Nuvarande lydelse

Med mönster förstås i denna lag förebilden för en varas utseende eller för ett ornament.

Den som skapat ett mönster eller *hans* rättsinnehavare kan genom registrering få ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja mönstret *enligt denna lag* (mönsterrätt).

Föreslagen lydelse

1 §²

Den som skapat ett mönster (*formgivaren*) eller *den till vilken formgivarens rätt övergått* kan *i enlighet med bestämmelserna i denna lag* genom registrering få ensamrätt *till* mönstret (mönsterrätt).

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (EGT L 289, 28.10.1998, s. 28, Celex 31998L0071)

² Ändringen innebär bl.a. att första stycket upphävs.

1 a §

I denna lag förstås med

1. mönster: en produkts eller produktfels utseende, som bestäms av de detaljer som finns på själva produkten eller i dess utsmyckning särskilt vad gäller linjer, konturer, färger, former, ytstrukturer och/eller material,

2. produkt: ett industriellt eller hantverksmässigt framställt föremål, inbegripet delar som skall monteras till en sammansatt produkt, förpackningar, utstyrrel, grafiska symboler och typsnitt, men inte datorprogram,

3. sammansatt produkt: en produkt som är hopsatt av ett flertal beståndsdelar, som kan bytas ut, genom att produkten kan tas isär och på nytt hopfogas.

2 §

Mönster registreras endast om det väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för registreringsansökningen.

Som känt anses allt som blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom avbildande, utställande, saluhållande eller på annat sätt. Även ett icke allmänt tillgängligt mönster anses som känt, ifall mönstret framgår av en ansökan här i riket om patent eller om varumärkes- eller mönsterregistrering, vilken är eller enligt vad därom är föreskrivet skall anses gjord före

Mönsterrätt erhålls endast om mönstret är nytt och har individuell karaktär.

Ett mönster anses som nytt om inget identiskt mönster gjorts allmänt tillgängligt före den dag, då en ansökan om registrering lämnades in, eller om prioritet åberopas, före prioritetdagen. Mönster skall anses som identiska om de endast skiljer sig i oväsentliga avse.

den dag som anges i första stycket, och mönstret sedermera i samband med ansökningens handläggning göres allmänt tillgänglig.

Ett mönster anses ha individuell karaktär om det helhetsintryck en kunnig användare får av mönstret skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av ett mönster som gjorts allmänt tillgängligt före den dag då en ansökan om registrering lämnades in eller, om prioritet åberopas, före prioritetdagen. Vid bedömningen av om mönster har individuell karaktär skall hänsyn tas till den grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av mönstret.

2 a §

Ett mönster till en produkt, som utgör en beståndsdel av en sammansatt produkt, anses vara nytt och ha individuell karaktär om

1. beståndsdelen, när den infogats i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och

2. sådana synliga detaljer i beståndsdelens mönster sedda för sig uppfyller kraven på nyhet och individuell karaktär.

Med normal användning avses slutanvändarens användning med undantag för underhåll, service och reparationsarbeten.

3 §³

Mönster kan registreras utan hinder av att det inom sex månader innan registreringsansökningen gjordes blivit allmänt tillgängligt

1. till följd av uppenbart missbruk i förhållande till sökanden eller någon från vilken han härleder sin rätt eller

2. genom att sökanden eller någon från vilken han härleder sin rätt förevisat mönstret på officiell eller officiellt erkänd, internationell utställning.

Ett mönster skall anses ha gjorts allmänt tillgängligt om det offentliggjorts i samband med registreringsförfarandet eller på annat sätt eller har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars har blivit känt.

Mönstret anses inte ha gjorts allmänt tillgängligt

1. om fackkretsarna inom den aktuella sektorn inom den Europeiska unionen i sin normala näringsverksamhet inte rimligen kunde ha fått kunskap om de omständigheter som nämns i första stycket före den dag en ansökan om registrering lämnades in eller, om prioritet åberopas, före prioritetdagen, eller

2. endast till följd av att det visats för någon annan efter ett uttalat eller underförstått krav på konfidentialitet.

3 a §

Mönstret anses inte heller ha gjorts allmänt tillgängligt om det inom en period av tolv månader före en ansökan om registrering eller, om prioritet åberopas, före prioritetdagen,

³ Europeiska unionen i andra stycket bör ersättas med Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om förutsättningarna för detta är uppfyllda vid lagens ikraftträdande.

gjorts allmänt tillgängligt

1. av formgivaren,

2. av någon annan till följd av uppgifter som tillhandahållits eller åtgärder som vidtagits av formgivaren, eller

3. till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.

Vad som sägs om formgivaren i denna paragraf gäller även den till vilken formgivarens rätt övergått.

4 §

Mönstret registreras icke

1. om mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän ordning,

2. om i mönstret utan tillstånd intagits

a) statsvapen, statsflagga eller annat statseblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller

Mönster får inte registreras

1. om mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning,

2. om det strider mot ett äldre mönster. Med ett äldre mönster avses även ett mönster som framgår av en tidigare inlämnad ansökan om mönsterregistrering eller en registrering efter en sådan ansökan och som blivit allmänt tillgängligt först under ansökningens handläggning,

3. om i mönstret utan tillstånd intagits

a) statsvapen, statsflagga eller annat statseblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller

något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts,

b) något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning eller som annans här i riket skyddade firma eller varukännetecken eller som annat kännetecken, vilket i näringsverksamhet inarbetats här i riket för annan,

c) annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, om icke porträttet eller namnet uppenbart åsyftar någon sedan länge avliden person,

d) något som kan uppfattas som titel på annans här i riket skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad eller något som kränker annans upphovsrätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd här i riket,

e) *något som icke väsentligen skiljer sig från mönster som är registrerat här i riket för annan.*

något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts,

b) något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning eller som annans här i riket skyddade firma eller varukännetecken eller som annat kännetecken, vilket i näringsverksamhet inarbetats här i riket för annan,

c) annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, om icke porträttet eller namnet uppenbart åsyftar någon sedan länge avliden person,

d) något som kan uppfattas som titel på annans här i riket skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad eller något som kränker annans upphovsrätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd här i riket.

4 a §

Mönsterrätt kan inte erhållas för sådana detaljer i en produkts utseende

1. som uteslutande är betingade av produktens tekniska funktion,

2. som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som mönstret ingår i eller används

på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda produkterna fyller sin funktion.

Utan hinder av vad som sägs i föregående stycke under 2 kan mönsterrätt under de förutsättningar som anges i 2 § erhållas för ett mönster som innefattar att sinsemellan utbytbara produkter kan sammanfogas ett upprepat antal gånger eller förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler.

5 §⁴

Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges *nedan*, att ingen får utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, *införa till Sverige, bjuda ut, saluhålla, överlåta eller hyra ut vara, vars utseende inte väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som inte väsentligen skiljer sig från detta.*

Mönsterrätten omfattar *endast de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor.*

Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges i 7, 7 a och 7 b §§, att ingen får utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) utnyttja mönstret. *Förbudet mot utnyttjande omfattar i synnerhet att tillverka, bjuda ut, marknadsföra, införa, utföra eller använda en produkt som mönstret ingår i eller används på eller att lagerhålla en sådan produkt för ändamål som nyss sagts.*

Mönsterrätten omfattar *varje mönster som inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare (skyddsomfång). Vid prövning av mönsterrättens skyddsomfång skall hänsyn tas till den grad av frihet som formgivaren har haft vid utvecklingen av sitt mönster.*

⁴ Senaste lydelse 1992:1689. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket förs över till en ny paragraf, 7 b §.

Mönsterrätten omfattar inte utnyttjandet av en vara, om den har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke.

Regeringen kan förordna, att reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av mönsterrätt får införas till riket för att användas vid reparation av luftfartyg, hemmahörande i främmande stat, i vilken motsvarande förmåner medges för svenskt luftfartyg.

7 §⁵

Från mönsterrätten undantas

- 1. handlingar som företas privat och utan vinstsyfte,*
- 2. handlingar som företas i experimentsyfte, och*
- 3. handlingar som innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana handlingar är förenliga med god affärssed och inte omotiverat skadar ett normalt utnyttjande av mönstret samt på villkor att källan anges.*

7 a §

Från mönsterrätten undantas vidare

- 1. utrustningen på fartyg och luftfartyg hemmahörande i främmande stat när ett sådant fartyg tillfälligt kommer in till Sverige, och*

- 2. införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation samt arbete med reparation av sådana fartyg.*

7 b §

Mönsterrätten omfattar inte utnyttjandet av en produkt, om den har bringats i omsättning inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av

⁵ Senaste lydelse 1977:731.

mönsterhavaren eller med dennes samtycke.

8 §⁶

Regeringen kan förordna, att ansökan om registrering av mönster, vilket tidigare angivits i ansökan om skydd utom riket, skall vid tillämpning av 2 och 6 §§ anses gjord samtidigt med ansökningen utom riket, om sökanden yrkar det.

Har ett mönster angivits i en ansökan om mönsterregistrering eller om skydd som nyttighetsmodell i främmande stat som är ansluten till avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen eller till Pariskonventionen den 20 mars 1883 för skydd av den industriella äganderätten (Pariskonventionen), och söks mönstret registrerat i Sverige inom sex månader från ansökan i den främmande staten, anses vid tillämpningen av 2 § den här ingivna ansökan gjord samtidigt med ansökan i den främmande staten. Det samma gäller om mönstret angivits i en sådan ansökan i en annan stat, som registreringsmyndigheten finner särskilda skäl att jämställa med en konventionsstat.

I förordnande skall anges de närmare villkor under vilka sådan prioritet får åtnjutas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva i vilken ordning ett yrkande om prioritet skall framställas och vilka handlingar som skall ges in till stöd för yrkandet. Om dessa föreskrifter inte iakttas, gäller inte rätten till prioritet.

10 §

Ansökan om registrering av mönster göres skriftligen hos registreringsmyndigheten.

Den som vill ansöka om registrering av ett mönster skall göra detta skriftligen hos regist-

⁶ Senaste lydelse 1977:731.

Ansökningen skall innehålla uppgift om *vara* för vilken mönstret sökes registrerat. I *ansökningen* skall anges vem som skapat mönstret. Sökes registrering av annan än den som skapat mönstret, skall sökanden styrka sin rätt till detta.

Vid *ansökningshandlingen* skall fogas bild, som visar mönstret.

Om sökanden innan *ansökningen* kungöres enligt 18 § inger även en modell, skall modellen anses visa mönstret. Vid *ansökningshandlingen* skall vidare fogas en av sökanden egenhändigt underskriven försäkran på heder och samvete, att mönstret, såvitt sökanden har sig bekant, icke före den dag då *ansökningen* göres eller enligt 8 § skall anses gjord blivit känt på sätt som enligt 2 och 3 §§ hindrar registrering av mönstret.

Sökanden skall erlægga i 48 § angivna *ansöknings- och tilläggsavgifter*.

En *ansökan* får omfatta flera mönster, om de *varor* för vilka mönstren sökes registrerade hör *samman med avseende på tillverkning och bruk*. *Ansökan om sådan samregistrering* får omfatta högst 20 mönster och får ej avse ornament.

reringsmyndigheten.

Ansökan skall innehålla *uppgifter* om vem som skapat mönstret, om den *produkt* eller de *produkter* som mönstret begärs registrerat för och *bildmaterial* som visar mönstret. Söks registrering av annan än *formgivaren*, skall sökanden styrka sin rätt till mönstret.

Om sökanden innan *ansökan* kungöres enligt 18 § inger även en modell, skall modellen anses visa mönstret.

I övrigt skall *ansökan* uppfylla de föreskrifter som meddelas med stöd av 49 §. Sökanden skall också betala i 48 § föreskrivna *ansöknings- och tilläggsavgifter*.

11 §

En *ansökan* får omfatta flera mönster, om de *produkter* för vilka mönstren söks registrerade hör till *samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster*.

Sökande, som icke har hemvist i Sverige, skall ha ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör ansökningen.

12 §

Registreringsmyndigheten får förelägga en sökande som inte har hemvist i Sverige att anvisa en fysisk eller juridisk person med hemvist i Sverige som har behörighet att ta emot delgivning i ärendet.

Den fysiska eller juridiska personen skall anmälas av sökanden hos myndigheten.

Underlåter sökanden att följa föreläggandet, får delgivning ske genom att handlingen med posten sänds till sökanden under dennes senaste kända adress. Delgivning anses ha skett när det som nu har sagts blivit fullgjort.

Ansökan om registrering av mönster anses *icke* gjord förrän sökanden givit in *bild* eller modell som visar mönstret.

Ansökan får ej ändras till att avse annat mönster *eller annan vara* än som angivits i ansökningen.

13 §

En ansökan om registrering av mönster anses inte gjord förrän sökanden givit in bildmaterial eller modell som visar mönstret.

Ansökan får *inte* ändras på ett sådant sätt att mönstrets identitet förändras.

13 a §

På sökandens begäran kan mönstret ändras eller en registrering upprätthållas i ändrad form i de fall hinder mot registrering annars föreligger enligt 2 §, 2 a §, 4 § 1 eller 3 samt 4 a §. Mönstret skall efter ändringen behålla sin identitet och uppfylla förutsättningarna för registrering enligt denna lag.

En registrering som sker

efter att mönstret har ändrats eller en registrering som upprätthålls i ändrad form kan innehålla uppgifter från sökanden om ett begränsat undantag från mönsterskydd.

14 §⁷

Vid prövning av ansökan om mönsterregistrering skall registreringsmyndigheten i den utsträckning regeringen bestämmer undersöka, om förutsättningarna för registrering av mönstret är uppfyllda. Har sökanden ej iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner myndigheten annat hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid yttra sig eller vidtaga rättelse.

Uderlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, avskrivs ansökningen. Erinran härom skall tagas in i föreläggandet.

Avskriven ansökan återupptages, om sökanden inom två månader efter utgången av förelagd tid inkommer med yttrande eller vidtager åtgärd för att avhjälpa bristen och inom samma tid erlägger fastställd återupptagningsavgift. Återupptagning får ske endast en gång.

Registreringsmyndigheten skall undersöka om ansökan uppfyller de krav som avses i 10, 11 och 13 §§. Registreringsmyndigheten skall också undersöka om en ansökan avser ett mönster enligt 1 a § 1 och om det finns något hinder mot registrering enligt 4 § 1. Registreringsmyndigheten skall också i den omfattning regeringen föreskriver, undersöka om det finns något annat hinder mot registrering.

Uppfyller ansökan inte de krav som avses i första stycket, skall registreringsmyndigheten förelägga sökanden att inom viss tid komplettera eller ändra sin ansökan. I föreläggandet skall sökanden upplysas om att ansökan kan komma att avskrivs om han inte svarar i rätt tid.

Yttrar sig sökanden inte i rätt tid över ett föreläggande enligt andra stycket, skall registreringsmyndigheten avskrivs ansökan.

⁷ Senaste lydelse 1977:731.

Registreringsmyndigheten skall återuppta en avskriven ansökan, om sökanden inom två månader efter utgången av förelagd tid kompletterar eller ändrar sin ansökan och betalar fastställd återupptagningsavgift. En ansökan kan endast återupptas en gång.

18 §

Är ansökningshandlingarna fullständiga och föreligger ej hinder för registrering, skall registreringsmyndigheten kungöra ansökningshandlingarna för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning mot ansökningshandlingarna. Om handling i ärendet skall hållas hemlig enligt vad som sägs i 19 §, skall dock kungörelsen anstå till dess handlingen skall hållas allmänt tillgänglig.

Invändning göres skriftligen hos registreringsmyndigheten inom två månader från kungörelsedagen.

Är ansökningshandlingarna fullständiga och har registreringsmyndigheten inte funnit något hinder mot registrering, skall mönstret tas in i registret och en kungörelse om detta utfärdas.

Den som vill framställa invändning mot registreringen skall göra detta skriftligen till registreringsmyndigheten inom två månader från kungörelsedagen.

Registreringsmyndigheten skall underrätta innehavaren av mönstret om invändningen och ge denne tillfälle att yttra sig, om invändningen inte är uppenbart obefogad.

Återkallas invändningen får invändningsförfarandet ändå fullföljas, om grund för hävning enligt 1 a § 1 eller 4 § 1 föreligger.

18 a §

Invändning får göras endast av följande personer i nedan angivna fall

1. av den som anser sig vara berättigad till mönstret, om invändningen grundas på att registreringen meddelats i strid mot 1 §,

2. av den som ansöker om eller innehar rättigheten, om invändningen grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 3 b)–d), eller

3. av den person eller organisation som berörs av rättigheten, om invändningen grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 3 a).

I övriga fall råder ingen beränsning i möjligheten att framställa invändning.

20 §

Efter utgången av den i 18 § andra stycket föreskrivna tiden upptages ansökningen till fortsatt prövning. Vid denna prövning äger 14–17 §§ tillämpning.

Har invändning gjorts, skall sökanden underrättas därom. Är invändningen ej uppenbart obefogad, skall sökanden beredas tillfälle att yttra sig över den.

Registreringsmyndigheten skall efter invändning upphäva registreringen, om det finns något hinder mot denna.

Registreringsmyndigheten skall avslå invändningen, om det inte finns något hinder mot registreringen.

Om innehavaren under invändningsförfarandet har gjort sådana ändringar att hinder inte längre finns enligt första stycket mot att registreringen upprätthålls i ändrad form, skall registreringsmyndigheten förklara att registreringen

upprätthålls i ändrad form.

När registreringsmyndighetens beslut om en invändning har vunnit laga kraft, skall det kungöras. Om beslutet innebär att registreringen helt eller delvis upphävs, skall en anteckning om detta göras i registret.

21 §

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. *Mot beslut, varigenom ansökan bifallits trots att invändning framställts i behörig ordning, får talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, får denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligger.*

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 14 § tredje stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 17 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

Mönsterregistrering gäller under fem år, räknat från den dag då ansökan om registrering gjordes, och kan på begäran förnyas för ytterligare två femårsperioder. Varje sådan period löper från utgången av föregående period.

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. *Ett slutligt beslut om en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Återkallar invändaren sin talan, får denna likväl prövas, om grund för hävning enligt 1 a § 1 eller 4 § 1 föreligger.*

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 14 § fjärde stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 17 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

24 §

Mönsterregistrering gäller för en eller flera perioder om fem år, räknat från den dag då ansökan om registrering gjordes. Registrering som gäller för en kortare period än tjugofem år kan på begäran förnyas för ytterligare femårsperioder till

sammanlagt tjugofem år, räknat från den dag då ansökan lämnades in. Varje sådan period löper från utgången av föregående period.

För mönster till en beståndsdel, som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende, gäller registreringen aldrig för mer än högst tre perioder om fem år.

26 §

Har mönsterhavare medgivit annan rätt att *yrkesmässigt* utnyttja mönstret (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats därom.

Har mönsterhavare medgivit annan rätt att utnyttja mönstret (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats därom.

Ingår licensen i en rörelse får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen, om ej annat avtalats. I sådant fall svarar överlåtarens alltjämt för att licensavtalet fullgöres.

27 §

Har mönsterrätt övergått på annan eller har licens upplåtits eller överlåtits, skall på begäran och mot fastställd avgift anteckning därom göras i mönsterregistret. Visas att licens som antecknats i registret upphört att gälla, skall anteckningen avföras.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om *tvångslicens* och rätt som avses i 32 § andra stycket.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt som avses i 32 § andra stycket.

Har samregistrering skett, kan övergång av mönsterrätt antecknas endast i fråga om samtliga mönster.

I mål eller ärende om mönsterrätt anses den som mönsterhavare, vilken senast blivit införd i mönsterregistret i denna egenskap.

31 §⁸

Har mönster registrerats i strid mot 1–4 §§ och föreligger alltjämt hindret mot registrering, skall rätten på talan därom häva registreringen. Registreringen får dock icke hävas på den grund att den som fått registreringen varit berättigad till endast viss andel i mönsterrätten.

Talan som grundas på att registrering meddelats för annan än den som är berättigad därtill enligt 1 § får föras endast av den som påstår sig vara berättigad till mönstret. Talan skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var mönsterhavaren i god tro när mönstret registrerades eller när mönsterrätten övergick på honom, får talan icke väckas senare än tre år efter registreringen.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen. Talan som grundas på bestämmelse i 4 § 1 eller 2 a) får föras även av myndighet som regeringen bestämmer.

Allmän domstol skall på talan därom häva en registrering av ett mönster helt eller delvis om registreringen skett i strid mot 1–4 a §§ eller 13 § andra stycket och hindret mot registrering alltjämt föreligger.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen varit berättigad till endast viss andel i mönsterrätten.

31 a §

Talan om hävning av en registrering får föras endast av följande personer i nedan angivna fall

⁸ Senaste lydelse 1977:731. Ändringen innebär bl.a. att första stycket andra meningen bildar ett nytt andra stycke.

1. av den som anser sig vara berättigad till mönstret, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 1 §,

2. av den som ansöker om eller innehar rättigheten, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 2 eller 3 b)–d), eller

3. av den person eller organisation som berörs av rättigheten, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 3 a).

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen.

Talan som grundas på någon av bestämmelserna i 4 § 1 eller 3 a) får föras även av myndighet som regeringen bestämmer.

Talan, som avses i första stycket 1, skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var mönstrehavaren i god tro när mönstret registrerades eller när mönsterrätten övergick på honom eller henne, får talan inte väckas senare än tre år efter registreringen.

31 b §

En registrering får förklaras delvis ogiltig endast om talan grundas på 2 §, 2 a §, 4 § 1 och 3 eller 4 a § och mönstret i ändrad form uppfyller förutsättningarna för registrering enligt denna lag samt behåller sin identitet.

Domen skall, när den vunnit laga kraft, sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret.

31 c §

En mönsterrätt kan förklaras ogiltig även efter den har upphört eller uppgivits.

32 §

Har mönster registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 1 §, skall rätten på talan av den berättigade överföra registreringen på honom. Talan skall väckas inom tid som anges i 31 § *andra* stycket.

Har mönster registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 1 §, skall rätten på talan av den berättigade överföra registreringen på honom. Talan skall väckas inom tid som anges i 31 a § *ffjärde* stycket.

Har den som fränkännes registrering av mönster i god tro börjat utnyttja mönstret yrkesmässigt här i riket eller vidtagit väsentliga åtgärder därför, får han mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt fortsätta det påbörjade eller igångsätta det tillämnade utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art. Sådan rätt tillkommer under motsvarande förutsättningar innehavare av licens som är antecknad i registret.

Rätt enligt *andra* stycket kan övergå till annan endast tillsammans med rörelse vari den utnyttjas eller utnyttjandet avsetts skola ske.

38 §

Utnyttjar någon *yrkesmässigt* mönster, som avses med ansökan om registrering, efter det att handling som visar mönstret blivit allmänt tillgänglig, äger vad som sägs om mönsterintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökningen leder till registrering. Till straff får dock icke dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan ansökningen kungjorts enligt 18 § får bestämmas enligt 36 § *andra*

Utnyttjar någon *i strid mot* 5 § mönster, som avses med ansökan om registrering, efter det att handling som visar mönstret blivit allmänt tillgänglig, äger vad som sägs om mönsterintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökningen leder till registrering. Till straff får dock icke dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan ansökningen kungjorts enligt 18 § får bestämmas enligt 36 §

stycket.

andra stycket.

Bestämmelsen i 36 § tredje stycket äger icke tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter det mönstret registrerades.

39 §

Har registrering av mönster hävts genom dom som vunnit laga kraft, får icke dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd enligt 35–38 §§.

Om en registrering av ett mönster har upphävts eller förklarats ogiltigt genom ett beslut eller en dom som har vunnit laga kraft, får rätten inte döma till påföljd eller besluta om annan åtgärd enligt 35–38 §§.

Föres talan om mönsterintrång och gör den mot vilken talan föres gällande att mönsterregistreringen bör hävas, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registreringens hävande slutligt prövas. Är talan härom icke väckt skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

42 §

Den som vill väcka talan om hävande av mönsterregistrering, om överföring av registrering eller om *meddelande av tvångslicens* skall anmäla detta till registreringsmyndigheten samt underrätta var och en som enligt mönsterregistret innehar licens att utnyttja mönstret. Vill licenstagare väcka talan om mönsterintrång eller om fastställelse enligt 41 § första stycket, skall han underrätta mönsterhavaren därom.

Den som vill väcka talan om hävande av mönsterregistrering eller om överföring av registrering skall anmäla detta till registreringsmyndigheten samt underrätta var och en som enligt mönsterregistret innehar licens att utnyttja mönstret. Vill licenstagare väcka talan om mönsterintrång eller om fastställelse enligt 41 § första stycket, skall han underrätta mönsterhavaren därom.

Underrättelseskyldighet enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelse i betald rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i mönsterregistret.

Visas icke, när talan väckes, att anmälan eller underrättelse skett enligt första stycket, skall kändanden ges tid därtill. Försitter han denna tid, får hans talan icke upptagas till prövning.

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till mönster, om hävande av mönsterregistrering, om överföring av sådan registrering, om *tvångslicens* eller rätt som avses i 32 andra stycket, om ersättning enligt 40 § andra stycket eller om fastställelse enligt 41 §, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 16, 30–32, 35–38 eller 41 § sändes till registreringsmyndigheten.

Mönsterhavare som *icke* har hemvist i Sverige skall ha *ett här bosatt ombud med* behörighet att för *honom mottaga* delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om mönsterrätt med undantag av stämning i brottmål och av föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. *Ombud* skall anmälas till mönsterregistret och antecknas i *detta*.

Har mönsterhavare *ej anmält ombud* enligt första stycket, kan delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges *sändes* till honom med posten i

43 § Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till mönster, om hävande av mönsterregistrering, om överföring av sådan registrering, om rätt som avses i 32 § andra stycket, om ersättning enligt 40 § andra stycket eller om fastställelse enligt 41 §, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

44 § Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 16, 31–32, 35–38 eller 41 §§ sändes till registreringsmyndigheten.

45 §⁹ *En* mönsterhavare som *inte* har hemvist i Sverige skall *anvisa en fysisk eller juridisk person med hemvist i Sverige* med behörighet att för *mönsterhavaren ta emot* delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om mönsterrätt med undantag av stämning i brottmål och av föreläggande för part att inställa sig personligen inför domstol. *Den fysiska eller juridiska personen* skall anmälas till mönsterregistret och antecknas *där*.

Har mönsterhavare *inte anvisat någon fysisk eller juridisk person* enligt första stycket, kan delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges

⁹ Senaste lydelse 1977:702

betalt brev under *hans* i mönsterregistret antecknade *adress*. Är fullständig adress *ej* antecknad i registret, *kan* delgivning ske genom att handlingen *hålles* tillgänglig hos registreringsmyndigheten och genom att meddelande *härom* och om handlingens huvudsakliga innehåll *kungöres* i publikation som regeringen bestämmer. Delgivning anses ha skett, när *vad* nu sagts blivit fullgjort.

sänds till honom *eller henne* med posten i betalt brev under *den* i mönsterregistret antecknade *adressen*. Om någon fullständig adress *inte är* antecknad i registret, *får* delgivning ske genom att handlingen *hålls* tillgänglig hos registreringsmyndigheten och genom att ett meddelande *om detta* och om handlingens huvudsakliga innehåll *kungörs* i publikation som regeringen bestämmer. Delgivning anses ha skett, när *det som* nu *har* sagts blivit fullgjort.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 28 oktober 2001.
2. De nya bestämmelserna skall tillämpas även på mönster som är registrerade vid tidpunkten för ikraftträdandet eller som registreras på grund av ansökningar som har gjorts innan dess, om inte annat följer av vad som föreskrivs nedan.
3. En registreringsansökan som getts in före ikraftträdandet skall behandlas och avgöras enligt äldre bestämmelser.
4. Frågan om hävande av registrering av ett mönster som har registrerats enligt äldre bestämmelser skall bedömas enligt de äldre bestämmelserna.
5. Om någon före ikraftträdandet har börjat utnyttja ett mönster på ett sätt som inte fordrade samtycke av innehavaren av mönsterrätten enligt äldre bestämmelser men som fordrar sådant samtycke enligt denna lag, får han eller hon trots de nya bestämmelserna fortsätta den planerade verksamheten. Sådant rätt har under motsvarande förutsättningar även den som vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja mönstret.

1 Inledning

1.1 Utredningsuppdraget

Utredarens uppdrag innebär, förutom en allmän översyn av mönsterskyddslagen, att analysera ett av Europaparlamentet och rådet den 13 oktober 1998 antaget direktiv 98/71/EG om mönsterskydd och att utarbeta samt lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att införliva direktivets bestämmelser med svensk rätt. Utredaren skall, såvitt gäller mönsterskydd för reservdelar, i den allmänna översynen av mönsterskyddslagen, överväga hur reglerna bör utformas så att en ändamålsenlig avvägning av olika intressen kan åstadkommas.

Utredaren skall enligt direktiven samråda med Varumärkeskommittén (dir. 1998:118), Utredningen om patentprocessen m.m. (dir. 1999:28) samt med berörda departement och utredningar i de övriga nordiska länderna.

Ett delbetänkande avseende införlivande av EG-direktivet och de författningsändringar som föranleds därav skall enligt direktiven till utredaren redovisas senast den 1 september 2000. Enligt de ursprungliga direktiven till utredaren skulle en redovisning av ett delbetänkande ha skett den 1 juni 2000. Under utredningsarbetet har framkommit att det finns behov av att se över delar av registreringsförfarandet. För att ge utredaren möjlighet att överväga även denna fråga har tiden för att redovisa ett delbetänkande utsträckts till den 1 september 2000.

1.2 Utredningsarbetet

Som en första etapp i utredningsarbetet har i huvudsak behandlats frågor som hänger samman med ett införlivande med svensk rätt av EG-direktivet 98/71/EG. Utredningen redovisar i detta delbetänkande direktivets innehåll och de förslag till författningsändringar som direktivet påkallar. Samtidigt har den allmänna översynen av mönsterskyddslagen påbörjats. Resultatet av denna översyn kommer att redovisas dels i detta betänkande, dels i utredningens slutbetänkande.

Utredaren har vid olika tillfällen, i enlighet med givna direktiv, samrått med Varumärkeskommittén och Utredningen om patentprocessen m.m.

En redogörelse för det nordiska samarbetet lämnas nedan i avsnitt 1.3.

I mönsterdirektivet finns en del bestämmelser som lämnar utrymme för olika alternativa lösningar vid genomförandet av detsamma. Detta gäller särskilt bestämmelserna om ogiltigförklaring och vägrad registrering (art. 11). Direktiven till utredaren utgår från att de frågor som hänger samman med registreringsförfarandet först skall övervägas i etapp två av utredningsarbetet. Dessa frågor behandlas därför inte i delbetänkandet utöver vad som framgår av avsnitt 11, där utredningen tar upp den översyn av registreringsförfarandet som enligt vad som sagts ansetts påkallad redan nu.

Avslutningsvis vill utredningen framhålla följande. De förslag till förändringar i ML som lämnas i delbetänkandet omfattar ett flertal bestämmelser. En generell språklig bearbetning har inte skett av samtliga paragrafer som föreslås få ändrad lydelse. Det har framstått som lämpligare att detta sker i samband med den allmänna översyn av lagen, som skall ske i etapp två av utredningsarbetet.

1.3 Närmare om det nordiska samarbetet

Utredningens arbete har bedrivits i nordisk samverkan. Författningsförslag har i Danmark och Finland tagits fram av Patent- og Varemærkestyrelsen respektive Patent- och registerverket. För Islands och Norges del har författningsändringar med anledning av mönsterdirektivet tagits fram av Einka Leyfa Stofan respektive Patentstyret.

Vid de möten som hållits inom ramen för det nordiska samarbetet har från Danmark deltagit chefkonsulent Niels Holm Svendsen, fuldmægtig Helle Rosenvold Anderson och specialkonsulent Søren Langholm-Pedersen, från Finland linjedirektören Sirkka-Liisa Lahtinen, byråchef Tapio Priia och jurist Osmo Brander, från Island avdelningsjurist Ásta Valdimarsdóttir, jurist Borghildur Erlingsdóttir, jurist Ragnheiður Ólafsdóttir och jurist Lila Adalsteinsdóttir samt från Norge avdelningsdirektör Lisbeth Wolther, fungerande avdelningsdirektör Kathrine Berg, seksjonssjef Bernt Boldvik, förstekonsulent Thale Andresen och fungerande lovrådsgiver Eyvin Sivertsen från Justisdepartementet

Representanterna från de skilda nordiska länderna har sammanträffat för överläggningar i Oslo i februari 1999 och i juni 2000, i Köpenhamn i maj 1999 och augusti 2000, i Söderhamn i oktober 1999, i

Helsingfors i december 1999 samt i Reykavik i februari 2000. För svenskt vidkommande har deltagit f.d. hovrättslagmannen Bengt G. Nilsson, utredningens sekreterare, hovrättsassessorn Anders Kylhammar, justitiedepartementet samt dåvarande avdelningsjuristen Patrik Havermann och dåvarande enhetsjuristen Lottie-Ann Hulth, avdelningsjuristen Magnus Ahlgren och handläggaren Lena Ljusberg samtliga från PRV. Vid de första mötena, dvs. för tiden innan utredningsman och sekreterare utsetts, deltog jämte Bengt G. Nilsson, hovrättsassessorn Anders Kylhammar, dåvarande avdelningsjuristen Patrik Havermann och dåvarande enhetsjuristen Lottie-Ann Hulth samt handläggaren Lena Ljusberg.

Över det nordiska samarbetet har lämnats en redovisning i april 2000 i en rapport till cheferna för de nordiska patentmyndigheterna.

I detta sammanhang bör framhållas att tidsplanerna för framtagande av lagförslag har skilt sig åt mellan de olika länderna. Danmark och Norge har arbetat efter en tidsplan, som utgått från att ett lagförslag avseende en fullständig översyn av mönsterskyddslagstiftningen skall bli föremål för lagstiftning under hösten 2000. Detta har inneburit att Danmarks och Norges representanter tagit fram lagförslag som omfattar hela mönsterskyddslagstiftningen. För Sveriges och Finlands vidkommande har, mot bakgrund av de för dessa länder valda tidsplanerna, därför arbetet i huvudsak kunnat nå mer bestämda slutsatser endast avseende de delar som avsett ett införlivande av direktivet med den nationella lagstiftningen.

Det nordiska samarbetet har därför i huvudsak avsett utformningen av de författningsändringar som direktivet kräver. I den fortsatta framställningen kommer under kommentarerna till respektive artikel särskilt att omnämnas om nordisk rättslikhet inte kunna uppnås och skälen till detta.

Som *bilaga 4* har intagits en sammanställning av de danska, norska och svenska lagförslagen såvitt avser de bestämmelser som föranleds av mönsterdirektivet. Förslagen har i Danmark och Norge inte varit föremål för slutlig remissbehandling. Utredningen har trots detta ansett det vara av värde att ta med texterna.

2 Huvuddragen i gällande rätt och internationella överenskommelser

2.1 Mönsterskyddet i Sverige

Det särskilda immaterialrättsliga skyddet för mönster regleras i mönsterskyddslagen (1970:485). I mönsterskyddsförordningen (1970:486) finns närmare föreskrifter för tillämpningen av lagen. Med mönster avses i lagen förebilden för en vara eller ett ornament.

Mönsterskyddslagen trädde i kraft 1970. Den föregicks av ett omfattande utredningsarbete av Mönsterskyddsutredningen, som år 1965 lade fram sitt betänkande Mönsterskydd (SOU 1965:61). Regeringens proposition (prop. 1969:168) med förslag till mönsterskyddslag byggde i allt väsentligt på betänkandet. Utredningsarbetet skedde i nordisk samverkan och samtidigt som den svenska mönsterskyddslagen trädde i kraft utfärdades nära nog likalydande lagstiftning om skydd för mönster i Danmark, Finland och Norge. Mönsterskyddslagen innehåller 58 paragrafer och är indelad i nio avsnitt. Den har sedan tillkomsten genomgått endast smärre ändringar.

Genom lagens bestämmelser ges innehavaren av mönster ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja mönstret (mönsterrätt). Ensamrätten förvärfvas genom registrering (1 § andra stycket). Ett mönster kan registreras bara om det väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för en registreringsansökan (2 § första stycket). Mönster registreras inte heller om mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän ordning eller om det i mönstret intagits någon officiell beteckning eller intagits något kännetecken till vilken ensamrätten tillkommer annan (4 §). Det är PRV som har hand om registreringen av mönster (9 §).

En mönsterregistrering gäller under fem år och kan på begäran förnyas för ytterligare två femårsperioder till högst 15 år (24 §).

Mönsterrätten innebär att ingen utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) får utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till Sverige, bjuda ut, saluhålla, överlåta eller hyra ut vara, vars utseende inte väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som inte väsentligen

skiljer sig från detta (5 § första stycket). Från ensamrätten görs vissa undantag (6 § och 32 § andra stycket).

Mönsterrätten är en förmögenhetsrätt och dess förmögenhetsvärde kan realiseras på olika sätt. Den kan exempelvis överlåtas helt eller delvis. Innehavaren av en mönsterrätt kan bl.a. ge annan licens att använda mönstret (26 § första stycket). Det finns även möjlighet för rätten att meddela licens mot mönsterhavarens vilja, s.k. tvångslicens (28 §). Ett registrerat mönster kan vidare mätas ut och pantsättas (33 § andra stycket).

Reglerna om skydd för mönster innehåller bestämmelser om straff, tvångsmedel, vite och skadestånd. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inkräktar i någon annans mönsterrätt (mönsterintrång) kan dömas till böter eller fängelse (35 §). Allmän domstol kan även vid vite förbjuda den som gör sig skyldig till mönsterintrång att fortsätta med detta (35 a §). Den som gjort intrång kan också förpliktas utge skadestånd. Ersättning kan dömas ut även om den som gjort mönsterintrång inte känt till att någon annan haft ensamrätt till det utnyttjade mönstret (36 §). Domstolen kan för att hindra fortsatt intrång bland annat besluta att en vara som tillverkats eller förts in till Sverige i strid mot annans mönsterrätt skall förstöras (37 §).

2.2 Internationella överenskommelser

2.2.1 Inledning

Immaterialrätten är till sin karaktär internationell. De olika typer av intellektuella prestationer och kännetecken som skyddas når ofta stor internationell spridning. Särskilt är detta fallet beträffande konstnärliga och litterära verk, patent och varumärken. I en inte ringa omfattning gäller det även för mönster. På grund av behovet av ett internationellt skydd har ett antal internationella överenskommelser träffats. Särskilt kan nämnas Pariskonventionen för industriellt rättsskydd (Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle) från 1883, Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (Convention de Berne pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques) från 1886, Haag-arrangemanget om internationell deponering av mönster (Arrangement de la Haye concernant le dépôt international des dessins et modèles industriels) från 1925, Världskonventionen om upphovsrätt (Universal Copyright Convention) från 1952 och TRIPs (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) från 1994. Pariskonventionen, Bernkonventionen och Haagarrangemanget administreras av WIPO (World Intellectual Property Organization) med

säte i Genève. TRIPs-avtalet administreras av WTO (World Trade Organization), också med säte i Genève.

Nedan lämnas en kortare redogörelse för de överenskommelser som har störst betydelse för mönsterskyddet. Vad gäller Haagarrangemanget skall, enligt till utredaren lämnade direktiv, en bedömning göras om Sverige bör ansluta sig till denna konvention. Utredningen kommer att behandla denna konvention mer utförligt i ett slutbetänkande.

2.2.2 Pariskonventionen för industriellt rättsskydd

Sverige är sedan 1885 anslutet till Pariskonventionen av 1883 för industriellt rättsskydd (PK). I juli 2000 hade sammanlagt 160 stater anslutit sig till PK. Dessa länder bildar den s.k. Parisunionen (artikel 1.1). PK har reviderats i Bryssel 1900, i Washington 1911, i Haag 1925, i London 1934, i Lissabon 1958 och i Stockholm 1967. För svenskt vidkommande gäller sedan 1970 den s.k. Stockholmstexten.

PK bygger på de två grundprinciperna om nationell behandling (artikel 2–4) och minimiskydd (artikel 4–11).

I korthet innebär principen om nationell behandling att medborgare och företag i andra konventionsländer skall åtnjuta samma rättigheter och ha tillgång till samma rättsmedel som motsvarande inhemska subjekt.

Av de bestämmelser i PK som rör principen om ett minimiskydd förtjänar följande särskilt intresse.

Den som i behörig ordning i något av unionsländerna ansökt om skydd för bl.a. mönster skall ha en prioritetsrätt (artikel 4 A). Prioritetsrätten innebär att den utomlands inlämnade ansökan skall, förutsatt att den fullföljs här, anses som inlämnad vid tidpunkten för den första ansökan (artikel 4 B). Fristen för prioritetsrätt är, såvitt gäller mönster, sex månader (artikel 4 C).

Mönster skall enligt PK skyddas i alla unionsländer (artikel 5 *quinquies*). PK innehåller inga bestämmelser om på vilket sätt detta skall ske. Det är således inte nödvändigt med en särskild lagstiftning om skydd för mönster. I vissa konventionsstater skyddas mönster exempelvis genom den upphovsrättsliga lagstiftningen.

Mönsterskydd får inte förverkas på grund av underlåtenhet att utnyttja mönstret eller genom införsel av föremål som överensstämmer med de skyddade (artikel 5 B). Det får inte heller som förutsättning för skydd krävas att föremålet är åsatt något märke eller uppgift om registrering av mönstret (artikel 5 D).

Vid förnyelse av en mönsterrätt skall en respittid av sex månader för betalning av eventuella avgifter medges (artikel 5 bis).

2.2.3 Haag-arrangemanget

Under år 1925 träffades i Haag en överenskommelse om internationell deponering av mönster. Konventionen har reviderats i London 1934, i Haag 1960 och i Genève 1999. Två tilläggsakter har antagits, en i Monaco 1961 och en i Stockholm 1967. De stater som tillträtt överenskommelsen bildar den s.k. Haag-unionen. För dessa gäller, utöver konventionstexter och tilläggsakter, de tillämpningsföreskrifter som antogs 1985. Sammanlagt är 29 stater medlemmar av överenskommelsen. Som framgått av inledningen i avsnitt 2.2 har Sverige inte anslutit sig till 1934 års text eller 1960 års text.

Haagöverenskommelsen etablerar ett system för internationell registrering av mönster. En ansökan kan antingen lämnas direkt till den internationella byrån hos WIPO i Genève eller förmedlas dit via en nationell myndighet. En ansökningsavgift skall erläggas till den internationella byrån.

En registrering hos den internationella byrån får, enligt den i Genève 1999 antagna texten, samma verkan som en nationell registrering. Skyddets närmare innehåll bestäms dock utifrån den nationella lagstiftningen i vart och ett av de i ansökan angivna länderna. Om ett land i vilken sökanden vill ha skydd för sitt mönster finner några materiella hinder mot ansökan enligt den nationella rätten, kan underrättelse om detta ske till den internationella byrån. En sådan underrättelse, som sker inom föreskriven tid, leder till att skydd inte kommer att ges för detta land. Skyddet kan förlängas i femårsperioder, men får inte överstiga den maximala tid som medges i respektive medlemsland.

2.2.4 Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster

År 1968 träffades i Locarno en överenskommelse om etablering av en internationell klassificering av mönster. Sverige är sedan 1971 anslutet till konventionen. De stater som är medlemmar bildar en särskild union. Staterna i unionen antar en internationell klassificering av mönster. Klassificeringen består av en förteckning av klasser och underklasser (artikel 2), en alfabetisk förteckning över varor som kan vara föremål registrering med angivande av vilka klasser och underklasser de hör till. Klassförteckningen upprättas av en expertkommitté.

Klasslistan är endast av administrativ betydelse och det är upp till varje medlemsstat att bestämma om den i något avseende skall ha rättslig betydelse. Expertkommittén sammanträder regelbundet för att behandla eventuella ändringar i klasslistan och den alfabetiska förteckningen. Locarnoöverenskommelsens klasslista tillämpas av PRV vid indelning i klasser.

2.2.5 TRIPs-avtalet

År 1994 bildades WTO. Samtidigt antogs inom organisationen en immaterialrättslig överenskommelse, Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter. Avtalet är främst känt under namnet TRIPs-avtalet och omfattade i april 2000 136 länder. Avtalet har ratificerats av Sverige och trädde i kraft 1996. Även EU är part till avtalet. TRIPs-avtalet (som bl.a. finns publicerat i prop. 1994/95:35 del C s. 103 ff.) innehåller 73 artiklar uppdelade på sju delar som i sin tur är uppdelade i avsnitt.

Av intresse i detta sammanhang är främst tre delar av avtalet (Del I, Del II avsnitt 4 och Del III). Del III, som innehåller bestämmelser om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter, har lett till införandet av en ny skyddsåtgärd (s.k. intrångsundersökning) i bl.a. ML (se Ds 1998:24, prop. 1993/94:122, rskr. 1993/94:227). Vad gäller innehållet av bestämmelserna i Del III av TRIPs-avtalet får utredningen hänvisa till a. prop. s. 45 f. Ett annat utmärkande drag för TRIPs-avtalet, som bör framhållas, är den tvistlösningsmekanism och den övervakningsfunktion avtalet innehåller.

Del I (artikel 1–8) innehåller allmänna bestämmelser med grundläggande principer. Där ges uttryck för två av de huvudprinciper avtalet vilar på, nationell behandling och mest gynnad nationsbehandling. Den förstnämnda principen är densamma som återfinns i PK, dvs. utlänningar hemmahörande i en annan stat som är avtalspart får inte behandlas sämre än landets medborgare i vad gäller tillgång till skydd och rättsmedel (artikel 3). Den andra principen innebär i korthet att alla de fördelar som medges rättssubjekt från en medlemsstat även skall medges övriga medlemmars rättssubjekt (artikel 4). Nämnda bestämmelser i TRIPs-avtalet har nyligen föranlett förslag till förändringar i patentlagen (1967:837) och växtförädlarrättslagen (1997:306) (se Ds 2000:30). Förslagen innebär i korthet att reglerna om rätt till prioritet för medlemmar till PK skall utsträckas även till medlemmar i WTO. Motsvarande behov av förändringar finns även för ML. Utredningen kommer att återkomma till detta under avsnitt 12.2. Av den inledande delen av avtalet framgår även att bestämmelserna i avtalet är av mini-

mikaraktär. Medlemmarna är således oförhindrade att införa regler som ger ett mer omfattande skydd än avtalet. Den minsta skyddsnivå som TRIPs-avtalet föreskriver för mönsterskyddets vidkommande finns i artikel 25 och 26.

Enligt artikel 25 skall medlemsstaterna tillhandahålla skydd för självständigt skapade mönster som är nya eller särpräglade. Medlemsstaterna kan besluta att mönster inte är nya eller särpräglade om de inte i betydande grad avviker från kända mönster eller kombinationer av kända särdrag av mönster. Vidare kan medlemsstaterna vägra skydd för mönster som huvudsakligen är betingade av tekniska eller funktionella ändamål. Det finns även särskilda regler om snabb och billig tillgång till skydd för textilmönster.

I artikel 26 stadgas att medlemsländerna skall tillse att innehavare av skyddade mönster skall ha rätt att hindra tredje man från att utan innehavarens tillstånd framställa, försälja eller importera varor som bär eller omfattar ett mönster som är en avbildning eller i huvudsak en avbildning av det skyddade mönstret om sådana handlingar utförs i kommersiellt syfte.

Medlemsstaterna kan enligt artikel 26 besluta om undantag från mönsterskydd om detta inte otillbörligt strider mot ett normalt utnyttjande av mönstret och inte otillbörligt skadar mönsterhavarens legitima intressen, med beaktande av tredje mans intressen. Skyddstiden för mönster skall vara minst tio år.

3 Regleringen av mönsterskydd inom EU

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 13 oktober 1998 ett direktiv (98/71/EG) om mönsterskydd. Direktivet innehåller bestämmelser om vad som utgör ett mönster, förutsättningarna för registrering av mönster och grunder för att förklara beviljade registreringar ogiltiga m.m. Medlemsstaterna skall ha genomfört direktivet senast den 28 oktober 2001.

Utöver mönsterdirektivet finns i EG-fördraget bestämmelser med betydelse för mönsterrätten. Det gäller bl.a. artikel 12 om förbud mot diskriminering, artikel 28 om förbud mot kvantitativa importrestriktioner och liknande åtgärder, artikel 30 om skydd för industriell äganderätt m.m. samt konkurrensreglerna i artikel 81 och 82.

EG-domstolen prövar bl.a. mål mot olika medlemsstater för brott mot gemenskapsrätten. Domstolen kan även på en nationell domstols begäran lämna förhandsavgöranden om hur en bestämmelse i gemenskapsrätten skall tolkas. De avgöranden från domstolen som haft betydelse för mönsterrätten har i huvudsak rört förhållandet mellan konkurrensreglerna i EG-fördraget och den ensamrätt som är förenad med en mönsterregistrering (att märka är bland annat avgörandena från den 14 september 1982 i mål C-144/81 Keurkoop mot Nancy Kean Gifts, REG 1982, s. 2853, den 5 oktober 1988 i mål C-53/87 CICRA mot Renault, REG 1988, s. 6039 och mål C-238/87 AB Volvo mot Erik Veng (UK) Ltd, REG 1987, s. 6211).

Inom EU pågår även arbete med en rådsförordning om EG-mönster (se KOM (1999) 310 av den 21 juni 1999). En kortfattad redogörelse för det senaste utkastet till förordning lämnas nedan under avsnitt 3.2.

3.1 Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG om mönsterskydd

3.1.1 Direktivets syfte

Syftet med direktivet är att tillskapa ett effektivt mönsterskydd inom medlemsstaterna. Detta sker som ett led i en strävan att dels minska hindren mot en fri rörlighet av varor inom gemenskapen, dels säkerställa att konkurrensen inom den inre marknaden inte snedvrids. Tillkomsten av mönsterdirektivet skall ses mot bakgrund av de stora olikheter som råder mellan de skilda medlemsstaternas skydd för mönster.

Bortsett från i Benelux-länderna grundar sig mönsterskyddet inom gemenskapen i dag i huvudsak på en nationell reglering. En harmonisering av mönsterrätten i de olika medlemsstaterna är nödvändig för att uppnå syftet, att få den inre marknaden att fungera smidigare. Olikheterna kan bl.a. illustreras av de sinsemellan olika regler som gäller i de skilda medlemsstaterna vad gäller skyddsobjekt, skyddstidens längd och registreringsförutsättningar.

I en strävan att uppnå nu nämnda syften pågår inom EU även arbete med att utarbeta en förordning om ett gemenskapsmönster, i likhet med vad som redan gäller inom varumärkesrätten. I avvaktan på en sådan förordning, och då behov förelåg att få en harmonisering till stånd innan dess, beslutades om ett direktiv för att närma medlemsstaternas lagar om mönsterskydd till varandra.

3.1.2 Allmänt om direktivets innehåll

Direktivet innehåller en ingress och 21 artiklar. Vissa artiklar lämnar utrymme för de enskilda medlemsstaterna att avgöra om bestämmelserna skall införas i den nationella lagstiftningen. Detta är bl.a. fallet med artikel 11.2.

Direktivet inleds, bortsett från ingressen, med att definitioner ges av begreppen mönster, produkt och sammansatt produkt (artikel 1). Enligt artikeln avses i direktivet med mönster en produkts eller produktfels utseende som beror av detaljer som finns på själva produkten eller i produktens ornament och som särskilt kan vara linjer, konturer, färger, form, ytstruktur och/eller material. Med produkt avses varje industriellt eller hantverksmässigt framställt föremål. En sammansatt produkt anges vara en produkt som är hopsatt av flera utbytbara beståndsdelar så att produkten kan tas isär och åter hopfogas.

För att skydd skall kunna erhållas för ett mönster måste det registreras (artikel 3.1). Skyddet gäller under fem år i taget och under en

maximal tid av tjugofem år (artikel 10). Registreringen ger mönsterhavaren en ensamrätt till mönstret. Ensamrätten till mönstret innebär att tredje man inte utan mönsterhavarens samtycke får använda det genom att t.ex. tillverka, bjuda ut, marknadsföra, importera, exportera eller använda en produkt som mönstret ingår i eller används på, eller lagervålla en sådan produkt för sådana ändamål (artikel 12.1). För att ett mönster skall erhålla skydd krävs att det är nytt och har särprägel (artikel 3.2, 4 och 5).

I mönsterdirektivet finns vidare bestämmelser som berör

- när ett mönster skall anses ha gjorts tillgängligt för allmänheten (artikel 6),
- detaljer i ett mönster som är en följd av teknisk funktion och mönster för mekaniskt sammanfogade delar (artikel 7),
- under vilka förutsättningar mönster skall vägras registrering eller när en beviljad registrering skall förklaras ogiltig (artikel 11),
- ensamrättens omfattning och innehåll (artikel 9, 12 och 13),
- konsumtion av ensamrätten (artikel 15), och
- förhållandet till andra former av skydd (artikel 16 och 17).

Mönsterdirektivet innehåller inga bestämmelser om skydd för reservdelar. Frågan om skydd för reservdelar skapade problem under arbetet med direktivet. Det var i första hand reservdelar till bilar som var föremål för omfattande diskussioner inom EU. Någon lösning gick inte att finna under de diskussioner som fördes i rådet och frågan om skydd för reservdelar lämnades utanför direktivet. Medlemsstaterna kan därför behålla sina nuvarande regler rörande skydd för reservdelar. Avser någon medlemsstat att vidta förändringar i skyddet för reservdelar, får denna förändring endast genomföras om den syftar till att liberalisera marknaden för sådana delar (artikel 14).

Senast tre år efter att mönsterdirektivet genomförts skall kommissionen lägga fram en analys av följderna av bestämmelserna i direktivet för industrin inom gemenskapen, konsumenterna, konkurrensen och den inre marknads funktion. Analysen skall särskilt omfatta följderna för de delar av industrin som tillverkar sammansatta produkter och beståndsdelar. Senast ett år senare, dvs. i oktober 2005 eller fyra år efter att mönsterdirektivet skall vara genomfört, skall kommissionen efter samråd med de berörda parterna lägga fram förslag till Europaparlamentet och rådet om sådana ändringar i direktivet, som behövs för att fullfölja den inre marknaden med avseende på beståndsdelar i sammansatta produkter och alla andra ändringar som kan vara nödvändiga (artikel 18).

3.2 Kommissionens förslag till rådets förordning om gemenskapsmönster KOM (1999) 310 slutlig

Utkastet till förordning består av en ingress och i nu föreliggande form drygt etthundra artiklar.

Förordningen innehåller i huvudsak samma materiella bestämmelser som mönsterdirektivet. Vad gäller de bestämmelser som inte är av materiell natur så stämmer de i stor utsträckning överens med EG:s varumärkesförordning. Följande bestämmelser i utkastet till förordning förtjänar att påpekas.

I förordningen anges att mönster skall kunna skyddas antingen som oregistrerat eller registrerat gemenskapsmönster (artikel 1). Vad gäller det oregistrerade gemenskapsmönstret är skyddstiden tre år. För det registrerade gemenskapsmönstret är skyddstiden maximalt 25 år från ansökan. Ett oregistrerat gemenskapsmönster skyddas från den dag det gjordes tillgängligt för allmänheten inom gemenskapen. Med uttrycket allmänt tillgängligt avses detsamma som enligt mönsterdirektivet (artikel 12.1 och 2).

Ett oregistrerat gemenskapsmönster ger under vissa förutsättningar innehavaren rätt att hindra efterbildningar av mönstret (artikel 20.2).

En ansökan om registrering av ett mönster skall prövas av Byrån för harmonisering av den inre marknaden (byrån). Byrån prövar vid en ansökan, utöver att alla formella krav är uppfyllda, endast om mönstret är ett sådant enligt artikel 3 eller om det strider mot allmän ordning eller allmänt erkända principer (artikel 48 och 49 a).

En ansökan om att en registrering skall förklaras ogiltigt skall som huvudregel göras hos byrån (artikel 56). I en intrångstalan vid en nationell domstol kan giltighetsfrågan även underställas den nationella domstolens prövning, om svaret genastämmer och yrkar att registreringen skall förklaras ogiltig (artikel 88).

3.3 Svenska bestämmelser som berörs av direktivet

De grundläggande bestämmelserna om mönsterskydd finns i mönsterskyddslagen (1970:485). Med stöd av bemyndigande i lagen har regeringen meddelat ytterligare föreskrifter. Dessa finns i mönsterskydds-förordningen (1970:486), i fortsättningen MF. Tillämpningsföreskrifter har också meddelats av PRV, som är den centrala förvaltningsmyndigheten i frågor rörande mönsterskydd. Regeringen har även bemyndi-

gande att meddela föreskrifter om att reservdelar och tillbehör till luftfartyg får införas till riket utan hinder av mönsterrätt. Sådana föreskrifter har meddelats i kungörelsen (1970:496) om införsel och användning av reservdelar till luftfartyg utan hinder av mönsterrätt.

De regler som påverkas av direktivet är framförallt de som berör de materiella förutsättningarna för mönsterskydd. Även vissa av reglerna om förfarandet kommer att påverkas. Bland dessa kan nämnas bestämmelser om vem som kan föra talan om att en beviljad registrering skall hävas. Utöver i de författningar som nu nämnts föranleder mönsterdirektivet inte något behov av förändringar av den svenska lagstiftningen.

4 Genomförandet av direktivet

Ett EG-direktiv är bindande för medlemsstaterna med avseende på det resultat som skall uppnås men överlåter åt staterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet (artikel 249 i EG-fördraget). Det innebär att staterna inte är bundna av t.ex. ett direktivs terminologi och systematik, om väl det avsedda resultatet uppnås. Vad gäller mönsterdirektivet kan det dock konstateras att ett flertal av bestämmelserna är så utformade att det finns förhållandevis litet utrymme för medlemsstaterna att avvika från direktivets ordalydelse. En stat som i sin nationella lagstiftning avviker från ett direktivs ordalydelse måste vara beredd att övertyga kommissionen om att någon egentlig avvikelse från innehållet i direktivet inte skett. I de fall utredningen föreslår en avvikande terminologi eller systematik i förhållande till mönsterdirektivet kommer skälen för detta att anges. En begränsning kommer dock att ske till sådana förändringar som av utredningen uppfattats kunna ha betydelse.

Som framgått tidigare föregicks mönsterdirektivet av en tidvis mödosam process. Att direktivet slutligen kunde antas var ett resultat av den kompromiss, som kunde uppnås efter ett förlikningsförfarande mellan parlamentet och rådet.

En utgångspunkt vid utarbetandet av förslag till ett genomförande av direktivet i svensk rätt har varit artikel 14. Vid genomförandet av de av direktivet föranledda förändringarna har således beaktats att dessa endast får ske i syfte att liberalisera markanden för reservdelar. I enlighet med givna direktiv till utredaren kommer dock frågan om skydd för reservdelar att mer utförligt behandlas i ett senare skede av utredningsarbetet.

En annan utgångspunkt vid genomförandet av direktivet bör vara intresset av att åtminstone de nordiska länderna får så enhetliga regler som möjligt. Det kan förutsättas att många svenska mindre och medelstora företag betraktar Norden som sin huvudsakliga marknad. Det kan därför bland dessa företag finnas ett intresse av att kunna skydda sina mönster i endast de nordiska länderna. Detta kan bl.a. ha sin förklaring i sådant som språket och det sedan länge väl utvecklade samarbetet mellan de nordiska länderna. Till detta kommer även den omständig-

heten att alla nordiska länder utom Island sedan ett trettiotal år haft i huvudsak likalydande lagar på detta område. Island har sedan år 1993 en ny designlag. Denna lagstiftning bygger på ett förslag från Max-Planck Institutet, som till stora delar fått utgöra förebild för mönsterdirektivet.

En gemensam nordisk förståelse av direktivet kan dessutom bidra till ett bättre genomslag för nordiska synpunkter på detta område inom ett vidare internationellt sammanhang. Ett samordnat nordiskt genomförande av mönsterdirektivet kan likaså göra det lättare att få gehör för nordiska lösningar vid lagstiftningsarbete på närliggande områden i EU. Det har naturligtvis också ett värde i sig om den nordiska rättsligheten kan upprätthållas och helst förstärkas.

5 Mönsterrättens föremål (artikel 1, 3.3, 3.4, 7 och 8)

5.1 Inledning

De yttre ramarna för vad som kan skyddas genom mönsterrätt bestäms i mönsterdirektivet genom artikel 1, 3.3, 3.4, 7 och 8. Utöver dessa bestämmelser av det skyddsbara området måste ett mönster uppfylla vissa allmänna förutsättningar för skydd. Dessa allmänna förutsättningar är kraven på nyhet och särprägel i artikel 4 och 5. Därtill finns i artikel 11.1 och 2 i mönsterdirektivet ett antal särskilda begränsningar i möjligheten att erhålla mönsterskydd. Dessa begränsningar är i huvudsak relativa och utgör inte något hinder mot registrering, om vederbörligt tillstånd föreligger. Nedan behandlas de allmänna avgränsningarna av det skyddsbara området i artikel 1, 3.3, 3.4, 7 och 8.

5.2 Definitioner (artikel 1)

Förslag: ML bör inledas med en bestämmelse som anger lagens allmänna innehåll. Efter den inledande bestämmelsen bör tas in en bestämmelse om innehållet i de definitioner av begreppen *mönster*, *produkt* och *sammansatt produkt* som återfinns i direktivet.

Skälen för förslaget: I artikel 1 i mönsterdirektivet definieras vissa begrepp som är av grundläggande betydelse för förståelsen av direktivets bestämmelser. Definitionerna kan också sägas i viss mån bestämma direktivets tillämpningsområde. Enligt stycke 9 i ingressen till mönsterdirektivet har definitionen av begreppet mönster en särskild betydelse för att nå målen för den inre marknaden. Detsamma får i viss utsträckning antas gälla beträffande de definitioner som ges av begreppen produkt och sammansatt produkt.

De definitioner som ges i artikel 1 bör därför enligt utredningens mening utan några större avvikelser införas i ML. Utredningen har

dock ansett det påkallat att i vissa avseenden avvika från direktivets utformning. Utredningen återkommer till detta nedan.

Det framstår som angeläget att redan i början av ML ta in en bestämmelse som innehåller definitioner av begreppen mönster, produkt och sammansatt produkt. Vissa skäl talar för att låta denna bestämmelsen inleda lagen. Vid de nordiska överläggningarna har emellertid diskuterats att i stället inleda de nordiska ländernas lagar med en allmän bestämmelse som anger lagarnas innehåll och syfte. En nackdel med en sådan lösning är att det blir nödvändigt att i den inledande bestämmelsen använda uttryck som först senare får sin betydelse angiven. Från övriga nordiska länders sida har emellertid framförts starka önskemål om att inleda lagen med en allmän bestämmelse. Utredningen har därför valt att stanna för lösningen att låta en bestämmelse med definitioner följa på en inledande bestämmelse, där lagens allmänna syfte och innehåll anges.

Eftersom de använda begreppen skall ha en EG-gemensam innebörd som ytterst bestäms av EG-domstolen, har utredningen iakttagit en återhållsamhet vad gäller kommentarer till direktivets bestämmelser. I det följande kommer likväl något beröras förhållandet till gällande rätt och de förändringar som direktivet kan komma att medföra.

Mönster

I ML avses med mönster ”förebilden för en varas utseende eller ett ornament” (1 § första stycket). Att märka är att både två- och tredimensionella alster är mönster i lagens mening, dvs. även modeller utgör mönster. Av lagen framgår vidare att ornament kan skyddas. Med ornament avses en fantasiskapelse som är avsedd att användas till dekorerings av varor av olika slag. Det är inte bara en varas yttre form som kan skyddas utan även dess invändiga form. Någon åtskillnad mellan prydnads- och nyttomönster görs inte utan båda kan skyddas. Skyddet som erbjuds genom ML är därför ett allmänt utseendeskydd och något skydd för tekniska idéer är inte avsett. I ML ges inte någon egentlig beskrivning av hur ett mönster kan vara sammansatt. Detta ansågs enligt de överväganden som föregick lagen föga ändamålsenligt (se SOU 1965:61 s. 66).

Enligt artikel 1 a i mönsterdirektivet menas med mönster en produkts eller produktens utseende som beror av detaljer som finns på själva produkten eller i produktens ornament och som särskilt kan vara linjer, konturer, färger, form, ytstruktur och/eller material.

Enligt mönsterdirektivet saknar det betydelse om det är ett prydnads- eller nyttomönster, båda erbjuds samma möjligheter till skydd.

Uppräkningen i artikel 1 a av detaljer som sammantaget kan utgöra en produkts eller produktfels utseende är inte uttömmande. Den ger i stället uttryck för att varje detalj som finns på ett föremål eller i dess ornament, och som kan förnimmas visuellt, har betydelse för bestämmandet av utseendet. Av betydelse är således inte var detalj för sig utan det helhetsintryck dessa skapar hos betraktaren, sedda tillsammans. Med anledning av det nu anförda har utredningen övervägt att i klagörande syfte använda uttrycket ”helhetsutseende” i stället för endast utseende, som är det uttryck som förekommer i mönsterdirektivet. Vid omfattande diskussioner under de nordiska överläggningarna har någon enighet inte kunnat uppnås om att använda uttrycket ”helhetsutseende” och motsvarande uttryck på de andra nordiska språken. Mot bakgrund av strävan att bibehålla nordisk rättslikhet, och med hänsyn till bestämmelsens betydelse för enhetligheten inom gemenskapen på mönsterrättsområdet, har utredningen därför valt att föreslå ett bibehållande av uttrycket utseende.

I artikel 1 a används uttrycket ”produktfels utseende”. Detta kan förstås så att en inte självständig del av en produkt kan skyddas, men kan även ge stöd för uppfattningen att förutsättningen för skydd är att en produkt måste kunna omsättas självständigt.

För den sistnämnda uppfattningen kan anföras att mönsterrätten ansetts vara avsedd att skydda mönstret i dess helhet och inte delar av det (se SOU 1965:61 s. 230). Det har påpekats att det enligt mönsterdirektivet får antas vara mönstrets helhetsutseende som har betydelse vid bedömningen om registrering kan ske. Mot detta kan hävdas att mönsterdirektivet talar om produktdel i motsats till beståndsdel (se artikel 1 a jämförd med artikel 1 c och vad som sägs om beståndsdel nedan). Eftersom beståndsdel är en del av en sammansatt produkt, och därigenom normalt sett självständigt omsättningsbar, kan detta tyda på att produktdel är någon del av en produkt som inte behöver vara självständigt omsättningsbar. Utredningen har inte kunnat dra någon säker slutsats rörande denna fråga. En omständighet som kan få betydelse för tolkningen av bestämmelsen bör i stället vara vilken typ av skydd som det finns behov för på marknaden. Avgörande blir den bedömning som kommer att ske hos tillämpande myndigheter och domstolar, i sista hand EG-domstolen.

I mönsterdirektivet används beteckningen *mönster* för det objekt som skall kunna skyddas. Andra tänkbara begrepp för att ange detta objekt, och som varit föremål för överväganden inom utredningen samt i det nordiska samarbetet, har varit bl.a. *design* och *form*. Något som talar för uttrycket ”design” är den nordiska rättslikheten. Vid de nordiska överläggningarna i frågan har framkommit att man i Danmark och Norge avser att använda uttrycket ”design”. Uttrycket design skulle

dock – ur en språklig aspekt – föranleda besvär vid användning av olika böjningsformer. Det kan i sammanhanget anmärkas att denna fråga inte har någon avgörande betydelse för förståelsen av lagens innehåll, eftersom det i lagen föreslås bli infört en definition av det uttryck som väljs. Utredningen har därför valt att tillsvidare behålla uttrycket *mönster*. Det bör dock framhållas att utredningen inte tagit slutlig ställning i denna fråga, vilket kommer att ske i samband med den allmänna översyn av ML som skall presenteras i det slutliga betänkandet.

Produkt

Av ML framgår att det är förebilden för en varas utseende som kan skyddas (1 § första stycket). Det varubegrepp som används i ML knyter nära an till det allmänna språkbrukets varubegrepp. Det skall alltså vara frågan om en konkret sak som kan vara föremål för industriell eller hantverksmässig framställning och på detta sätt få sitt utseende fixerat (se prop. 1969:168 s. 144). Storleken på varan spelar ingen roll. Ett fartyg kan likaväl som en tallrik skyddas. Utanför det skyddsbara området faller genom anknytningen till det allmänna varubegreppet bl.a. anvisningar beträffande tillverkning, förfaranden för att nå en viss effekt, ritningar till trädgårdsanläggningar, gaser, vätskor, pulver och liknande formlösa ting. Vidare faller bokstävers utseende och typsnitt utanför det skyddsbara området (se SOU 1965: 61 s. 230 och prop. 1968:168 s. 143).

I artikel 1 b i mönsterdirektivet definieras begreppet *produkt*. Med *produkt* avses enligt direktivet varje hantverksmässigt eller industriellt framställt föremål. I ML används som framgått tidigare begreppet *vara*. De olika uttrycken motsvarar i stort samma krets av föremål. Av de exempel på produkter som nämns i mönsterdirektivet framgår dock att direktivet omfattar en något större krets av industriellt eller hantverksmässigt framställda alster. Till skillnad från vad som avses med begreppet "vara" i ML behöver exempelvis en produkt inte utgöras av ett fysiskt föremål, utan även grafiska symboler och typsnitt kan skyddas. Under uttrycket grafiska symboler får anses falla även sådant som den layout som förekommer på en dators bildskärm (t.ex. s.k. ikoner, enskilda eller sammansatta, eller menyer som kan förekomma på bildskärmen). Det skall framhållas att den lista med exempel som mönsterdirektivet innehåller inte är uttömmande. Från det skyddsbara området undantas uttryckligen datorprogram.

Artikel 1 b i mönsterdirektivet skiljer sig således innehållsmässigt från ML. För att ML skall stämma överens med direktivet bör en definition motsvarande artikel 1 b införas i lagen. I artikel 1 b i

mönsterdirektivet används uttrycket ”typografiska typsnitt”. Begreppet ”typografiska” är enligt utredningens mening en överbestämning till ”typsnitt”. Det finns därför inte skäl att införa uttrycket i den svenska lagstiftningen. Detta leder inte till någon saklig skillnad i förhållande till mönsterdirektivet.

Sammansatt produkt

Artikel 1 c tillkom i klargörande syfte på rådets initiativ (se OJ C 237/97 p 1). Det framgår av artikeln att en sammansatt produkt skall vara sammansatt av flera beståndsdelar som kan bytas ut på sådant sätt att produkten därigenom kan tas isär och åter hopfogas. Vad som i direktivet avses med att en sammansatt produkt skall bestå av flera beståndsdelar är inte helt klart. Det kan antingen betyda att en sammansatt produkt skall ha mer än en del, dvs. ett föremål sammansatt av två beståndsdelar kan vara en sammansatt produkt, eller att den skall bestå av fler än två delar. Ordalydelsen i den svenska texten av mönsterdirektivet tyder närmast på att det är tillräckligt med två delar för att en produkt skall vara en sammansatt produkt. Det kan emellertid hävdas att detta leder till att ett orimligt stort antal föremål kommer att utgöras av sammansatta produkter. Att en sammansatt produkt skall bestå av mer än två beståndsdelar tyder även de engelska (”multiple”) och tyska (”mehreren”) språkversionerna av direktivet på. Det ankommer dock ytterst på EG-domstolen att avgöra denna fråga. Mot bakgrund av det sagda finns dock viss anledning för att välja ett annat uttryck än ”flera” för att peka på möjligheten av att det är fler än två beståndsdelar som avses i artikel 1 c. Det begrepp som närmast svarar mot detta är ”flertal”.

Eftersom någon bestämmelse som svarar mot artikel 1 c inte finns i ML bör – i likhet med vad som föreslagits angående artikel 1 a och b – en ny bestämmelse införas i lagen.

5.3 Mönsterskydd för beståndsdelar i en sammansatt produkt (artikel 3.3 och 3.4)

Förslag: I ML bör tas in en bestämmelse om att skydd för en beståndsdel i en sammansatt produkt endast kan erhållas om

- beståndsdelen, när den infogats i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och

- de synliga delarna av beståndsdelen uppfyller kraven på nyhet och särprägel.
- Med normal användning avses slutanvändarens användning, vilket utesluter underhåll, service och reparationsarbeten.

Skälen för förslaget: Enligt artikel 3.3 i mönsterdirektivet skall en beståndsdel i en sammansatt produkt endast kunna skyddas om

- beståndsdelen, sedan den infogats i den sammansatta produkten, är synlig vid normal användning av den produkten, och
- de synliga delarna av beståndsdelen uppfyller kraven på nyhet och särprägel i artikel 4 och 5.

Med normal användning avses enligt artikel 3.4 slutanvändarens användning, vilket utesluter underhåll, service och reparationsarbeten.

Några regler motsvarande artikel 3.3 och 3.4 finns inte i ML.

Bestämmelsen i artikel 3.3 och 3.4 tillför således ytterligare registreringsförutsättningar för vissa typer av mönster och tillkom i det huvudsakliga syftet att utesluta vissa bildelar från skydd [jfr det engelska uttrycket ”under-the-bonnet parts” för de avsedda delarna, som även antyder detta, se vidare s. 5, KOM(96) 66 slutlig av den 21 februari 1996]. Bestämmelsen får dock betydelse även för beståndsdelar i andra sammansatta produkter.

Som påpekats tidigare finns i ML inte någon regel med ett innehåll motsvarande artikel 3.3 och 3.4. En uttrycklig sådan regel bör därför tas in i ML. Den kan lämpligen placeras efter 2 § med bestämmelser om de allmänna skyddsförutsättningarna. Utredningen har i förhållande till artikel 3.3 valt det språkligt sett något enklare uttrycket ”Ett mönster till en produkt, som utgör en beståndsdel av en sammansatt produkt”. Någon saklig skillnad är inte avsedd med detta, utan fråga är endast om en språkligt sett enklare formulering.

För att bestämmelsen skall bli tillämplig måste det vara frågan om en beståndsdel i en sammansatt produkt. Vad som menas med sammansatt produkt framgår av artikel 1 c. Produkten skall således vara hopsatt av ett flertal delar som gör att den kan tas isär och åter hopfogas. Som exempel på produkter som kan tänkas utgöra sammansatta produkter kan nämnas bilar, tvättmaskiner, datorer m.m.

Kravet på att beståndsdelen skall vara synlig under normalt bruk innebär en begränsning av vad som kan skyddas i förhållande till vad som gäller idag. Exempelvis kommer det normalt inte vara möjligt att skydda en växellåda eller detaljer i en motor som ventiler osv.

Vid bedömningen av om något är synligt under normalt bruk skall utgångspunkten vara konsumentens. Sådant som är synligt för andra än

konsumenten uppfyller inte kravet på synlighet. Kravet på synlighet bör inte ställas alltför högt. Detta skulle nämligen leda till att en orimligt stor andel mönster inte skulle kunna skyddas. Det kan exempelvis inte rimligen krävas att beståndsdelen *alltid* skall vara synlig under normalt bruk.

5.4 Mönster uteslutande betingade av teknisk funktion (artikel 7.1)

Förslag: Det bör i ML tas in en bestämmelse om att mönsterrätt inte skall kunna erhållas för sådana detaljer i en produkts utseende som är uteslutande betingade av dess tekniska funktion.

Skälen för förslaget: Under arbetet med ML diskuterades ett undantag från mönsterskyddet för sådana fall då mönstret utgör den enda möjliga praktiska utformningen av en idé (se SOU 1965:61 s. 69 f. och prop. 1969:168 s. 58 f.). En sådan undantagsregel förespråkades bl.a. av några remissinstanser. Departementschefen anslöt sig dock till utredningens ståndpunkt, att det inte fanns behov för en sådan bestämmelse. Både utredningen och departementschefen menade att de fall där en sådan regel i verkligheten skulle bli tillämplig var ytterst få om de någonsin skulle förekomma. Vidare anfördes att den moderna teknikens nivå och utvecklingstakt ledde till att praktiskt taget varje teknisk idé kunde realiseras i olika former av utförande. Någon undantagsregel ansågs inte behövlig.

Skyddet avser således uteslutande den särskilda utformning mönstret representerar. Ett renodlat skydd för tekniska lösningar kan endast erhållas genom patenträtt.

Skydd skall enligt artikel 7.1 inte ges för sådana detaljer i en produkts utseende som uteslutande är betingade av produktens tekniska funktion. Avsikten med bestämmelsen är inte att göra någon åtskillnad mellan prydnads- och nyttomönster; båda typerna av mönster kan skyddas enligt direktivet. Detta är även något som framgår av stycke 14 i ingressen till direktivet. Där påpekas att teknisk innovation inte bör hämmas genom att mönsterskydd beviljas för detaljer som har en uteslutande teknisk funktion, men att detta inte innebär att ett mönster måste ha ett estetiskt värde. I många fall är det emellertid eftersträvanvärt att kombinera ett tilltalande utseende med en funktionell utformning. Det bör därför framhållas att en bestämmelse som den nu behandlade endast kan bli aktuell i de sällsynta fall där det inte finns några variationsmöjligheter för formgivaren.

Som inledningsvis konstaterades saknas en bestämmelse i ML som motsvarar artikel 7.1 i mönsterdirektivet. Det kan dock hävdas, att den utveckling som skett i praxis rörande nyttomönster, lett till att svensk rätt i vissa avseenden redan motsvarar mönsterdirektivets krav (se bl.a. RÅ 1984 2:65 där Regeringsrätten anfört att mönsterskydd inte kan erhållas för en utformning som är okvalificerad och helt betingad av sitt användningsområde). För att bringa den svenska lagstiftningen i överensstämmelse med direktivet bör dock även en regel motsvarande nämnda artikel införas i lagen. Den kan lämpligen placeras i en egen paragraf efter 4 §, som innehåller vissa särskilda registreringshinder.

5.5 Mönsterrätt till mekaniskt sammanfogade delar (artikel 7.2 och 7.3)

Förslag: I ML bör tas in bestämmelser om att mönsterrätt inte skall kunna erhållas för sådana detaljer i ett mönster som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som mönstret ingår i eller används på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt för att båda produkterna skall fylla sin funktion.

Detta skall dock inte gälla för ett mönster som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter sammanfogas ett stort antal gånger *eller* förbinds med varandra inom ett modulsystem.

Skälen för förslaget: Mönsterrätt skall enligt artikel 7.2 inte kunna erhållas för sådana detaljer i en produkts utseende som måste återges exakt till formen och dimensionerna för att den produkt mönstret ingår i eller används på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda fyller sin funktion.

Det skall således vara fråga om en mekanisk sammankoppling. Artikel 7.1 innehåller den s.k. "must-fit" bestämmelsen. Liksom artikel 7.1 tillkom bestämmelsen i huvudsak av konkurrensmässiga hänsyn. Avsikten är att förhindra uppkomsten av monopol inom marknaden för reservdelar och tillbehör genom mönsterrätt till själva sammankopplingen.

Av artikel 7.3 framgår att undantaget från skyddsbarhet inte gäller för mönster som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter sammanfogas ett stort antal gånger eller förbinds med varandra inom ett modulsystem. Exempel där undantaget kunde tänkas få betydelse är anslut-

ningsytor som tillåter en stol av en speciell tillverkning att anslutas till samma typer av stolar i rader eller att staplas på varandra eller LEGO-klotsar, om anslutningsytorna har betydelse för helhetsintrycket. Var gränsen går mellan sådana anslutningsytor som omfattas av undantaget i artikel 7.3 och sådana som utesluts från skydd enligt artikel 7.2 blir dock slutligen en fråga för rättstillämpningen.

ML innehåller inga bestämmelser av det slag som finns i artikel 7.2 i direktivet. Med anledning härav bör regler motsvarande nu nämnda bestämmelser i direktivet införas i ML.

Dessa bestämmelser om mekaniska sammankopplingar kan lämpligen placeras i samma paragraf som de som gäller detaljer i en produkts utseende som uteslutande är betingade av teknisk funktion, dvs. närmast efter 4 § i ML.

Att utredningen valt att använda uttrycket ”återskapa”, vilket framstår som mera adekvat i sammanhanget, innebär inte någon saklig förändring i förhållande till det i direktivet förekommande uttrycket ”återge”.

5.6 Mönster som strider mot goda seder eller allmän ordning (artikel 8)

Förslag: Bestämmelsen om att *utnyttjandet* av ett mönster inte får strida mot goda seder och allmän ordning i 4 § 1 ML bör upphävas.

Enligt ML får ett mönster inte registreras om mönstret eller dess *utnyttjande* strider mot goda seder eller allmän ordning (4 § 1). Den del av bestämmelsen som innebär att även mönstrets *utnyttjande* kan leda till att ett registreringshinder föreligger saknar stöd i mönsterdirektivet.

Skälen för förslaget: Av 4 § 1 ML framgår att ett mönster inte får registreras om mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän ordning. Detta registreringshinder är absolut. Bestämmelsen har haft begränsad betydelse, men det kan inte uteslutas att den kan komma till användning.

Artikel 8 i mönsterdirektivet föreskriver att mönsterrätt inte kan erhållas för ett mönster som står i strid mot allmän ordning och allmän moral. Bestämmelsen svarar i stort mot den nuvarande regeln i ML (4 § 1 ML). Direktivet har dock ett något mindre tillämpningsområde än ML. Det uppställs där inget förbud mot att mönsterrätt erhålls för ett mönster som i sig inte strider mot goda seder eller allmän ordning men vars utnyttjande gör det. För att få ML i överensstämmelse med direk-

tivet bör därför kravet på att utnyttjande av ett mönster inte får strida mot goda seder eller allmän ordning upphävas.

Avsikten med bestämmelsen är i detta fall inte att uppnå någon harmonisering av nationella uppfattningar om vad som utgör allmän ordning eller allmän moral (se stycke 16 i ingressen). Det är en nationell angelägenhet att närmare bestämma innebörden av denna begränsning i möjligheten att erhålla mönsterrätt.

Avslutningsvis skall sägas att utredningen valt att behålla det i ML använda uttrycket goda seder. Detta uttryck är det som normalt används i svensk lagstiftning. Någon skillnad i sak är inte avsedd i förhållande till direktivet med detta ordval.

6 Nyhet och särprägel som skyddsförutsättningar (artikel 3.2 och 4–6)

6.1 Inledning

I likhet med ML skall enligt artikel 3.1 i mönsterdirektivet ensamrätt till ett mönster kunna erhållas genom registrering. Två av de grundläggande förutsättningarna för skydd är enligt artikel 3.2 i direktivet att mönstret är nytt och har särprägel. Utredningen har, i stället för det i direktivet valda uttrycket särprägel, använt uttrycket individuell karaktär. Till detta återkommer utredningen nedan i avsnitt 6.2.

Direktivets krav på nyhet och särprägel kan liknas vid ML:s krav på väsentlig skillnad (2 § första stycket). Likheten har sin grund i den omständigheten att både mönsterdirektivet och ML reser vissa krav på utseendemässig distans till tidigare kända mönster.

I direktivet får dessa skyddsförutsättningar sin närmare bestämning genom artikel 4 (nyhet), artikel 5 (särprägel) och artikel 6 (offentliggörande).

6.2 Kraven för skydd: nyhet och särprägel (artikel 3.2, 4 och 5)

Förslag: Det bör i ML tas in en uttrycklig bestämmelse om att mönsterrätt endast kan erhållas om mönstret är nytt och har individuell karaktär.

Skälen för förslaget: Som framgår av ML är det – utöver kraven på nyhet och skillnad – en förutsättning för skydd att mönstret är skapat (1 § andra stycket och prop. 1969:168 s. 64). I ordet ”skapat” ligger ett subjektivt nyhetskrav, dvs. ett krav på att mönstret inte utgör en efterbildning av ett tidigare känt mönster. Det subjektiva nyhetskravet

innebär med andra ord att mönstret skall vara ett resultat av mönster-skaparens egen prestation (se prop. 1969:168 s. 63 f. och RÅ 1984 2:65).

Det närmare innehållet i de två skyddsförutsättningarna – nyhet och särprägel – bestäms inte i artikel 3.2 utan i artikel 4–6. För att det klart skall framgå att de skyddsförutsättningar, som ställs upp för att mönsterskydd skall erhållas, är nyhet och särprägel bör en bestämmelse som motsvarar artikel 3.2 tas in i ML.

En bestämmelse med motsvarande kvalificerande syfte som artikel 4 och 5 i mönsterdirektivet finns i ML (2 § första stycket). Enligt den bestämmelsen kan mönsterskydd erhållas om mönstret är nytt och väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för registreringsansökan. Ordet nyhet förekommer dock inte uttryckligen i lagtexten (jfr även vad som tidigare anförts om uttrycket ”skapat” i 1 § andra stycket ML).

Nyhet

Ett krav för mönsterskydd, som återfinns i olika länders lagstiftning, är att mönstret skall vara nytt och i viss mening originellt. Begreppen har dock utformats och tolkats på en rad skilda sätt i olika länder. Rent allmänt kan dock sägas att de innebär att ett mönster, för att kunna skyddas, måste innebära något nytt i förhållande till vad som tidigare är känt.

Enligt ML innebär kravet på nyhet att ett mönster som stämmer helt överens med ett tidigare känt mönster inte kan registreras (se 2 § första stycket ML och SOU 1965:61 s. 119 samt prop. 1969:168 s. 68). ML kan i stort anses svara mot mönsterdirektivets krav på att något tidigare allmänt tillgängligt och identiskt mönster inte får finnas.

I mönsterdirektivet får kravet på nyhet sin närmare bestämning i artikel 4. Ett mönster skall enligt den bestämmelsen anses som nytt om inget identiskt mönster gjorts allmänt tillgängligt före den dag då en ansökan om registrering lämnades in eller, om prioritet åberopas, före den dag från vilken prioritet räknas. Den tidpunkt som har betydelse för bedömningen av mönstrets nyhet är således när ett tidigare identiskt mönster blev allmänt tillgängligt. När ett mönster skall anses vara allmänt tillgängligt regleras i artikel 6 i mönsterdirektivet. Till denna artikel återkommer utredningen nedan under avsnitt 6.4. Vidare framgår av artikel 4 att mönster skall betraktas som identiska om deras utseende endast skiljer sig på oväsentliga punkter.

Direktivets krav på nyhet är således i likhet med vad fallet är i ML till sin utformning objektivt och förutsätter en objektiv jämförelse

mellan det föreliggande mönstret och tidigare mönster. Det saknar därvid betydelse om det förstnämnda mönstret frambringats självständigt, dvs. utan att något redan existerande mönster efterbildats. Mot bakgrund av innebörden av begreppet ”identiskt” är det möjligt att direktivets krav på nyhet i praktiken knappast leder till mer än ett krav på att någon efterbildning inte skett av ett redan existerande mönster. Det kan vidare antas att den jämförelse som skall ske med andra mönster kommer utgå från en helhetsbedömning av de föreliggande mönstren.

Sammantaget kan konstateras att kravet på nyhet i mönsterdirektivet i stort torde komma att ges samma innebörd som i ML, trots att direktivet innehåller bestämmingar som saknar motsvarighet i den nuvarande lagen. Exempelvis lämnas vissa anvisningar för vad som skall beaktas vid bedömningen om ett mönster är nytt. Mönsterdirektivet är även uppbyggt systematiskt på ett något annorlunda sätt än den nuvarande svenska lagen. ML (2 §) bör därför enligt utredningens mening ändras på så sätt att den återspeglar innehållet i artikel 4.

Enligt artikel 4 i mönsterdirektivet kan en sökanden åberopa prioritet. Bestämmelserna om prioritet har sitt ursprung i PK. Reglerna innebär att den som ansökt om skydd för ett mönster i ett annat land i vissa fall kan få sin ansökan här i riket betraktad som inlämnad i samband med den utomlands gjorda ansökningen (8 § ML och 8–11 §§ MF). Prioritet måste uttryckligen begäras i den ansökan som lämnas in i Sverige och fristen är sex månader, räknat från den första ansökningsdagen.

I artikel 4 samt på ett antal andra ställen i mönsterdirektivet anges möjligheten att åberopa prioritet genom uttrycket ”[o]m prioritet åberopas, före den dag från vilken prioritet räknas.”. I syfte att förenkla författningstexten har utredningen valt att i stället använda uttrycket ”prioritetsdagen”. Detta uttryck har den uppenbara fördelen av att vara kortare och innehåller sådana ordled (prioritet- och dag-) att det knappast kan råda någon tvekan om vad som avses. Uttrycket förekommer vidare i de ansökningsblanketter som tillhandahålls av PRV. Vidare har utredningen erfarit att detta uttryck föredras även inom övriga nordiska länder. Dessutom ligger det i sakens natur att prioritet måste begäras av den sökande. Av nu nämnda skäl torde en definition av begreppet prioritetsdag knappast heller vara nödvändig.

Utredningen kommer nedan att behandla vissa andra frågor rörande konventionsprioritet (avsnitt 12.2).

Särprägel

Som framgår av ML räcker det inte med att ett mönster är nytt för att erhålla mönsterrätt (2 § första stycket). En ytterligare förutsättning är att mönstret skiljer sig väsentligen från vad som tidigare blivit känt. Det s.k. skillnadskravet utgör även en viktig omständighet när det gäller att bedöma ett mönsters skyddsomfång (5 § andra stycket).

Enligt artikel 5.1 i mönsterdirektivet skall ett mönster anses som särpräglad om det helhetsintryck, som en kunnig användare får av mönstret, skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av ett mönster som gjorts tillgängligt för allmänheten före den dag då en ansökan om registrering lämnades in eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas.

I likhet med vad fallet är i ML gäller enligt mönsterdirektivet, att det är ett mönsters helhetsutseende som är av betydelse vid bedömningen av om kravet på utseendemässig distans är uppfyllt. Till skillnad från ML ställer mönsterdirektivet inte något krav på väsentlig skillnad, utan det är tillräckligt att mönstret uppvisar ”skillnad” i förhållande till andra mönster. Formuleringen i ML stämmer således inte överens med mönsterdirektivet i detta avseende.

Det bör framhållas att det i själva direktivet inte ges någon ledning till hur stor den utseendemässiga skillnaden mellan mönster skall vara. I stycke 13 i ingressen till mönsterdirektivet framhålls däremot att mönstret skall skilja sig *tydligt* från mängden av redan befintliga mönster. Vad som blir konsekvensen av den bestämning av kravet på särprägel som görs i ingressens stycke 13 är det för tidigt att uttala sig om eftersom det slutligen blir en fråga för domstolarna att avgöra. Det kan dock framhållas att ingressen ofta tillmäts betydelse av EG-domstolen vid tolkningen av direktiv. Rent allmänt kan vidare hävdas att ett lågt krav på den utseendemässiga distans som skall föreligga mellan olika mönster kan medföra ett mindre skyddsomfång.

Enligt artikel 5.1 skall bedömningen av om ett mönster uppfyller kravet på särprägel ske av en ”kunnig användare”.

I ML anges inte utifrån vems perspektiv bedömningen av om väsentlig skillnad föreligger skall göras. I förarbetena till ML har man inte heller tagit ställning till denna fråga. En diskussion i förarbetena om inrättandet av en särskild nämnd av sakkunniga tyder dock närmast på att det är ur den sakkunniges/expertens perspektiv bedömningen skall ske (se prop. 1969:168 s. 74 och SOU 1965:61 s. 126).

Det ligger i sakens natur att bedömningen av om skillnad föreligger eller inte kan variera beroende på ur vems perspektiv bedömningen görs. Det kan exempelvis sägas att en expert i regel inom för honom eller henne relevant tillverkningsområde har en förmåga att se sådana

skillnader i detaljer som för den normale konsumenten kan vara av mindre intresse.

Vad som avses med den kunnige användaren förklaras inte i mönsterdirektivet. Uttrycket medger under alla omständigheter ett visst tolkningsutrymme. Av vad som tidigare framhållits i betänkandet vad gäller genomförande av EG-direktiv följer dock att utredningen inte närmare bör kommentera vad som kan ligga i uttrycket ”kunnig användare”. I likhet med kravet på särprägel blir detta en fråga för domstolarna, och ytterst EG-domstolen, att bestämma.

Kravet på utseendemässig distans mellan det mönster som registrering söks för och redan befintliga mönster har i artikel 5.1 i mönsterdirektivet uttryckts genom kravet på att ett mönster skall ha särprägel. Motsvarande uttryck i den engelska versionen av mönsterdirektivet är ”individual character” och i den tyska versionen ”Eigenart”. En av källorna till mönsterdirektivet har som tidigare nämnts varit en rapport utarbetad av Max-Planck Institutet (se GRUR Int 1990 s. 559 ff. och Green Paper on the Legal Protection of Industrial Design III/F/5131/91-EN s. 11). I förslaget från Max-Planck Institutet, som ursprungligen utarbetats på tyska, används uttrycket Eigenart. Det svenska ord som närmast svarar mot detta uttryck är särprägel. Eftersom ordet Eigenart ursprungligen använts och uttrycket särprägel faktiskt används i mönsterdirektivet finns det skäl som talar för en användning av uttrycket särprägel.

Av de direktiv som fastställs för utredningen framgår att utredaren skall eftersträva nordisk rättslikhet. Som tidigare framhållits har också förslaget till ett genomförande av mönsterdirektivet utarbetats i nordiskt samarbete. Utredningen har under detta arbete erfarit att Danmark och Norge avser att använda uttrycket individuell karaktär. Mot bakgrund av att begreppet får sin innebörd fastställd i mönsterdirektivet och fördelarna med en nordisk rättslikhet har utredningen stannat för begreppet individuell karaktär. Det valda uttrycket individuell karaktär innebär ingen saklig avvikelse från direktivets uttryck ”särprägel”.

Sammantaget är innehållet i artikel 5.1 i mönsterdirektivet sådant att 2 § ML bör ändras i enlighet med direktivet.

Mönsterdirektivet lämnar i artikel 5.2 ett exempel på en viss omständighet som skall beaktas vid bedömningen av ett mönsters individuella karaktär (övriga omständigheter som kan vara av betydelse framgår av stycke 13 i ingressen till direktivet). Av bestämmelsen framgår att den frihet formgivaren haft vid utvecklingen av mönstret skall beaktas. Kravet på individuell karaktär måste bedömas olika för skilda branscher med hänsyn bl.a. till mönstertätheten inom relevant område. Motsvarande variation av kravet på väsentlig skillnad tillämpas i huvudsak av svenska myndigheter och domstolar idag [se

bl.a. NJA 1980 s. 575 och därtill ett flertal avgöranden av Patentbesvärsträtten, exempelvis PBR 95-12-15 (ans. nr. 94-1625), PBR 96-12-03 (ans. nr 95-1322), jfr vidare uttalanden i prop. 1969:168 s. 73 f.]. För att ML skall stå i även formell överensstämmelse med mönsterdirektivet föreslår utredningen dock att en regel motsvarande artikel 5.2 tas in i lagen.

6.3 När skall ett mönster anses allmänt tillgängligt ? (artikel 6)

Förslag: Det bör i ML tas in särskilda bestämmelser om när ett mönster skall anses allmänt tillgängligt i enlighet med de bestämmelser härom som finns i direktivet. Ett mönster skall enligt dessa bestämmelser anses ha gjorts allmänt tillgängligt om det blivit offentliggjort i samband med registreringsförfarandet eller på annat sätt, eller förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars blivit känt.

Mönstret skall inte anses ha gjorts tillgängligt i direktivets mening om de i föregående stycke nämnda omständigheterna inte rimligen kunde blivit kända genom normal yrkesmässig verksamhet i fackkretsar i den berörda sektorn inom den Europeiska unionen före ansökan om registrering eller prioritetsdagen.

Ett mönster skall inte heller anses som allmänt tillgängligt

- endast på grund av att det visats för någon annan efter ett underförstått eller uttalat krav på konfidentialitet,
- om det offentliggjorts inom en period av tolv månader före ansökan om registrering eller prioritetsdagen
  - a) av formgivaren,
  - b) av någon annan till följd av uppgifter som tillhandahållits eller åtgärder som vidtagits av formgivaren eller
  - c) till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.

Med formgivaren avses även den till vilken formgivarens rätt övergått.

Skälen för förslaget: Om ett mönster är nytt och har individuell karaktär skall enligt mönsterdirektivet bedömas utifrån de mönster som är allmänt tillgängliga vid tidpunkten för ansökan eller prioritetsdagen, om prioritet åberopas. Artikel 6 i mönsterdirektivet reglerar när ett mönster anses som allmänt tillgängligt.

Av artikel 6.1 framgår att ett mönster anses ha blivit tillgängligt för allmänheten om det offentliggjorts i samband med registrering eller på

annat sätt, eller förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller blivit känt på annat sätt. Mönstret anses inte ha blivit tillgängligt för allmänheten om de omständigheter som nu nämnts inte rimligen kunde ha blivit kända genom normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen före den dag en ansökan om registrering lämnades in eller, i förekommande fall, prioritetdagen. Mönstret skall enligt artikel 6.1 inte heller anses ha blivit tillgängligt för allmänheten om det visats för någon annan efter en tyst eller uttalad överenskommelse om konfidentialitet.

I ML finns bestämmelser som i stort sett liknar dem som återfinns i första meningen av artikel 6.1 (2 § andra stycket ML). Enligt ML anses som känt allt som blivit allmänt tillgängligt vare sig det skett genom avbildande, utställande, saluhållande eller på annat sätt. Vidare anses även ett mönster som känt om det framgår av en ansökan här i riket om patent eller om varumärkes- eller mönsterregistrering, förutsatt att mönstret blir allmänt tillgängligt under handläggningen. Den sistnämnda situationen avser de fall när ett hemlighållande av mönstret begärs i enlighet med 19 § ML. Mönstret blir inte allmänt tillgängligt förrän hemlighållandet upphör, vilket kan ske antingen på sökandens begäran eller när den maximala tiden för hemlighållande – sex månader från dagen för ansökan – löpt ut.

I ML har ett i det närmaste absolut krav på nyhet ställts upp, allt som blivit känt före dagen för en ansökan om registrering är av betydelse för nyhetsprövningen. Denna regel har motiverats av principiella skäl och av samhällets intresse av att registrering inte sker av mönster som tidigare gjorts tillgängliga för allmänheten (se SOU 1965:61 s. 112 och prop. 1969:168 s. 67). Att nyhetsregeln är i det närmaste absolut framgår även av att de angivna formerna för nyhethinder i ML endast utgör exempel (2 § andra stycket ML).

För att ett mönster skall vara allmänt tillgängligt enligt ML fordras inte att någon faktiskt tagit del av det, det räcker med att en obestämd krets av personer haft en sådan möjlighet. Undantag görs för de fall där de personer det gäller står i ett särskilt förhållande till mönsterskaparen eller den som ansöker om registrering, även om kretsen av personer som sådan är obestämd. Som exempel kan nämnas det fall ett mönster endast finns tillgängligt inom ett företag till vars lokaler utomstående inte har fritt tillträde. Rör det sig om ett företag med stor personalomsättning kan fallet däremot vara det motsatta, förutsatt att personalen haft tillgång till mönstret. Det har vidare ingen betydelse i vilket land de nyhethindrande omständigheterna har sitt ursprung eller var de blivit allmänt tillgängliga.

I ML finns det således inte någon motsvarighet till mönsterdirektivets begränsning av de kretsar vars kunskap om mönstret är relevant.

Syftet med bestämmelsen i direktivet torde vara att skydda industrin mot påståenden om att mönstret är ogiltigt på grund av förekomsten av ett liknande mönster någonstans i världen där europeiska näringsidkare rimligen inte kunde ha fått kännedom om det i sin normala verksamhet.

Den angivna begränsningen till vissa kretsars kännedom om mönstret bör uttryckligen införas i ML. I mönsterdirektivets svenska text används uttrycket "kretsar" utan någon närmare bestämning. I den danska språkversionen av mönsterdirektivet används uttrycket "fagkredsene", i den engelska "the circles specialised" och i den tyska "Fachkreisen". De nu nämnda språkversionerna talar för att detta uttryck bör användas. I de nordiska överläggningarna rörande denna fråga har enighet även rått om att uttrycket "fackkretsar" skall användas.

I artikel 6.1 görs vidare den inskränkningen i nyhetskravet att mönster som visats efter en "tyst eller uttalad överenskommelse om konfidentialitet" inte anses vara allmänt tillgängliga. Som framgått av framställningen ovan blir ett mönster enligt ML normalt sett allmänt tillgängligt om det visas även för en trängre krets av utomstående. Det samma torde gälla enligt direktivet. Undantag kan göras för det fall att de personer det gäller uppenbart står i ett särskilt förhållande till mönsterskaparen (se prop. 1969:168 s. 67 och PBR 97-12-17, ans. nr. 93-2578). Normalt sett krävs således i de situationer där mönstret visas för utomstående ett förbehåll om att mönstret skall hållas hemligt. Ett sådant förbehåll har ansetts skapa ett förtroendeförhållande mellan formgivaren och den för vilken mönstret visas. Motsvarande gäller inom patenträtten (se 2 § patentlagen, NU 1963:6 s. 123 ff. och Hesser, m.fl. Patentlagen, Stockholm 1968, s. 25 ff.). Med förbehåll om hemlighållande kan avses en ensidig handling från formgivaren eller den till vilken dennes rätt övergått. Det förutsätts inte att denne träffar en tyst eller uttrycklig överenskommelse/avtal med den för vilken mönstret visas. Uttrycket "överenskommelse" i mönsterdirektivet verkar däremot närmast tyda på att en förutsättning för hemlighållande är att ett avtal ingås om detta med varje person som får möjlighet att ta del av mönstret. För att bestämmelsen skall bli tillämplig bör det vara tillräckligt med en ensidig förklaring om att mönstret visas under förutsättning av konfidentialitet. Däremot bör det inte fordras att en uttrycklig accept föreligger från den som tagit del av mönstret, särskilt med beaktande av de krav som ställs för att ett avtal skall anses vara träffat och de bevisvärigheter som följer med dessa krav. Det torde heller inte vara avsikten med den nu behandlade bestämmelsen i artikel 6.1. I den engelska språkversionen förekommer uttrycket "conditions" och i den tyska uttrycket "Bedingungen". Båda dessa uttryck kan i svensk översättning närmast ges innebörden "förutsättning" eller

”villkor”. Således stämmer den svenska språkversionen föga överens med de nu nämnda. Sammantaget är utredningen av den uppfattningen att de skäl som talar för en användning av ett uttryck, som svarar mot en ensidig handling från formgivaren, för att hindra en annars nyhets-skadlig handling är att föredra.

Enligt artikel 6.2 i mönsterdirektivet föreskrivs att allmänhetens kännedom om ett mönster inte är nyhetskadligt om mönstret gjorts tillgängligt tolv månader före ansökningen eller prioritetdagen genom formgivaren eller någon annan på grund av uppgifter som tillhandahållits eller handlingar som företagits av formgivaren.

Motsvarighet till denna ”nyhetsfrist” (grace period) saknas i ML. Den närmaste motsvarigheten är den frist om sex månader som föreskrivs för de fall mönstret visas på en officiell eller officiellt erkänd mässa (3 § första stycket 2). Detta s.k. utställningsskydd har sin grund i PK (artikel 11). De utställningar som åsyftas är sådana som avses i konventionen den 22 november 1928 angående internationella utställningar, som Sverige är ansluten till (SÖ 1932:27). En bestämmelse om nyhetsfrist motsvarande direktivets måste därför införas i lagen.

Detta leder till att den på PK grundade inskränkningen i nyhetskravet inte längre är nödvändig. Den bör därför enligt utredningens mening upphävas.

Enligt artikel 6.3 skall fristen om tolv månader tillämpas även i de fall mönstret gjorts tillgängligt till följd av missbruk i förhållande till formgivaren eller den till vilken dennes rätt övergått. Bortsett från att tiden utsträckts till tolv månader i förhållande till de sex månader som föreskrivs i ML, krävs inte enligt direktivet att missbruket är uppenbart. Mot bakgrund härav bör ML ändras på sätt att kravet på att missbruket skall vara uppenbart tas bort.

7 Ensamrättens innehåll, omfattning och giltighetstid (artikel 9, 10, 12.1 och 13)

7.1 Ensamrättens innehåll (artikel 12.1)

Förslag: Den ensamrätt en registrering ger upphov till bör inte begränsas till vissa former av yrkesmässig användning av mönstret, som är fallet i ML (5 § första stycket). I stället bör ensamrätten innefatta all användning av mönstret och samtycke av mönsterhavaren krävas i alla fall där ett uttryckligt undantag från ensamrätten inte gjorts.

Skälen för förslaget: Mönsterrättens innehåll kan bestämmas utifrån två skilda utgångspunkter. Antingen kan mönsterhavaren generellt förbehållas rätten till alla former av utnyttjande av mönstret, med vissa särskilt föreskrivna undantag, eller så kan de former av utnyttjande som förbehålls mönsterhavaren särskilt räknas upp (se SOU 1965:61 s. 148). Valet av metod behöver dock inte innebära någon större skillnad med avseende på det resultat som uppnås (se t.ex. prop. 1977/78:1 Del A s. 200).

I den svenska mönsterskyddslagstiftningen har den förstnämnda metoden valts och i lagen har uttömmande angivits vilka former av yrkesmässigt utnyttjande som kräver mönsterhavarens samtycke (5 § första stycket, se vidare prop. 1969:168 s. 101 f.). De former av utnyttjande som räknas upp i lagen är tillverkning, införande till Sverige, utbudande, saluhållande, överlåtelse eller uthyrning. I mönster-rätten har härutöver vissa begränsade undantag föreskrivits (5 § tredje stycket, 6–7 §§ och 28 §). I likhet med mönsterdirektivet benämns i ML den ensamrätt som en registrering av ett mönster medför mönster-rätt.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 3.1 i mönsterdirektivet skydda mönster genom registrering och ge innehavarna en ensamrätt till

mönstret. Den närmare innebörden av mönsterrätten bestäms genom artikel 12.1 och 13 i direktivet.

I motsats till ML utgår mönsterdirektivet således enligt artikel 12.1 och 13 från att allt utnyttjande av mönstret är förbehållet mönsterhavaren med undantag för vissa särskilda fall. Detta framgår bl.a. av att de former av utnyttjande som räknas upp i artikel 12 endast utgör exempel. Exempelen på former av utnyttjande av ett skyddat mönster är inte uttömmande utan även andra former av användning av mönstret kan förekomma som kräver mönsterhavarens samtycke.

De exempel som nämns i artikel 12.1 i mönsterdirektivet är:

- tillverka,
- bjuda ut,
- marknadsföra,
- importera,
- exportera,
- använda en produkt som mönstret ingår i eller används på, eller
- att lagerhålla en sådan produkt för nämnda ändamål.

Flera av dessa former av användning är sådana som redan enligt ML förbehålls mönsterhavaren. Detta är exempelvis fallet med tillverkning, utbudande, och införande till Sverige.

Med begreppen import och export avses i svensk tullagstiftning ett införande eller utförande av varor till ett tredje land [jfr 1 § första stycket tullagen (1994:1550)]. Med tredje land avses enligt samma lag ett område som inte omfattas av EG:s tullområde. Mot bakgrund av att ensamrätten enligt artikel 12.1 i mönsterdirektivet skall omfatta all användning av ett mönster framstår denna begränsning till produkter som kommer från tredje land eller som skall föras dit, som mindre lämplig. För att ge uttryck för det mönsterdirektivet rimligtvis avser används uttrycken införsel och utförsel. Därmed avses att mönsterhavarens samtycke krävs, oavsett vilket land en produkt, som mönstret används på eller ingår i, kommer från eller skall föras till.

Mot det generella sätt på vilket mönsterrätten uttrycks i mönsterdirektivet kan anföras rättssäkerhetssynpunkter. Det kan hävdas att det kan bli svårt att på förhand avgöra om en viss handling innebär intrång i annans mönsterrätt. En fråga av samma slag har varit föremål för överväganden inom patenträtten. Enligt den ursprungliga lydelsen av 3 § patentlagen bestämdes ensamrätten genom en generellt avfattad bestämmelse, dvs. de i lagen angivna formerna av utnyttjande av den patentskyddade uppfinningen var endast exemplifierande. Rättssäkerhetsaspekten behandlades då av de nordiska expertkommittéerna. De ansåg dock att fördelarna med en generellt avfattad bestämmelse över-

vägde nackdelarna ur rättssäkerhetssynpunkt (se NU 1963:6 s. 147). Frågan föranledde inga kommentarer av remissinstanserna eller lagrådet (se prop. 1966:40 s. 94 och s. 347 ff.). Inte heller vid 1978 års ändringar i patentlagen berördes frågan (se prop. 1977/78:1 Del A s. 198 ff. och 326 ff.). De motiv som låg bakom den då föreslagna ändringen av 3 § patentlagen var i stället behovet av en anpassning till den Europeiska patentkonventionen. Det kan vidare hävdas att undantaget för handlingar som företas privat och utan vinstsyfte (artikel 13.1 a i mönsterdirektivet) är ett tillräckligt betryggande skydd för tredje man.

Utredningen föreslår mot denna bakgrund dels att ML ändras i enlighet med artikel 12.1 i mönsterdirektivet, dels att begreppen ”import” och ”export” ersätts av uttrycken ”införa” och ”utföra”.

7.2 Undantag från mönsterrätten (artikel 13)

Förslag: ML bör ändras genom att bestämmelserna om att för användarrätt och tvångslicens (6, 28–30 §§) upphävs och begränsningar i mönsterrätten uttryckligen görs endast avseende

- handlingar som företas privat och utan vinstsyfte,
- handlingar som företas i experimentsyfte,
- handlingar som innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana handlingar är förenliga med god affärssed och inte omotiverat skadar ett normalt utnyttjande av mönstret samt på villkor att källan anges,
- utrustningen på fartyg och luftfartyg som är hemmahörande i en främmande stat, när dessa tillfälligt kommer in till Sverige,
- införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation av sådana fartyg, och
- arbete med att reparera sådana fartyg.

Kungörelsen (1970:496) om införsel och användning av reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av mönsterrätt bör vidare upphävas.

Skälen för förslaget: I ML är mönsterrätten underkastad vissa inskränkningar utöver den begränsning som ligger i att ett utnyttjande som kräver mönsterhavarens samtycke skall vara kommersiellt betingat. Undantagen från mönsterrätten är reglerade i 6 § (för användarrätt), i 7 § (vissa utnyttjanden med anknytning till främmande luftfartyg) och i 28–30 §§ (tvångslicens).

Inledningsvis kan konstateras att artikel 13 i direktivet till stora delar hämtat sitt innehåll från artikel 27 i EG-konventionen om Patent, den s.k. marknadspatentkonventionen (se [1989] OJ L 401/15).

Som framhållits i avsnitt 7.1 omfattar mönsterrätten enligt direktivet i princip alla former av användning av ett skyddat mönster. I artikel 13 stadgas sedan om vissa begränsningar i mönsterrätten. Till stor del motsvaras dessa undantag av den begränsning av mönsterrätten till vissa former av utnyttjande som görs i ML.

Undantaget i mönsterdirektivet för handlingar som företas privat och utan vinstsyfte motsvarar närmast ML:s begränsning av mönsterrätten till ett yrkesmässigt utnyttjande av mönstret (se prop. 1969:168 s. 159 f.). Mot bakgrund av de principiellt skilda utgångspunkterna i ML och direktivet bör dock ett uttryckligt undantag för handlingar som företas privat och utan vinstsyfte införas i lagen.

Undantaget i direktivet för handlingar som utförs i experimentsyfte saknar motsvarighet i ML. För ett genomförande av direktivet bör en bestämmelse tas in i ML som svarar mot detta undantag.

Enligt artikel 13.1 c skall mönsterrätten inte omfatta handlingar som innebär efterbildning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana handlingar är förenliga med god affärssed och inte omotiverat skadar ett normalt utnyttjande av mönstret samt på villkor att källan anges. Bestämmelsen kan närmast sägas hämta sitt innehåll från upphovsrätten (jfr t.ex. 13, 18, 21 och 23 §§ upphovsrättslagen och SOU 1990:30 s. 466 f.).

I direktivets svenska version används begreppet ”efterbildning”. Ett i upphovsrättsliga sammanhang använt uttryck är i stället ”återgivning” (se 23 § upphovsrättslagen och rubriken närmast före den nu nämnda paragrafen). Vidare kan konstateras att det i den tyska versionen av direktivet förekommande uttrycket ”Wiedergabe”, närmast kan översättas med återgivning. Det finns därför enligt utredningen anledning till visst annat ordval än det i direktivet förekommande. Således bör begreppet ”återgivning” användas i stället för ”efterbildning”. Det skall dock påpekas att återgivning i detta sammanhang omfattar ett mindre antal handlingar än motsvarande uttryck i upphovsrättslagen. I övrigt bör, med hänsyn att något motsvarande undantag inte finns i ML, artikel 13.1 c i mönsterdirektivet tas in i lagen med den i direktivet använda lydelsen.

Enligt ML kan regeringen förordna att reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av mönsterrätt får införas till Sverige för att användas vid reparation av luftfartyg, hemmahörande i främmande stat, i vilken motsvarande förmåner medges för svenskt luftfartyg (7 §). Bestämmelsen överensstämmer med 5 § andra stycket patentlagen.

Det bemyndigande som givits regeringen att förordna om undantag från mönsterrätten i nu nämnda fall är föranlett av artikel 27 i Chicago-konventionen av den 7 december 1944 angående internationell civil luftfart, vilken Sverige tillträtt (SÖ 1946:2). Med stöd av bemyndigandet har regeringen meddelat bestämmelser om undantag från mönsterrätten i kungörelsen (1970:496) om införsel och användning av reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av mönsterrätt.

Enligt artikel 13.2 i mönsterdirektivet görs undantag från mönsterrätten för

- utrustningen på fartyg och luftfartyg som är registrerade i ett annat land, när dessa tillfälligt kommer in på den berörda medlemsstatens territorium,
- import till den berörda medlemsstaten av reservdelar och tillbehör för reparation av sådana fartyg, och
- arbete med att reparera sådana fartyg.

Bestämmelse har tillkommit med utgångspunkt i vad som föreskrivs i artikel 5 ter PK och har som huvudsakligt syfte att underlätta den internationella handeln och samfärdseln. Av artikel 5 ter, som för övrigt endast gäller patent, framgår att användningen ombord på ett fartyg av viss närmare angiven utrustning, som är föremål för patent, inte utgör intrång i patenthavarens rättigheter förutsatt att fartyget endast tillfälligt är i landets farvatten och användningen av utrustningen uteslutande sker för fartygets behov (se prop 1969:168 s. 165). Detsamma gäller för luftfartyg och andra fordon som tillfälligt är i vederbörande land.

Enligt direktivet skall mönsterrätten, som framgår av artikel 13.2, inskränkas när det gäller dels luftfartyg och fartyg som tillfälligt är i landet, dels import av reservdelar och tillbehör för reparation samt arbete med att reparera sådana fartyg. Bestämmelsen lämnar inte utrymme för några undantag från den där behandlade inskränkningen av mönsterrätten. Varken till vissa stater eller att genom att ställa upp något krav på ömsesidig tillämpning av inskränkningen.

Dessutom kan konstateras att ett krav på ömsesidig tillämpning i detta sammanhang torde ha ringa praktisk betydelse. Enligt vad utredningen erfarit kommer vidare det danska förslaget till ny designlov innehålla en bestämmelse utan något krav på ömsesidig tillämpning.

En ytterligare fördel med att helt uppge kravet på ömsesidig tillämpning är vidare att det förenklar den internationella samfärdseln. Det kommer heller inte behöva tas några resurser i anspråk för eventuella kontroller av de fartyg och luftfartyg som tillfälligt är i landet. Ett

uppgivande av kravet på ömsesidighet står heller inte i strid med de konventionsförpliktelser Sverige har till följd av Chicagokonventionen.

Det kan mot bakgrund av det anförda konstateras dels att ML inte står i överensstämmelse med artikel 13.2, dels att det kan finnas skäl att förenkla bestämmelserna om undantag i mönsterrätten för främmande fartyg och luftfartyg som tillfälligt är i landet.

För att få ML att stämma överens med direktivet föreslår därför utredningen att bestämmelserna i 7 § ML ändras i enlighet med artikel 13.2 i direktivet, dvs. att undantaget skall gälla både luftfartyg och fartyg samt inte förutsätta ömsesidighet eller vara territoriellt begränsat.

De nu föreslagna ändringarna i ML leder även till att den tidigare nämnda kungörelsen kan upphävas.

Som tidigare framhållits regleras uttömmande i mönsterdirektivet vilka inskränkningar som får ske av mönsterrätten. Andra inskränkningar än de där angivna får inte göras i mönsterrätten. De bestämmelser som finns i ML om för användarrätt och tvångslicens är att bedöma som inskränkningar i mönsterrätten (se SOU 1965:61 s. 162 och Essén-Sterner, *Mönster och brukskonst*, 1971, s. 63). Dessa två typer av inskränkningar går utöver vad direktivet föreskriver. För att ML skall stämma överens med direktivet föreslår utredningen därför att 6 § och 28–30 §§ i ML upphävs.

7.3 Mönsterrättens skyddsomfång (artikel 9)

Förslag: ML bör ändras i enlighet med artikel 9 i mönsterdirektivet så att det framgår att mönsterrätt omfattar samtliga de mönster som är identiska med eller ger en kunnig användare samma helhetsintryck som ett skyddat mönster (skyddsomfång).

Bestämmelsen i ML om att skyddsomfånget är begränsat till varor för vilka mönstret är registrerade och därmed likartade varor (5 § andra stycket ML) upphävs. En särskild bestämmelse tas in i ML av innebörd att, vid bedömningen av ett mönsters skyddsomfång, hänsyn skall tas till den frihet en formgivare har haft vid utvecklingen av sitt mönster.

Skälen för förslaget: Av ML framgår att skyddet för mönster är begränsat till de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor (5 § andra stycket). Mönsterdirektivet innehåller inte någon motsvarande bestämmelse.

I stället gäller enligt artikel 9.1 i mönsterdirektivet, att mönsterrätten omfattar varje mönster som inte gör ett annat helhetsintryck på en kun-

nig användare (skyddsomfång). Bestämmelsen är så utformad att den stämmer överens med bestämmelsen om individuell karaktär i artikel 5.1. Samma normer gäller således vid prövningen av ett mönsters skyddsomfång och vid prövningen av dess individuella karaktär som skyddsförutsättning.

Med hänsyn till vad som anförts nu föreslås att 5 § andra stycket ML ändras genom att det i lagen tas in en särskild bestämmelse om mönsterrättens skyddsomfång motsvarande artikel 9.1 i direktivet.

Beträffande vad som sägs om den kunnige användaren i artikel 9.1 hänvisar utredningen till vad som anförts i avsnitt 6.3.

I artikel 9.2 omnämns en omständighet som kan vara av betydelse vid bedömningen av mönsterrättens skyddsomfång. Närmare bestämt anges där att den frihet formgivaren haft vid utformningen av mönstret skall beaktas vid prövningen. Vid denna bedömning kan ledning även hämtas från stycke 13 i ingressen till mönsterdirektivet. Grunden för bestämmelsen torde vara att hänsyn bör tas till möjligheterna av att variera formgivningen av ett visst föremål, dvs. hur stora variationsmöjligheterna är mot bakgrund av den funktion produkten skall fylla.

Som huvudregel gäller inom svensk rätt att skillnadskravet är mindre strängt, och därmed skyddsomfånget mindre, inom mönstertäta branscher (se NJA 1980 s. 575 och NJA 1990 s. 168). Det skyddsomfång ett mönster har kan således i viss mån variera beroende på vilken bransch mönstret används inom.

Den nu behandlade bestämmelsen i direktivet saknar dock en uttrycklig motsvarighet i ML och en motsvarande regel bör därför införas där. Lämpligen kan den – tillsammans med bestämmelsen om mönsterrättens skyddsomfång – placeras i 5 §.

7.4 Mönsterrättens giltighetstid (artikel 10)

Förslag: Bestämmelsen om mönsterrättens giltighetstid i 24 § ML bör ändras på så sätt att skyddstiden kan uppgå till maximalt 25 år. Skyddstiden delas upp i perioder om fem år. På begäran skall sökanden kunna bestämma skyddstiden till flera perioder redan vid ansökningstillfället. För mönster till beståndsdelar som används för att reparera en sammansatt produkt så den återfår sitt ursprungliga utseende bör skyddstiden uppgå till maximalt 15 år.

Skälen för förslaget: ML stadgar att en mönsterregistrering gäller under fem år räknat från dagen för ansökan med möjlighet till förläng-

ning med ytterligare två perioder om fem år (24 §). Den sammanlagda nuvarande skyddstiden är alltså 15 år.

Artikel 10 i mönsterdirektivet innehåller en regel om att mönster-rätten gäller under en eller flera perioder om fem år räknade från den dag ansökan lämnades in. Skyddstiden kan uppgå till sammanlagt 25 år, dvs. fem perioder om fem år. Av direktivets ordalydelse framgår att rättsinnehavaren kan få skyddstiden förlängd med en eller flera skyddsperioder.

Direktivet kan läsas så att det redan vid ansökningstillfället är möjligt att få en skyddstid som sträcker sig längre än fem år. Exempelvis skulle en begäran om skydd för hela perioden om 25 år kunna framställas redan vid ansökningstillfället. Det kan även läsas som att en förnyelse måste ske efter varje period om fem år, dvs. det är inte redan vid ansökningstillfället möjligt att få en skyddstid på exempelvis 15 år.

För det sistnämnda systemet, som för närvarande är det som gäller enligt ML, kan anföras både ordnings- och konkurrensmässiga skäl. Registret bör inte belastas med mönster som inte visat sig kommersiellt gångbara eller av andra skäl inte används. Det kan även hävdas att den konkurrenshämmande effekt en registrering medför rent allmänt inte bör sträckas längre än nödvändigt.

Det förtjänar å andra sidan att framhållas att behovet av skyddstid varierar starkt mellan olika branscher. Medan det endast i sällsynta fall är aktuellt med en längre skyddstid för textilprodukter är det i andra fall, t.ex. då det gäller möbler, ofta möjligt att redan på ett tidigt stadium förutse att det föreligger behov av en längre skyddstid än fem år. Det kan då vara praktiskt för mönsterinnehavaren att ha möjlighet att få en längre skyddstid utan att behöva förlänga skyddet.

Vid en sammanvägning av dessa skäl har utredningen, i samförstånd med representanter från de övriga nordiska länderna, stannat för en lösning som innebär att en skyddstid som sträcker sig över flera femårsperioder skall kunna begäras redan vid ansökningstillfället. De negativa effekter som en sådan lösning kan medföra bör i viss mån motverkas genom att avgiften sätts i relation till skyddstidens längd.

De svenska bestämmelserna om skyddstidens längd i 24 § ML bör därför ändras i enlighet med det nu anförda, dvs. bl.a. förlängas till 25 år.

Den föreslagna förlängningen av skyddstiden från 15 till 25 år bör inte gälla för mönster till beståndsdelar som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende. Av artikel 14 i mönsterdirektivet framgår att medlemsstaterna kan bibehålla sina rättsliga bestämmelser såvitt avser mönster till sådana beståndsdelar. Skall förändringar vidtas får de endast ske för att liberalisera marknaden för sådana delar. Det får överlämnas åt rätts-

tillämpningen att bestämma vad som närmare avses med ett mönster till en beståndsdel som används för att reparera en sammansatt produkt så den återfår sitt ursprungliga utseende.

För det fall den föreslagna förlängningen av skyddstiden utan inskränkning skulle tillämpas på redan beviljade registreringar för mönster till sådana delar som avses i artikel 14 i direktivet, skulle skyddstiden för dessa förlängas till 25 år. En förlängd skyddstid kan inte sägas liberalisera marknaden. Det är därför nödvändigt att göra undantag för mönster till sådana beståndsdelar som avses i artikel 14. Skyddstiden för sådana mönster skall därför inte vara längre än vad som nu stadgas, dvs. 15 år. En uttrycklig bestämmelse om detta kan lämpligen tas in som ett nytt andra stycke till 24 § ML.

8 Särskilda hinder mot mönsterrätt (artikel 11.1 och 11.2)

8.1 Inledning

Som allmänna förutsättningar för mönsterrätt gäller enligt mönsterdirektivet att mönstret skall vara nytt och ha individuell karaktär. När det gäller beståndsdelar i sammansatta produkter gäller enligt artikel 3.3 i direktivet även ett krav på att de skall förbli synliga under normal användning av produkten (se avsnitt 5.3).

Utöver detta gäller att fråga måste vara om ett mönster i den mening som avses i artikel 1 a. Från det mönsterskyddsbara området utesluts enligt artikel 7.1 och 7.2 även sådana detaljer av en produkts utseende som uteslutande är betingande av produktens tekniska funktion och i vissa fall även mekaniska sammankopplingar (se avsnitt 5.5). Slutligen kan mönster som strider mot goda seder eller allmän ordning enligt artikel 8 inte skyddas genom mönsterrätt (se avsnitt 5.6).

De hinder mot registrering av ett mönster som anges i artikel 11.1 och 2 i mönsterdirektivet är avsedda att vara uttömmande. En medlemsstat kan därför inte införa ytterligare hinder mot registrering än de som ryms i nämnda bestämmelser. Bestämmelserna är dock inte avsedda att utesluta eventuella formella krav på ansökningsavgift, som exempelvis att en ansökningsavgift skall vara betald, utan tar uteslutande sikte på materiella krav för att registrering skall kunna beviljas.

Nedan behandlas genomförandet av de särskilda hinder mot registrering som anges i artikel 11.1 c och d samt 11.2 i direktivet.

De omständigheter som anges i artikel 11.1 a och b i direktivet har utredningen tidigare föreslagit skall utgöra hinder mot mönsterrätt.

8.2 Bättre rätt till mönster (artikel 11.1 c)

Bedömning: Någon ändring av svensk rätt med anledning av artikel 11.1 c i mönsterdirektivet är inte nödvändig.

Skälen för bedömningen: Av ML följer att endast den som skapat mönstret, dvs. formgivaren, eller den till vilken formgivarens rätt övergått, genom registrering kan få ensamrätt att utnyttja mönstret (1 § andra stycket). För det fall annan än formgivaren eller den till vilken formgivarens rätt övergått ansöker om registrering, brister det således i en av de förutsättningar för skydd som lagen ställer upp. Mönstret kan då vägras registrering eller, för det fall registrering beviljats, registreringen hävas. Att registreringen kan hävas framgår av att en registrering kan angripas med ett påstående om ogiltighet med stöd av ML (31 § första stycket). Det finns även en möjlighet för den rätte innehavaren att få en ansökan eller registrering överförd på sig (17 § första stycket och 32 §). Därigenom kan alltså mönsterrätten upprätthållas och investeringar tillgodogöras, men för den rätte innehavaren.

En ansökan om registrering av ett mönster skall enligt artikel 11.1 c i mönsterdirektivet vägras och en redan beviljad mönsterrätt förklaras ogiltig, om sökanden eller mönsterhavaren inte har rätt till mönstret enligt den berörda medlemsstatens rätt.

Av det sagda framgår att direktivets bestämmelser om bättre rätt till mönster är tillgodosedda i svensk rätt.

Utöver de nu behandlade bestämmelserna, som rör rätten till ett mönster, finns i ML ett antal regler av processrättslig karaktär som behandlar situationen när någon framställer ett påstående om bättre rätt (16 §, 17 § andra stycket och 32 § första stycket).

Enligt stycke 5 och 6 i ingressen till direktivet är medlemsstaterna fria att bestämma de förfaranden som skall gälla vid bl.a. registrering av mönster och hävning av registreringar, eftersom det ansetts tillräckligt med en tillnärmning av de bestämmelser som mest direkt inverkar på den inre marknadens funktion. Något skäl att, med hänsyn till genomförandet av direktivet, ändra de bestämmelser, som reglerar förfarandet när fråga om bättre rätt uppstår, finns därför inte enligt utredningens mening.

8.3 Verkan av tidigare ansökningar och registreringar (artikel 11.1 d)

Förslag: Bestämmelsen i ML (2 § andra stycket andra meningen) om att patent- eller varumärkesansökningar i vissa fall skall beaktas vid prövningen av en ansökan om mönsterregistrering bör upphävas. Detsamma bör ske med hindret mot registrering av ett mönster i vilket intagits ett tidigare registrerat mönster (4 § 2 e).

Skälen för förslaget: Av ML i dess nuvarande lydelse framgår att mönster kan registreras om de väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för registreringsansökningen (2 § första stycket).

Som känt anses allt som blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom avbildande, utställande, saluhållande eller på annat sätt. Även ett inte allmänt tillgängligt mönster skall beaktas om det framgår av en mönster- eller patentansökan eller ansökan om varumärkesregistrering, om dessa ansökningar sedermera blir allmänt tillgängliga (2 § andra stycket första meningen, se även SOU 1965:61 s. 126 f. och prop. 1969:168 s. 148 f.).

Enligt mönsterdirektivet skall äldre inte allmänt tillgängliga ansökningar om mönsterregistrering och registreringar beviljade efter sådana ansökningar beaktas, förutsatt de sedermera blir allmänt tillgängliga. Detta uttrycks i artikel 11.1 d i mönsterdirektivet genom att mönstret anses konkurrera med en tidigare ansökan om mönsterregistrering eller en registrering beviljad efter en sådan ansökan.

Av artikel 11.1 d i mönsterdirektivet följer således att en äldre inte allmänt tillgänglig ansökan om patent eller varumärkesregistrering inte kan hindra en senare ansökan om mönsterregistrering som görs innan patentet eller varumärket blivit offentligt. I direktivet nämns även att en ansökan om gemenskapsmönster eller en registrering beviljad efter en sådan ansökan skall få samma verkan som en nationell ansökan eller en beviljad mönsterregistrering. Som framgått tidigare är förordningen om gemenskapsmönster ännu inte beslutad varför några skäl inte nu finns att omnämna den i lagtexten.

För att ML skall motsvara direktivet bör därför bestämmelserna i 2 § andra stycket andra meningen ML, och som rör ansökningar om patent respektive varumärkesregistrering, upphävas. Den del av den nu behandlade bestämmelsen i ML som rör inte allmänt tillgängliga mönsteransökningar bör dock bibehållas. Därigenom tillgodoses genomförandet av artikel 11.1 d i mönsterdirektivet i svensk rätt. Utredningen föreslår dock vissa redaktionella förändringar av bestämmelsen.

Som kommer att framgå av utredningens överväganden i avsnitt 11.3 skall kungörelse ske i samband med registrering. Något utrymme för att en i Sverige beviljad registrering inte skulle vara allmänt tillgänglig finns således inte. S.k. konkurrens i direktivets mening kan därför bara uppstå i förhållande till en tidigare ansökan som sedermera blir allmänt tillgänglig.

Av ML framgår att registrering inte utan vederbörligt tillstånd får ske av ett mönster i vilket intagits ett tidigare registrerat mönster. Bestämmelsen har under den tid ML varit i i kraft inte i någon större omfattning kommit att tillämpas.

Artikel 11 i mönsterdirektivet reglerar uttömmande de omständigheter som kan utgöra hinder mot en registrering av ett mönster. Eftersom direktivet inte tar upp den situationen att det i ett senare mönster intagits ett tidigare registrerat mönster bör bestämmelsen utgå. I sammanhanget skall dock påpekas att ensamrättens omfattning enligt direktivet är sådan att vederbörligt samtycke förutsätts för att det senare mönstret skall kunna utnyttjas. Den praktiska skillnaden i förhållande till vad som nu gäller torde därför inte bli alltför stor.

8.4 Användning av vissa kännetecken m.m. (artikel 11.2 a)

Bedömning: Någon ändring av svensk rätt är inte påkallad eftersom de bestämmelser i ML som hindrar registrering av mönster i vilka intagits vissa kännetecken som pekar ut annan än mönsterhavaren, dvs. 4 § 2 b) och c) samt del av 4 § 2 d), i allt väsentligt motsvarar mönsterdirektivet.

Skälen för bedömningen: ML förbjuder att vissa kännetecken, som hänsyftar på annan än mönsterhavaren, tas in i ett registrerat mönster. Det gäller sådant som kan uppfattas som annans firma eller varukännetecken eller som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn eller annans porträtt, när namnet eller porträttet uppenbarligen inte åsyftar en sedan länge avliden person [4 § 2 b) och c)], se även prop. 1969:168 s. 157 f]. Till detta kan även fogas förbudet att utan tillstånd ta in något i ett mönster, som kan uppfattas som titel på annans i Sverige skyddade litterära eller konstnärliga verk, i fall då titeln är egenartad (4 § 2 d). Bestämmelserna i ML har en motsvarighet i 14 § varumärkeslagen.

Enligt artikel 11.2 a i direktivet är det förbjudet att utan tillstånd använda ett särskiljande kännetecken i ett senare mönster, om lagen i

den berörda medlemsstaten eller gemenskapsrätten ger innehavaren av rätten till kännetecknet möjlighet att förbjuda detta.

Bortsett från förbudet i ML mot användning av ett särskiljande kännetecken finns bestämmelser i varumärkeslagen, firmalagen (1974:156), lagen (1978:800) om namn och bild i reklam och namnlagen (1982:670), som i vissa fall ger innehavaren av rätten till ett särskiljande kännetecken möjlighet att förbjuda en användning av detta. Såvitt gäller det s.k. titelskyddet återfinns bestämmelser om detta i upphovsrättslagen (50 §).

De hinder mot registrering som förekommer i artikel 11.2 a i direktivet fanns inte med i kommissionens ursprungliga förslag till direktiv. I samband med att bestämmelsen senare fogades till direktivet uttalade kommissionen (se s. 8 i KOM(96) 66 slutlig) följande.

As this provision is intended to provide an exhaustive list of invalidity grounds, several grounds which exist in certain Member States, but were missing in the original proposal were added/.../. Because the instance of unauthorized use described in these new grounds can be prosecuted and prohibited by virtue of the relevant rights, the scope of these grounds is rather limited. Their main aim is to ensure that, regardless of the possibility of prohibiting infringements, infringing rights can be taken off the design register, thus contributing to keeping these registers "clean".

Artikel 11.2 a får mot denna bakgrund antas ha tillkommit i syfte att motverka att i registret tas in mönster, vilka innehåller något kännetecken, som annan än sökanden har rätt till. Bestämmelsen leder härigenom till att mönsterregistret hålls fritt från sådana mönster som gör intrång i annans rätt till ett visst särskiljande kännetecken.

Samtliga de kännetecken som finns upptagna i 4 § 2 b), c) och del av d) ML åtnjuter i olika former skydd i ML eller annan lagstiftning, exempelvis firmalagen, varumärkeslagen, namnlagen och lagen om namn och bild i reklam.

Sådana särskiljande kännetecken som skyddas av ML och annan lagstiftning bör enligt utredningens mening även fortsättningsvis kunna hindra en registrering (förutsatt ett inte erforderligt samtycke finns från innehavaren av rättigheten).

I namnlagen i dess nuvarande lydelse har uttrycket släktnamn ersatts av efternamn. Enligt vad utredningen erfarit är frågor som rör namn som registreringshinder föremål för Varumärkeskommitténs överväganden. Mot denna bakgrund har utredningen inte nu funnit skäl att föreslå några förändringar av det begrepp som används i ML. Det framstår som mer lämpligt att denna fråga behandlas i ett slutbetänkande då Varumärkeskommittén redovisat sina överväganden i denna fråga.

8.5 Användning av sådant som skyddas av upphovsrätt (artikel 11.2 b)

Bedömning: Någon ändring i av svensk rätt är inte nödvändig eftersom de bestämmelser i ML, som förbjuder att konstnärliga eller litterära verk samt fotografiska bilder utan tillstånd tas in i ett mönster, har sin motsvarighet i artikel 11.2 b i mönsterdirektivet.

Skälen för bedömningen: Enligt ML är det inte tillåtet att utan tillstånd i ett mönster ta in något som kränker annans upphovsrätt till konstnärligt eller litterärt verk. Detsamma gäller sådant som kränker annans rätt till fotografisk bild (4 § 2 d).

Ett litterärt eller konstnärligt verk skyddat av genom upphovsrätt (1 §). Fotografisk bild åtnjuter skydd enligt samma lag som en s.k. närstående rättighet (49 a §).

Enligt artikel 11.2 b i mönsterdirektivet kan ett mönster vägras registrering om det innebär en otillåten användning av ett verk som skyddas genom den berörda medlemsstatens lag om upphovsrätt. Av detta följer enligt utredningens mening, att någon ändring av ML med anledning av artikel 11.2 b i mönsterdirektivet inte är påkallad.

8.6 Användningen av statsvapen och liknande symboler (artikel 11.2 c)

Bedömning: Någon ändring av svensk rätt är inte påkallad eftersom ML (4 § 2 a) innehåller en motsvarighet till de hinder mot registrering som anges i artikel 11.2 c.

Skälen för bedömningen: Enligt ML får ett mönster inte registreras om i mönstret utan tillstånd tagits in statsvapen, statsflagga eller annat statsblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts (4 § 2 a).

Artikel 11.2 c i mönsterdirektivet stadgar att en användning av de symboler som omfattas av artikel 6 ter i PK kan utgöra hinder mot en

registrering. Av direktivet framgår även att mönster i vilka märken, emblem och vapen som inte omfattas av artikel 6 ter i PK, men som har särskilt allmänt intresse för den berörda medlemsstaten, kan vägras registrering.

Bestämmelsen i artikel 11.2 c i mönsterdirektivet har sin motsvarighet i de hinder mot registrering som anges i 4 § 2 a ML. Det saknas därför skäl till ändring av ML i detta avseende.

9 Upphörande eller ändring av registrering (artikel 11.3–7 och 9)

9.1 Talan om hävande av registrering (artikel 11.3–5)

Förslag: Vissa begränsningar bör i enlighet med direktivet ske i rätten att vid allmän domstol föra talan om hävning av en mönsterregistrering.

Om registrering skett trots att mönstret konkurrerar med en tidigare ansökan om mönsterregistrering eller en registrering beviljad p.g.a. en sådan ansökan, får talan om hävning föras endast av den som ansöker om eller innehar den äldre rättigheten.

Om mönstret innebär en otillåten användning av annans skyddade kännetecken, konstnärliga eller litterära verk eller fotografiska bild, får talan om hävning föras endast av den som ansöker om eller innehar den rättigheten.

Om mönstret innebär en otillåten användning av de vapen eller andra symboler som omfattas av 4 § 3 a) ML, får talan om hävning föras endast av den person eller organisation som berörs av användningen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Borsett från dessa begränsningar skall var och en som lider förfång av en registrering kunna föra talan om hävning av densamma.

Skälen för förslaget: Enligt ML i dess nuvarande lydelse får talan om hävning föras om mönstret registrerats i strid mot 1–4 §§ (31 §).

Anledningarna till att hävning kan komma i fråga enligt ML är att mönstret inte uppfyller något av de väsentliga kraven för registrering. Bland de situationer i vilka hävning kan komma ifråga kan tre huvudsakliga fall urskiljas: mönsterrätt har beviljats annan än den som har rätt till denna (1 §), registrering har beviljats trots att kraven på nyhet och skillnad inte var uppfyllda (2 §) eller trots att ett annat hinder mot registrering förelåg (4 §). Av det nu sagda följer motsättningsvis att en

registrering inte kan förklaras ogiltig av någon annan anledning (se prop. 1969:168 s. 219).

En talan om hävning som grundas på annan omständighet än att registrering meddelats för annan än den som var berättigad därtill får föras av var och en som lider förfång av registreringen (31 § tredje stycket). I vissa fall får talan även föras av den myndighet som regeringen bestämmer (31 § tredje stycket). Enligt MF förs sådan talan av åklagare.

Någon frist inom vilken talan om hävning skall väckas i de fall, där fråga inte är om att registrering beviljats för annan än den som var berättigad därtill, finns inte. Talan kan alltså väckas under hela registrerings giltighetstid

Vidare gäller för mål om hävning vissa processuella bestämmelser (42 §). Den som vill väcka talan om hävande av mönsterregistrering, överföring av registrering eller meddelande om tvångslicens skall anmäla detta till PRV samt underrätta var och en som enligt mönsterregistret har licens att utnyttja mönstret.

Som tidigare framhållits är det enligt gällande rätt en förutsättning för registrering, och därmed även för giltigheten av en registrering, att sökanden eller mönsterhavaren har rätt till mönstret (1 §). Enligt artikel 11.3 i mönsterdirektivet skall en sådan grund för ogiltighet kunna åberopas endast av den som har rätt till mönstret i den berörda medlemsstaten.

Artikel 11.3 svarar således i sak mot bestämmelser som redan finns i ML (31 § andra stycket). Enligt ML kan endast den som påstår sig ha bättre rätt till mönstret föra talan om att en registrering skall hävas på den grunden att mönsterrätten tillkommer annan än den för vilken mönstret registrerats. Någon ändring i gällande rätt med anledning av artikel 11.3 i mönsterdirektivet är därför inte påkallad.

I artikel 11.4 regleras flera fall av begränsningar i rätten att föra talan om hävning av en registrering. Först tas den situationen upp att ett mönster konkurrerar med en äldre rätt (vad som närmare avses med detta har behandlats tidigare i avsnitt 8.4). I nu nämnda situation kan enligt artikel 11.4 talan endast föras av den som innehar eller ansöker om den konkurrerande rättigheten. Någon motsvarande begränsning i kretsen av taleberättigade görs inte i svensk rätt. ML bör därför på denna punkt ändras i enlighet med innehållet i direktivet.

Därefter behandlas i artikel 11.4 det fallet att ett senare mönster innehåller ett särskiljande kännetecken (artikel 11.2 a), som annan kan förbjuda användningen av, eller något som skyddas genom upphovsrätt (artikel 11.2 b). I dessa fall kan enligt direktivet talan föras endast av den som innehar rättigheten till det kännetecknet respektive av den som ansöker om rättigheten eller innehavaren av det verk som åtnjuter upp-

hovsrättsligt skydd. I likhet med vad som sagts tidigare finns inte här någon sådan begränsning i rätten att väcka talan i ML, varför lagen bör ändras i nu behandlade avseenden.

Av artikel 11.5 i direktivet framgår att en talan om hävning som grundas på att mönstret inebär en otillåten användning av de symboler som nämns i artikel 6 ter i PK endast får föras av den person eller organisation som berörs av användningen. Detsamma gäller enligt samma artikel i direktivet för märken, emblem eller vapen, som inte omfattas av artikel 6 ter i PK, men som är av särskilt allmänt intresse i den berörda medlemsstaten. Inte heller för dessa fall är rätten att väcka talan begränsad i ML på annat sätt än att den som vill göra detta lider förfång av registreringen. ML bör därför ändras i enlighet med direktivet.

Mönsterdirektivet lämnar som framgår av artikel 11.6 öppet för medlemsstaterna att i vissa av de tidigare behandlade situationerna låta en myndighet föra talan om hävning av en registrering. Artikel 11.6 motsvaras av nu gällande bestämmelser i ML (31 § tredje stycket och 4 § 1 eller 2 a). Av nämnda paragrafer framgår att den myndighet regeringen bestämmer kan föra talan om hävning på grund av att mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän moral eller att en otillåten användning av vapen m.m. skett. En följdändring blir dock nödvändig med anledning av vad utredningen föreslagit rörande att *utnyttjandet* av mönstret kan anses strida mot goda seder eller allmän moral (se avsnitt 5.6).

Bortsett från de fall som nämns i artikel 11.3–5 innehåller direktivet inga särskilda begränsningar av möjligheterna att föra talan om hävande. Som tidigare påpekats skall medlemsstaterna vara fria att bestämma förfarandet vid hävande av en registrering. Sammantaget får det därför anses klarlagt att det är upp till den enskilda medlemsstaten att, om detta är önskvärt, reglera vad som skall gälla vid talan om hävning som grundar sig på någon annan omständighet än som omfattas av artikel 11.3–5.

De omständigheter som kan leda till hävning och som inte omfattas av de tidigare nämnda bestämmelserna i direktivet är de förutsättningar för registrering som anges i artikel 3.3 (beståndsdelar), 4 (nyhet), 5 (individuell karaktär), artikel 7.1 och 2 (teknisk funktion och sammankopplingar) och 8 (mönstret strider mot allmän ordning eller allmän moral). I dessa fall kan därför enligt utredningens bedömning den nuvarande ordningen i ML behållas, dvs. talan får föras av den som lider förfång av registreringen. Det finns vidare skäl att bibehålla möjligheten att låta myndighet att föra talan om hävande då mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning.

Det kan, i samband med att begränsningar föreslås i rätten att föra talan, finnas anledning att i korthet beröra rättsföljden av bristande talerätt. När en brist i talerätten föreligger kan talan antingen avvisas eller ogillas (frågan är om uttrycket talerätt här skall förstås i processuell eller materiell mening).

När det gäller kravet på att den som vill föra talan skall lida förfång kan hävdas att frågan om rättsföljden blir av mindre betydelse. Det räcker i regel för käranden att påstå att han eller hon lider förfång för att förutsättningarna för att föra talan skall vara uppfylld.

Såvitt gäller de mera speciella kraven för att föra talan, som genomförandet av mönsterdirektivet medför, kan däremot hävdas att det finns processekonomiska skäl för att behandla dem som processförutsättningar. Det kan dock mot detta invändas att de processekonomiska vinsterna i många fall kan bli större med en ordning där talan i stället ogillas efter en prövning i sak.

Att beakta är vidare att de tidsfrister, inom vilken en talan om bättre rätt måste väckas, är att bedöma som ett materiellt rättsfaktum. En brist i sådant avseende leder till att talan skall ogillas (se prop. 1969:168 s. 222). Vidare har i den juridiska doktrinen framförts den synpunkten, att kravet på att käranden skall lida förfång är ett materiellt rättsfaktum (se Ekelöf, häfte II, åttonde upplagan, 1996, s. 71 ff. och särskilt s. 75 f.).

Sammantaget förefaller det som om övervägande skäl talar för att förutsättningarna för att föra talan skall behandlas genom en prövning i sak. En konstaterad brist skulle således leda till att talan ogillas.

9.2 Partiell hävning (artikel 11.7)

Förslag: I ML bör tas in bestämmelser om att domstol – efter yrkande av part – kan förklara en mönsterregistrering delvis ogiltig. Det bör vidare föras in bestämmelser om att sökanden i vissa fall kan ändra sin ansökan under registreringsförfarandet.

I de fall en mönsterrätt förklaras delvis ogiltig genom dom, skall domen sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i registret. Medges en ändring av en ansökan skall i mönsterregistret kunna införas en anteckning därom (s.k. disclaimer).

En partiell hävning eller ändring av ansökan får endast ske i de fall hinder annars föreligger på grund av att mönstret inte uppfyller skyddsförutsättningarna i artikel 3–8 eller annars innehåller något som utgör hinder mot registrering enligt artikel 11.2. Mönstret måste vidare bibehålla sin identitet i den ändrade utformningen.

Skälen för förslaget: Enligt artikel 11.7 skall det under vissa omständigheter vara möjligt att bibehålla en registrering i ändrad form eller ändra en ansökan om registrering. Detta skall kunna ske i de fall ett mönster inte kan registreras på grund av att det inte uppfyller skydds-förutsättningarna i artikel 3–8 eller annars innehåller något som utgör hinder mot registrering enligt artikel 11.2. En ytterligare förutsättning är att mönstret efter en partiell hävning eller ändring bibehåller sin identitet och i övrigt uppfyller de krav för skydd som uppställs i direktivet. När en dom genom vilken en registrering delvis hävs vunnit laga kraft, skall den enligt artikel 11.7 kunna antecknas i mönsterregistret. Av artikel 11.7 framgår vidare att en registrering som beviljas sedan en ansökan ändrats skall kunna åtföljas av en förklaring om ett begränsat undantag från mönsterrätten

Inom mönsterrätten gäller f.n. – till skillnad från motsvarande bestämmelse i patenträtten – att en mönsterregistrering inte kan hävas i fråga om en del av mönstret (se SOU 1965:61 s. 300). Skälen för detta är att det inom mönsterrätten anses vara mönstrets helhetsutseende som är avgörande. I motiven uttalas att, om en partiell hävning var tillåten, fråga skulle kunna uppstå om det delvis hävda mönstret är skyddsvärt. Vidare sägs att man eventuellt kunde ha att göra med ett nytt mönster, vilket skulle leda till att nytt bildmaterial måste tas fram med konsekvens att nyhetsläget blir ett annat (se prop. 1969:168 s. 220 f., SOU 1965:61 s. 300 och Essén-Sterner, *Mönster och brukskonst*, 1971, s. 145). Det framfördes visserligen i den utredning som låg till grund för ML, att det kunde tänkas situationer när en partiell hävning av en registrering skulle kunna vara godtagbar (se SOU 1965:61 s. 300). Det var dock enligt utredningen alltför svårt att dra någon gräns mot de fall som inte kunde godtas för att man i lagen skulle kunna ta in bestämmelser om partiell hävning.

Enligt ML tillåts således inte att en ansökan om registrering av ett mönster ändras till att avse ett annat mönster eller annan vara än som angivits i ansökningen (13 § andra stycket). Förbudet mot ändring av mönstret innebär dock inte att varje liten förändring av det presenterade mönstret är otillåten. Smärre oväsentliga detaljer får ändras eller rättas till. Men ändringar som innebär att mönstrets identitet förändras får dock inte göras (se prop. 1969:168 s. 177).

När det gäller möjligheten att ändra ett mönster som presenterats i en ansökan stadgar direktivet uttryckligen att så kan ske. Förutsättningarna för att en ändring skall vara tillåten är dels att hinder mot registrering till följd av bestämmelserna i artikel 3–8 och 11.2 annars skulle föreligga, dels att mönstret efter ändringen behåller sin identitet. Mot bakgrund av vad som uttalats i förarbetena till ML, och hur bestämmelsen mot förbud att ändra ett mönster sedan ansökan lämnats in kommit

att tillämpas, kan det ifrågasättas om svensk rätt inte redan motsvarar direktivet. Det står dock klart att ML i ett avseende inte motsvarar direktivet. Det finns inte någon möjlighet att i samband med en ändring uttryckligen avstå från skydd för en viss del av ett mönster och få detta avstående från skyddsanspråk antecknat i mönsterregistret (ett förfarande med s.k. disclaimer finns inte inom gällande mönsterrätt). Förarbetsuttalanden och praxis vid registreringsmyndigheten kan knappast heller anses tillgodose kraven på genomförande av EG-direktivet. Mot bakgrund härav och då bestämmelser om disclaimer saknas i ML gör utredningen den bedömningen, att det i ML bör införas en uttrycklig bestämmelse om att ett mönster som presenteras i en ansökan under vissa förutsättningar kan ändras. Mot bakgrund av att utredningen föreslår att invändningsförfarandet skall följa på en registrering bör mönstret på motsvarande sätt kunna ändras även under detta förfarande. Bestämmelsen kan lämpligen placeras efter 13 §.

Eftersom det framgår av direktivet att mönsterrättens skyddsomfång inte påverkas av vilka produkter som mönstret registrerats för finns det vidare inte skäl att bibehålla förbudet mot att ändra ansökningen i detta avseende (se 13 § andra stycket). Detta krav i ML bör därför upphävas.

Direktivet ger dock inte något klart besked hur bestämmelsen om att mönster kan förklaras delvis ogiltiga genom dom närmare skall genomföras i respektive medlemsstat. Flera alternativ kan tänkas. En lösning kan vara att en domstol, som förklarar en mönsterregistrering delvis hävd, skall meddela PRV detta för införande av domstolsutslaget i mönsterregistret. PRV vidtar i detta fall endast en åtgärd av administrativ art genom att ändra i mönsterregistret. Någon prövning av mönstrets registrerbarhet görs alltså inte. Ett annat alternativ kan vara att en dom, som går ut på partiellt hävande, alltid skall leda till en hävning av registreringen. För mönsterhavaren kvarstår i ett sådant fall att vända sig till PRV för att få en ändrad registrering. Ett undantag för nyhetskravet får i så fall göras. Detta skulle således innebära att registreringen i sin helhet hävs, men att möjlighet till bibehållande i ändrad form finns efter en ny ansökan till PRV.

Frågan är vem som skall bedöma om ett mönster, som har blivit delvis hävt, bibehåller sin identitet och uppfyller skyddsförutsättningarna. En möjlighet är att detta skall göras av domstolen, en annan att det skall göras av PRV. Mot det förstnämnda alternativet kan invändas att domstolen inte har samma förutsättningar som registreringsmyndigheten att undersöka om lagens skyddsförutsättningar är uppfyllda. Detta är ju en uppgift som normalt skall ankomma på registreringsmyndigheten. Den sistnämnda lösningen, att frågan om bibehållande avgörs av PRV, kan å andra sidan leda till att en domstolsutslag i vissa avseenden kan underkännas av registreringsmyndigheten.

Under alla omständigheter bör en delvis hävd mönsterregistrering bibehållas endast efter att samtycke i någon form lämnats av innehavaren. För det fall denne inte är intresserad av att bibehålla en ändrad registrering, bör så heller inte ske.

I vilka situationer kan en fråga om att delvis häva en mönsterregistrering uppstå? Normalt sett kan frågan väntas uppstå vid en intrångstalan, då svaranden genom en genstämning väcker talan om hävning med påstående om att registreringen skett i strid mot 1–4 §§ ML och hindret alltjämt kvarstår (31 §). Den part som är kärke och gnsvarande skulle i denna situation kunna invända att – för det fall registreringen står i strid mot någon av nämnda bestämmelser – endast en viss del skall hävas, då mönstret efter partiell hävning inte står i strid mot 1–4 §§.

Som nämnts ovan gäller inom patenträtten att ett patent kan förklaras delvis ogiltigt. Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som rör patents ogiltighet skall sändas till patentmyndigheten (70 § patentlagen). När en sådan dom eller ett sådant beslut sänts till patentverket skall det antecknas i patentregistret (43 § andra stycket patentkungörelsen). Motsvarande lösning bör lämpligen kunna användas även inom mönsterrätten. Det skall således ankomma på domstolen att pröva huruvida en mönsterregistrering i ändrad form bibehåller sin identitet samt om skyddsförutsättningarna enligt lagen är uppfyllda. Av allmänna grundsatsar inom processrätten följer att domstolen inte utan ett yrkande av parten får ta ställning till huruvida en partiell hävning kan ske. Vidare står det domstolen fritt att, i ett mål som rör partiell hävning av en registrering, inhämta yttrande från PRV beträffande exempelvis frågorna om mönstret efter ändringen behåller sin identitet och om skyddsförutsättningarna enligt lagen är uppfyllda.

Att en partiell hävning endast kan komma ifråga efter yrkande av part tillgodoser även kravet på att ett bibehållande av en ändrad registrering endast kan ske med mönsterhavarens samtycke. Slutligen bör framhållas att mönsterhavaren alltid genom avstående kan få sin registrering upphävd av PRV (33 §).

Avslutningsvis förtjänar det att framhållas att de situationer, där en ändring av ett sökt mönster eller efter en partiell hävning av domstol kan ske, torde bli tämligen få. Förutsättningen är, som framhållits tidigare, att mönstret bibehåller sin identitet. Området inom vilken en ändring eller partiell hävning är tillåten bör därför bli begränsat (jfr även prop 1969:168 s. 177).

9.3 Ogiltighet av en registrering sedan den upphört (artikel 11.9)

Förslag: En uttrycklig bestämmelse bör tas in i ML om att en mönsterrätt kan förklaras ogiltig även sedan den upphört.

Skälen för förslaget: Enligt ML skall PRV avföra en registrering ur mönsterregistret om mönsterhavaren skriftligen avstår från mönsterrätten (33 §). Bestämmelsen har en motsvarighet i patentlagen (54 § patentlagen).

Av MF framgår att en registrering skall avföras ur registret även om den upphört av andra skäl än genom mönsterhavarens avstående (28 § första stycket). De fall som avses är när registreringen genom lagakraftvunnen dom hävts (31 §) eller löpande registreringsperiod har utgått och förnyelse inte ägt rum (24 §).

Verkan av att mönster avförs ur registret inträder från beslutdagen. Det finns inga hinder mot att registreringen senare hävs efter en talan med stöd av ML. En förklaring om att ett en registrering skall hävas kan nämligen få verkan från tiden före det att mönstret avfördes ur registret. Någon allmän reglering av rättsverkan vid en hävning av en registrering finns inte. I ML regleras rättsverkan endast i vissa avseenden (39 §). Har registrering av mönster hävts genom dom som vunnit laga kraft, får inte dömas till straff, ersättning eller beslutas om säkerhetsåtgärd.

Som huvudregel inträder rättsverkningarna vid hävning av en mönsterregistrering redan från registreringstillfället (*ex tunc*). I vissa fall kan dock tänkas att verkningarna inträder först från det att beslutet vinner laga kraft (*ex nunc*). När så skall vara fallet har det ansetts lämpligast att överlåta åt rättstillämpningen att avgöra utifrån omständigheterna i det särskilda fallet (se prop. 1969:168 s. 223).

Det kan därför sägas att svensk rätt redan motsvarar innehållet i artikel 11.9 i direktivet. Enligt nämnda bestämmelse skall en registrering kunna hävas även sedan den upphört eller uppgivits.

Mot bakgrund om vad som tidigare framhållits vad gäller genomförandet av EG-direktiv, har utredningen funnit skäl att uttryckligen i lagen ange att en registrering kan bli föremål för hävning även sedan den upphört eller uppgivits.

10 Konsumtion av mönsterrätt och förhållandet till andra former av skydd (artikel 15–17)

10.1 Konsumtion av mönsterrätt (artikel 15)

Bedömning: Någon ändring av svensk rätt är inte påkallad eftersom mönsterrätt enligt ML inte omfattar utnyttjandet av en vara, om den har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke (5 § tredje stycket ML).

Skälen för bedömningen: Av ML framgår att mönsterrätten inte omfattar en vara som av mönsterhavaren eller av någon med dennes samtycke bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) (5 § tredje stycket). Om en vara lovligt bringas i omsättning i något EES-land konsumeras således mönsterrätten. Varan kan därefter cirkulera fritt inom hela EES-området. Någon möjlighet för mönsterhavaren att förhindra parallelimport eller återimport från detta område finns således inte efter den tidpunkt konsumtion inträtt. Bestämmelsen fanns inte i ML i dess ursprungliga lydelse utan tillkom som en följd av de åtaganden EES-avtalet medförde (se prop. 1992/93:48 s. 35 ff.).

Artikel 15 i mönsterdirektivet ger uttryck för samma princip som i finns i ML. De rättigheter som är knutna till en mönsterrätt utsträcks inte till handlingar som rör en produkt som av mönsterhavaren eller med dennes samtycke släppts ut på marknaden. Av det sagda följer att någon ändring av den bestämmelse som finns i ML i dess nuvarande lydelse inte är erforderlig.

Det finns däremot anledning till vissa redaktionella förändringar i samband med att 5 § ML ändras i andra avseenden. Detta medför dock inte några sakliga förändringar i den regel som nu rör konsumtion i ML.

10.2 Förhållandet till andra former av skydd (artikel 16 och 17)

Bedömning: Någon ändring i svensk rätt är inte påkallad eftersom ett mönster enligt svensk rätt samtidigt kan åtnjuta skydd enligt flera lagar. Exempelvis är det inget som hindrar, att ett mönster samtidigt skyddas genom mönsterrätt, upphovsrätt, patent eller varumärkesrätt, förutsatt mönstret uppfyller kraven för skydd enligt dessa lagar.

Skälen för bedömningen: Inom mönsterrätten gäller på grund av en allmän immaterialrättslig princip att mönsterrätt inte utsluter möjligheter till skydd enligt upphovsrättslagen, patentlagen eller varumärkeslagen. Givetvis måste förutsättningarna för skydd enligt respektive lag vara uppfyllda.

Principen om kumulation av olika immaterialrättigheter har bl.a. tagit sig uttryck i 10 § första stycket upphovsrättslagen. Enligt den bestämmelsen kan upphovsrätt åberopas till ett verk som också registrerats som mönster. Visst skydd mot efterbildning av mönsterskyddade produkter kan även uppnås inom ramen för marknadsföringslagen (1995:450).

Både artikel 16 och 17 rör det komplexa förhållandet mellan, å ena sidan, mönsterrätten och, å andra sidan, det skydd för mönster som kan erhållas genom annan immaterialrättslig och marknadsrättslig lagstiftning. Rent allmänt kan sägas att förhållandet mellan olika skyddsmöjligheter, som exempelvis upphovsrätt och mönsterrätt, väcker en rad frågor. Detsamma gäller förhållandet till varumärkesrätten. Utredningen har dock inte nu funnit skäl till andra överväganden än vad som aktualiseras av ett genomförande av artikel 16 och 17 mönsterdirektivet.

Enligt artikel 16 får direktivet inte leda till en begränsning i de möjligheter som i dag finns att skydda mönster med stöd av annan lagstiftning än av medlemsstaternas lagstiftning om mönsterrätt. Såvitt gäller artikel 16 kan konstateras att två av de där nämnda skyddsformerna (oregistrerade mönsterrätter och bruksmodeller) saknas i svensk rätt. Artikel 16 i mönsterdirektivet medför dock inte någon skyldighet att tillskapa andra skyddsformer för mönster än dem som finns i dag. Där-
emot gäller enligt artikeln att genomförandet av direktivet inte får medföra någon inskränkning i det skydd som finns för mönster i annan lagstiftning. Som framgått tidigare finns i Sverige inte något hinder mot att mönster skyddas med stöd av skilda lagar. Utredningens förslag till genomförande av mönsterdirektivet påverkar inte den nu rådande situa-

tionen i detta avseende. Sammantaget är artikel 16 i mönsterdirektivet beaktad i nu gällande lagstiftning.

Till skillnad från artikel 16 är artikel 17 i direktivet tvingande. Ett mönster skall samtidigt kunna vara skyddad genom mönsterrätt och upphovsrätt. Mot bakgrund av innehållet i 10 § första stycket upphovsrättslagen får kravet i mönsterdirektivet redan anses vara tillgodosett i svensk rätt.

11 Registreringsförfarandet

11.1 Inledning

I Sverige förvärvas mönsterrätt, som tidigare angetts, genom registrering. Den prövning som därvid har utförts av PRV får anses ha lett till ett väl fungerande mönsterrättsligt skydd.

Även enligt direktivet skall mönsterrätt förvärvas genom en registrering. Som framgått tidigare kommer mönsterdirektivet att medföra genomgripande förändringar av ML. Som exempel kan nämnas att förutsättningarna för att erhålla mönsterrätt kommer att förändras i väsentliga avseenden. Bland dessa nya eller ändrade förutsättningar för skydd kan nämnas kravet på att ett mönster skall ha individuell karaktär, kravet på att beståndsdelar till sammansatta produkter är synliga vid normal användning av produkten och reglerna om en s.k. nyhetsfrist på tolv månader.

Den kommande förordningen om gemenskapsmönster kommer även den att påverka användningen av det nationella mönsterskyddet. Vidare får det system för internationella mönsterregistreringar, som administreras av WIPO, betydelse för den svenska mönsterrätten. Mot bakgrund av de nu nämnda omständigheterna finns anledning att närmare se över utformningen av registreringsförfarandet.

Redan inledningsvis bör framhållas att direktivet överlämnar till de skilda medlemsstaterna att utforma de förfaranderegler som skall gälla för mönsterskyddet. Detta framgår uttryckligen av stycke 5 i ingressen till direktivet. En annan fråga är omfattningen av det förslag utredningen nu lämnar beträffande genomförandet av direktivet m.m.

Direktiven till utredningen anger att en allmän översyn av ML skall göras. Så som riktlinjerna för arbetet dragits upp i dessa skulle ett första delbetänkande endast innehålla ett förslag till genomförande av mönsterdirektivet. På grund av de konsekvenser direktivet får på de materiella delarna i ML har behov uppstått av att redan i delbetänkandet se över registreringsförfarandet i vissa delar. Den tid som stått till utredningens förfogade för detta arbete har inneburit att någon allmän översyn av hela registreringsförfarandet inte varit möjlig att genom-

föra. Utredningen har exempelvis inte nu haft möjlighet att överväga frågan om ett administrativt omprövningsförfarande.

11.2 Officialgranskningens omfattning

Förslag: Utformningen av systemet för officialgranskning av ansökningar om registrering av mönster bör ändras. PRV skall endast undersöka om mönstret uppfyller den i lagen uppställda definitionen av ett mönster och huruvida det strider mot goda seder eller allmän ordning.

Granskning av om andra hinder mot registrering föreligger kan ske på begäran av sökanden och mot viss avgift. Resultatet av undersökningen skall tillställas sökanden i form av en s.k. sökrapport. PRV skall däremot inte pröva hinder som framkommit under en sådan granskning.

Regeringen bör dock ha möjlighet att, om behov föreligger, föreskriva en utvidning av PRV:s officialgranskning.

Skälen för förslaget: Utredningen kommer inledningsvis att redogöra för den nuvarande utformningen av PRV:s officialgranskning och situationen i några särskilda länder samt vid WIPO i Genève.

Med officialgranskning avses den undersökning av eventuella registreringshinder, som PRV på eget initiativ utför vid prövningen av en ansökan om mönsterregistrering. Det förtjänar även att framhållas att begreppet registreringshinder, om inte annat sägs, används i meningen materiellt hinder mot registrering. Vad gäller formella krav på ansökan får det anses ligga i sakens natur att PRV skall tillse att de är uppfyllda.

Avsnittet avslutas med utredningens överväganden.

Den nuvarande officialgranskningen

Enligt ML skall PRV vid ansökan om mönsterregistrering, i den utsträckning regeringen bestämmer, undersöka om förutsättningarna för registrering är uppfyllda (14 §). Av bestämmelsen framgår att registreringsförfarandet är utformat som ett s.k. förprövningssystem.

Detta innebär att PRV ex officio skall granska en ansökan både i formellt och materiellt hänseende. De materiella kraven anges genom nyhets- respektive skillnadskravet (2 §) samt av den s.k. hinderkatalo-

gen (4 §). De formella kraven på en ansökan framgår av bestämmelser i ML och MF.

I MF regleras närmare vad undersökningen skall omfatta (13 §). Inledningsvis anges att PRV skall beakta allt, varom myndigheten har kännedom (13 § första stycket). Vidare anges att nyhetsgranskningen skall omfatta hos myndigheten anhängiga, före ansökningsdagen, inkomna ansökningar om registrering av mönster samt mönster som tagits in i eller avförts ur mönsterregistret (13 § andra stycket).

Eventuella hinder mot ansökan enligt 4 § ML undersöks i den omfattning det föranleds av mönstrets innehåll och i den utsträckning det kan ske utan att ansökningens behandling väsentligen fördröjs (13 § tredje stycket).

PRV:s granskning tillgår för närvarande på följande sätt (se Patent- och registreringsverkets kungörelse om närmare anvisningar för mönstersektionens handläggning av mönsterskyddsärenden m.m., PRVFS 1977:2 M2, 1.3.1).

Avbildningar av mönster som registrerats och sådana som inte lett till registrering överförs löpande på mikrokort. Dessa sorteras in i enlighet med det internationella klassificeringssystemet för mönsterregistreringar (klassificeringssystemet är baserat på den s.k. Locarno-överenskommelsen från 1968, som Sverige anslutit sig till). Sedan våren 1999 förs avbildningar av mönster med hjälp av scanner även över till ett datorminne.

Vidare granskas även ansökningar som är under handläggning (s.k. kollisionsgranskning). Avbildningar av de sistnämnda mönstren förs över på kort.

Korten samlas i ett register över ansökningar, kungjorda mönster samt registrerade men ännu inte mikrofotograferade mönster. Även kortregistret är ordnat enligt det internationella klassificeringssystemet. Hos PRV finns det även ett antal kataloger, företagsbroschyrer och liknande, som myndigheten i vissa fall använder som granskningsunderlag. Det är främst i de fall fråga är om mycket enkla mönster som dessa kommer till användning. När ett mönster är tekniskt betingat kan granskning även ske mot patentavdelningens granskningsmaterial.

Själva granskningen går normalt till så att avbildningen av mönstret granskas mot material i de klasser för vilka mönstret söks registrerat. I vissa fall företas även s.k. korsgranskning, vilket innebär att mönstret granskas även utifrån klasser det inte begärs registrerat för. Ornament granskas även de mot vissa varuklasser. Ornament samlas dock i ett särskilt register över samtliga registrerade mönster till ornament samt registreringsansökningar och ansökningar avseende ornament som inte har beviljats.

Utformningen av det nuvarande systemet av officialgranskning har inte varit föremål för några överväganden sedan tillkomsten av ML. Frågan har dock behandlas såvitt gäller varumärken och är vidare föremål för varumärkeskommitténs överväganden (se Ds 1993:97, prop. 1994/95:59 s. 38 f. och dir. 1997:118).

Internationella förhållanden

Inom EU pågår för närvarande utarbetandet av en förordning om skydd för mönster. Enligt det senaste utkastet till förordning (se KOM (1999) 310 slutlig) skall mönster kunna registreras hos byrån, dvs. EG:s varumärkes- och designmyndighet i Alicante.

Utöver att kontrollera att de formella kraven på ansökan är uppfyllda skall byrån enligt utkastet till förordning endast granska vissa absoluta hinder mot registreringen. Det innebär med andra ord att myndigheten skall undersöka att det är fråga om ett mönster i förordningens mening och att detta inte strider mot allmän ordning och goda seder. Byrån skall sedan ta ställning till om ansökan skall avslås (helt eller delvis). Detta får ske först sedan sökanden beretts tillfälle att ändra sin ansökan eller framföra sina synpunkter. Om ansökan inte avslås, så skall den tas in i ett register över gemenskapsmönster samt kungöras.

Det finns vidare ett internationellt registreringssystem administrerat av WIPO. Systemet har behandlats under avsnitt 2.2.3. Sverige har, som angetts tidigare, inte tillträtt konventionen.

Läget i några andra länder

I *Norge* och *Finland* omfattar officialprövningen både absoluta och relativa registreringshinder.

I *Danmark* har lagts fram ett förslag till en ny designlov. Enligt förslaget skall granskningen endast omfatta vissa absoluta registreringshinder. Sökanden skall emellertid mot en avgift ha möjlighet att begära en undersökning av både absoluta och relativa registreringshinder. Resultatet av denna undersökning sänds till sökanden. Finns inga registreringshinder registreras mönstret. Något invändningsförfarande förekommer inte. Däremot finns en möjlighet att på administrativ väg få till stånd en prövning av registreringens giltighet.

Islands designlov trädde i kraft 1993. Enligt lagen omfattar officialgranskningen både de absoluta och relativa registreringshindren.

En nyhetsgranskning genomförs endast om sökanden begär det. Upptäcker registreringsmyndigheten under en sådan begärd granskning ett registreringshinder i form av en äldre designrätt skall ansökan avslås. Sökanden skall dock först få tillfälle att yttra sig. Något invändningsförfarande förekommer inte. Registreringen kan dock under en tid av två år från registreringsbeslutet angripas på administrativ väg. En talan om hävning kan föras under registrerings hela giltighetstid vid domstol.

Även i flera andra länder har man sedan länge en officialprövning som omfattar både relativa och absoluta registreringshinder. Detta är fallet i bl.a. *USA*, *Japan* och *Storbritannien*. Men flertalet länder i Europa saknar förprovning av relativa hinder. Det är bl.a. fallet med *Frankrike* och *Tyskland* med ett stort antal mönsterregistreringar.

Utredningens överväganden

En central fråga vid utformningen av registreringsförfarandet är i vilken omfattning PRV ex officio skall undersöka förekomsten av registreringshinder. Något förenklat kan valet sägas stå mellan ett förprövnings- och ett anmälningssystem. Det förstnämnda systemet bygger på att registreringsmyndigheten på eget initiativ mer eller mindre fullständigt undersöker förekomsten av både absoluta och relativa registreringshinder. Det sistnämnda systemet innebär, åtminstone i dess mest utpräglade form, att registreringsmyndigheten enbart registrerar inkomna ansökningar utan att någon undersökning sker beträffande förekomsten av registreringshinder. Frågan om giltigheten av gjorda registreringar får då i sin helhet avgöras av domstol eller prövas inom ramen för ett invändningsförfarande. Båda dessa system kan förekomma i mer eller mindre renodlad form och ett stort antal mellanformer är tänkbara. System som i huvudsak bygger på ett anmälningssystem brukar t.ex. kombineras med att registreringsmyndigheten prövar förekomsten av åtminstone vissa absoluta hinder. Det nuvarande svenska systemet är i allt väsentligt att betrakta som ett förprövnings-system. Båda systemen har för- och nackdelar.

Frågan om registreringssystemets utformning ägnades ingående överväganden vid utformningen av ML (se SOU 1965:61 s. 129 ff. och prop. 169:168 s. 79 ff.). De argument som då fördes fram för och emot de olika systemen har till viss del giltighet också idag.

Fördelarna med en begränsad officialprövning är främst att registreringsförfarandet blir snabbare, enklare och billigare.

Som ett viktigt skäl för en officialprövning av både absoluta och relativa registreringshinder kan anföras att det skapar en grundläggande

ordning på området. Gjorda registreringar är med en förhållandevis hög grad av sannolikhet hållbara och registret kommer därför inte att innehålla en mängd registreringar som vid en närmare granskning skulle visa sig vara ogiltiga. Den mönsterhavare, som innehar en registrerad rättighet, kan i stor utsträckning förlita sig på att registreringen är giltig utan att behöva företa kompletterande undersökningar och innehavare av redan registrerade rättigheter behöver inte i samma utsträckning som i ett anmälningssystem bevaka nytillkommande ansökningar för att kunna försvara sina rättigheter.

Det var bl.a. dessa omständigheter som under förarbetena till ML ledde fram till den ordning ifråga om officialprövningens omfattning som f.n. gäller i Sverige. Den utveckling som ägt rum under de drygt trettio år som ML varit i kraft har i en inte oväsentlig utsträckning förändrat de grundläggande utgångspunkterna för registreringsförfarandet.

En invändning som måste beaktas vid valet av registreringssystem är att den känsla av säkerhet, som officialgranskningen av relativa hinder ger, i viss mån är illusorisk. Även om PRV:s granskning är tämligen omfattande, innebär den i praktiken endast att av verket beviljade registreringar samt tidigare inkomna och avskrivna sådana utgör underlag för prövningen. På grund av att nyhetskravet är absolut och globalt, kvarstår således möjligheten att det förekommer nyhetsskadliga tidigare mönster på annat håll. Den som verkligen vill försäkra sig om att en registrerad mönsterrätt är hållbar, måste således redan nu göra kompletterande undersökningar. Denna invändning har med tiden fått ökad tyngd. Antalet i Sverige giltiga registreringar – och därmed granskningsunderlaget – ökar hela tiden och kommer att öka ytterligare om Sverige ansluter sig till Haag-arrangemanget och om gemenskapsmönstret blir verklighet. Detta försvårar granskningen och kommer efter hand att leda till att tillförlitligheten i granskningen minskar.

Vid bedömningen av vilket som numera är att föredra (officialgranskning av relativa registreringshinder eller inte och omfattningen av granskningen av absoluta hinder) finns det vidare anledning att påpeka att det registreringsförfarande som valdes vid tillkomsten av ML byggde på bl.a. två grundläggande förutsättningar. Den ena var att registreringsförfarandet skulle ta ett par månader i anspråk och den andra att industrin önskade den valda lösningen med förprövning (se prop. 1969:168 s. 90 ff.).

Enligt uppgift från PRV uppgår idag den genomsnittliga handläggningstiden till cirka ett år och två månader. Visserligen finns det anledning att räkna med att de nuvarande balansproblemen vid PRV:s varumärkes- och mönsteravdelning i Söderhamn kommer att reduceras inom en överskådlig framtid med hänsyn till att avdelningen satt in åtgärder för att bringa ned balanserna, men hänsynen till avdelningens

arbetsbelastning måste ändå väga tungt. Ett genomförande av direktivet leder till att det i ML förs in nya materiella hinder mot registrering, som inte i egentlig mening rör ett mönsters förhållande till äldre rättigheter, dvs. nya absoluta hinder. De hinder som avses i detta sammanhang är de krav som rör beståndsdelar i sammansatta produkter (artikel 3), delar uteslutande betingade av produktens tekniska funktion (artikel 7.1) och sammankopplingar (artikel 7.2). En undersökning av de registreringshinder som avses ställer andra krav på kompetens hos mönsteravdelningen än vad som nu är fallet. Exempelvis skulle helt andra krav på teknisk kunskap krävas. Om officialgranskningen i framtiden skulle komma att omfatta också dessa nytillkommande absoluta registreringshinder, kan detta förväntas leda till ökade kostnader för PRV och en ökad tidsåtgång vid handläggningen av ansökningar om mönsterregistrering. PRV har i beräkningar till utredningen uppskattat merkostnaden till 2 684 000 kr per år. Skulle denna merkostnad behöva täckas löpande genom ökade avgifter för registrering av mönster, skulle det i runda tal kunna medföra en fördubbling av nuvarande avgifter. Det kan vidare antas att en sådan ordning skulle motverka PRV:s ansträngningar att förkorta handläggningstiderna.

Såvitt gäller önskemålen från industrin är – enligt vad utredningen erfarit – intresset nu i högre grad än tidigare inriktat mot en mer begränsad officialgranskning. Utan en förgranskning som omfattar relativa registreringshinder är företagen och mönsterskaparna hänvisade till att – själva eller genom andra företag som mot ersättning handlägger mönsterärenden – granska mönsterkungörelserna och göra invändningar i de fall de anser att en ansökan eller registrering kränker deras rätt. Det finns därför anledning att förmoda att en inskränkning av förgranskningen skulle missgynna de mindre och medelstora företagen, som i stor utsträckning söker mönsterskydd utan hjälp av ombud. Vid kontakter med Företagarnas Riksorganisation (FR) har utredningen dock erfarit att föreningen är beredd att acceptera ett avskaffande av officialprövningen av de relativa registreringshindren under förutsättning att det kommer att finnas möjlighet att få en motsvarande granskning utförd av PRV som inte fördyrar mönsterskyddet i förhållande till vad som gäller idag.

För både större och mindre företag är tidsaspekten numera av större betydelse än tidigare. För många företag – både större och mindre – är det idag av stor vikt att snabbt kunna komma i åtnjutande av det skydd som en mönsterregistrering innebär. Mot denna bakgrund måste stor försiktighet iaktas med åtgärder som kan misstänkas medföra ökade kostnader och försvåra ansträngningarna att bringa ned handläggningstiden för ansökningar om mönsterskydd. Det sagda gäller även om det

bara skulle bli fråga om att införa en ordning som kan medföra sådana konsekvenser under en övergångstid fram till dess en fullständig översyn av registreringsförfarandet kan göras i utredningens slutbetänkande.

PRV:s möjligheter att erbjuda ett snabbt, enkelt och billigt registreringsförfarande kommer att få än större betydelse genom den kommande EG-förordningen om mönster. Som tidigare påpekats kommer denna att innehålla ett registreringsförfarande som inte innefattar någon officialgranskning av relativa registreringshinder. En registrering av ett gemenskapsmönster blir giltig även i Sverige. Det finns anledning att utgå ifrån att intresset för att utnyttja nationella registreringsystem blir beroende av att nationell registrering kan erhålla minst lika snabbt och billigt som på den gemenskapsrättsliga nivån.

De nackdelar som är förenade med en mindre omfattande officialgranskning kan i stor utsträckning motverkas genom en utökning av PRV:s uppdragservice. Enligt vad utredningen erfarit finns det redan idag goda möjligheter att få till stånd undersökningar av ett mönsters nyhet inom ramen för PRV:s uppdragsverksamhet. Detta är för övrigt den vanliga vägen också då mönsterombud vill få en sådan undersökning utförd i Sverige. Det finns vidare skäl att utgå ifrån att den tekniska utvecklingen på informationsteknikens område kommer att göra det lättare och billigare att bevaka egna rättigheter och undersöka om ett eget mönster kränker en äldre rätt.

En begränsad officialgranskning skulle sålunda i betydande grad underlätta PRV:s granskning utan att medföra några påtagliga nackdelar för näringslivet. Med en sådan granskning minskar även behovet av att utfärda förelägganden, vilket skulle ytterligare lätta mönsteravdelningens arbetsbörda och betydligt underlätta ansträngningarna att minska handläggningstiderna.

Den minskade arbetsbördan för PRV kan också, åtminstone på sikt, väntas medföra att avgiften för en enkel registrering kan sänkas eller i allt fall att framtida avgiftshöjningar kan undvikas. Härigenom skapas en flexibilitet i avgiftssystemet, som är till fördel för näringslivet. Den som vill mönsterskydda en formgivning kan börja med att genast söka en billigare registrering och skjuta upp den ytterligare kostnad som är förenad med en undersökning beträffande förekomsten av relativa registreringshinder till dess han eller hon säkrare kan bedöma om produkten ifråga har ett så stort kommersiellt värde att den ytterligare kostnaden är motiverad.

Sammantaget finns det enligt utredningens mening inte anledning att bibehålla en granskning av samtliga absoluta hinder och av de relativa registreringshindren. I stället föreslår utredningen att PRV:s granskning av registreringshinder begränsas till att avse att ansökan

uppfyller lagens krav på att den skall gälla något som verkligen utgör ett mönster samt att mönstret inte strider mot goda seder eller allmän ordning. Utredningens förslag i detta hänseende innebär att också att svensk lagstiftning kommer i bättre överensstämmelse med förslaget till förordning om gemenskapsmönster och med den förväntade lagstiftningen i Danmark och Norge.

Utredningens förslag innebär bl.a. att PRV:s granskning inte skall omfatta registreringshinder i form av en otillåten användning av vapen, flaggor och andra officiella beteckningar. Det kan dock inte uteslutas att det skulle kunna uppstå ett behov av en granskning även av sådana eller andra hinder mot registrering. Mot denna bakgrund finns det skäl för en ordning där granskningen förhållandevis snabbt kan utvidgas till att omfatta även andra registreringshinder än de som föreslås bli granskade enligt lagen. Detta kan ske genom att regeringen ges en rätt att föreskriva att ytterligare registreringshinder skall omfattas av PRV:s officialgranskning.

Beträffande de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag hänvisas till avsnitt 14.1

11.3 Nyhetsförsäkran

Förslag: Kravet på nyhetsförsäkran vid en ansökan om registrering av ett mönster bör tas bort.

Skälen för förslaget: Av ML framgår att den som ansöker om registrering av ett mönster på heder och samvete skall intyga att mönstret, såvitt sökanden har sig bekant, är nytt (10 § tredje stycket).

Bestämmelsen innebär att den som uppsåtligt eller av grov oakt-samhet lämnar en felaktig uppgift i sin försäkran kan dömas för osann försäkran eller vårdslös försäkran till böter eller fängelse (15 kap. 10 § BrB).

Det huvudsakliga syftet bakom bestämmelsen är att komplettera förprövningsförfarandet. Med anledning av vad utredningen föreslår beträffande förprövningen finns anledning att se över kravet på nyhetsförsäkran.

Vid remissbehandlingen av förslaget till ML framfördes från bl.a. Svea hovrätt och Riksåklagaren vissa betänkligheter mot ett krav på nyhetsförsäkran (se prop. 1969:168 s. 85 f.). Exempelvis framfördes att den objektiva avgränsningen av vad som skall anses känt enligt ML är vanskelig att göra. Vidare påtalades att det var förenat med svårigheter att styrka uppsåt eller grov oakt-samhet. Bestämmelsen skulle härige-

nom få en begränsad räckvidd. Något som talar för att detta även blivit fallet är den omständigheten att bestämmelsen aldrig lett till något åtal under den tid ML varit i kraft.

Vad gäller den objektiva avgränsningen av vad som skall anses känt kan hävdas att mönsterdirektivet medför att denna blir än mer oklar. Detta med anledning av att vad som skall anses känt skall vara vad som berörd sektor inom gemenskapen i sin normala affärsverksamhet har kännedom om. Det tillkommer således en bestämning utöver förekomsten av tidigare mönster. Nyheten blir även beroende av vem som har kännedom om tidigare mönster. Ett mönster som är känt behöver således inte vara nyhetssskadligt förutsatt det inte är känt bland de relevanta fackkretsarna.

Till det nu anförda kommer att förslaget till förordning med ett gemenskapsmönster inte innehåller något krav på nyhetsförsäkran. Detsamma gäller för förslaget till en ny dansk designlov.

Sammantaget finns med hänsyn till nyhetsförsäkringens begränsade praktiska betydelse, den nordiska rättslikheten och förhållandet till EG-rätten inte skäl att behålla den.

11.4 Invändningsförfarandet

Förslag: ML bör ändras så att registrering sker omedelbart efter det att officialgranskningen avseende vissa absoluta registreringshinder skett. Invändningsförfarandet blir tillgängligt först efter registreringen.

Invändning bör få göras endast av följande personer i nedan angivna fall. I övrigt bör ingen begränsning råda i möjligheten att framställa invändning.

1. Om registrering skett trots att mönstret konkurrerar med en tidigare ansökan om mönsterregistrering eller en registrering beviljad p.g.a. en sådan ansökan, får invändning göras endast av den som ansöker om eller innehar den äldre rättigheten.
2. Om mönstret innebär en otillåten användning av annans skyddade kännetecken, konstnärliga eller litterära verk eller fotografiska bild, får invändning göras endast av den som ansöker om eller innehar den rättigheten.
3. Om mönstret innebär en otillåten användning av de vapen eller andra symboler som omfattas av 4 § 3 a) ML, får invändning göras endast av den person eller organisation som berörs av användningen.

Skälen för förslaget: Ansökan om mönsterrätt skall göras skriftligen hos PRV (10 § ML).

Är ansökningshandlingarna fullständiga, och PRV inte finner något hinder föreligga mot registrering av mönstret, vidtar enligt ML i dess nuvarande lydelse det s.k. invändningsförfarandet (18 § ML). Syftet med förfarandet är att ge tredje man tillfälle att göra invändning mot mönstret. Invändning skall göras skriftligen hos PRV inom två månader från kungörelsedagen (18 § andra stycket ML). Invändningsförfarandet tjänar till att komplettera den granskning som PRV utför ex officio. Genom en invändning kan PRV sålunda uppmärksammas på material som myndigheten inte beaktat. Mönstret kungörs i en av PRV för ändamålet utgiven publikation (Registreringstidning för mönster, som utges två gånger per månad).

I invändningen skall grunden för denna anges. En invändning kan avse varje omständighet som innebär att ansökningen inte bör beviljas. Den kan exempelvis avse påstående om bättre rätt eller om att PRV inte handlagt ansökningen på föreskrivet sätt.

Om en invändning gjorts, skall sökanden underrättas om detta och beredes tillfälle att yttra sig över invändningen.

När tiden för att framställa invändning gått ut, skall PRV ta upp ansökningen till fortsatt prövning för att avgöra om den skall bifallas. Finner PRV att hinder mot ansökningen inte föreligger, skall denna bifallas. Mönstret skall då tas in i mönsterregistret och kungöras (23 § ML).

Det nuvarande invändningsförfarandet innebär således att en registreringsansökan kungörs när förgranskning har skett. I patent- och varumärkeslagarna kommer däremot invändningsförfarandet efter patentets meddelande respektive varumärkets registrering. Som skäl för en sådan ordning anfördes beträffande båda de nu nämnda lagarna att det var av vikt, att den som sökt ett patent eller varumärke snabbt kunde få tillgång till de rättigheter ett patent eller en varumärkesregistrering ger. Det skulle exempelvis göra det lättare för innehavaren att ingripa mot intrång. Dessutom anfördes att systemet var både snabbare och billigare (se prop. 1993/94 s. 44 f. och prop. 1994/95 s. 40 f.). Vissa av de skäl som föranlett ändringarna i patent- och varumärkeslagarna gör sig gällande även för ML:s del. Det är vidare av värde att samma regler gäller i samtliga lagar på det industriella rättsskyddets område.

Vidare är att beakta att mönsterdirektivet tillför ytterligare registreringshinder i förhållande till vad som är fallet i dag. På grund härav och då utredningen föreslagit en begränsning av officialgranskningen finns risk att invändningsförfarandet blir mer omfattande och tidskrävande i framtiden. Ett mer tidskrävande invändningsförfarande skulle med

nuvarande ordning leda till att innehavaren inte tillräckligt snabbt får tillgång till de rättigheter en registrering medför. Även detta talar för att invändningsförfarandet bör komma efter det att mönstret registrerats.

Sammantaget finner utredningen att skälen överväger för att låta invändningsförfarandet följa på registreringen av ett mönster.

Någon begränsning av vem som kan framställa en invändning finns enligt ML i dess nuvarande lydelse inte. Av den tidigare framställningen (se avsnitt 9.1) har framgått att artikel 11.3–5 i mönsterdirektivet stadgar om vissa inskränkningar i rätten att föra talan om hävning av en registrering. Med en ordning där invändningsförfarandet följer på en registrering gör sig samma skäl gällande för en inskränkning i rätten att framställa en invändning.

11.5 Samregistrering

Förslag: Mönster och ornament bör kunna samregistreras förutsatt de hör till samma huvudklass enligt Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster.

Skälen för förslaget: Enligt ML får mönster som hör samman med avseende på tillverkning och bruk samregistreras. En samregistrering får omfatta högst 20 mönster och får inte avse ornament (11 § ML). Avsikten är att varor som tillverkas och används gemensamt skall få registreras i en ansökan. De exempel som nämnts där samregistrering skulle kunna förekomma är bestick bestående av kniv, gaffel och sked eller en kostym bestående av kavaj, väst och byxor.

I motiven till ML anfördes i huvudsak praktiska skäl för en sådan ordning. Det ansågs kunna inträffa fall där det var oklart huruvida det var fråga om ett eller flera mönster (se SOU 1965:61 s. 261 ff. och prop. 1969:168 s. 173 f.). Det förutsattes således att möjligheten att sammanföra flera mönster i en ansökan i regel endast skulle användas i de fall oklarhet rådde i frågan om det var ett eller flera mönster.

Bestämmelsen har av PRV kommit att tillämpas utifrån den s.k. ”reservdelsdoktrinen”. Denna doktrin innebär i korthet att delar till ett föremål får samregistreras med huvudföremålet om ”delarna” anses utgöra varor i lagens mening (som exempel kan nämnas en stol och stolsben). Enligt PRV:s praxis får dock inte en del till en del registreras, dvs en del till huvudföremålet får inte splittras i ytterligare delar som sedan ingår i samregistreringen.

Utvecklingen har lett till att allt fler samregistreringar sker. Av 2364 ansökningar inkomna 1999 avsåg 2134 ansökningar ett mönster och 230 ansökningar samregistrering av tillhoppa 843 mönster. De ansökningar som lämnades in till PRV under 1999 avsåg således i själva verket 2977 mönster.

Enligt den nya konvention som beslutades i Genève 1999 om internationella registreringar (se avsnitt 2.2.3) får ett obegränsat antal mönster ingå i en ansökan under förutsättning av att de hör till samma huvudklass enligt Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster. Sverige skulle i och för sig vid en eventuell anslutning till konventionen kunna behålla de nuvarande reglerna. Det ankommer nämligen på varje stat att själv bestämma i vilken omfattning nationella regler i detta avseende skall tillämpas. Den nuvarande ordningen leder emellertid till relativt omfattande arbete med att dela ansökningar och undersöka i vad mån samhörigheten är sådan att kravet på tillverkning och bruk är uppfyllt. Detta vållar i dag enligt vad utredningen erfarit betydande problem.

Den EG-förordning som f.n. är föremål för förhandlingar innehåller inte heller något krav på att mönster måste höra samman med avseende på tillverkning och bruk för att kunna innefattas i en ansökan. Det samma gäller enligt det förslag till ny designlag som framläggs i Danmark.

Ett samregistreringskrav som är utformat i enlighet med Haagarrangemanget och förslaget till EG-förordning behöver inte heller med nödvändighet leda till att antalet samregistreringar avsevärt ökar. Antalet samregistreringar är, som tidigare framförts, redan stort och en viss begränsning ligger i att mönstren måste höra till samma huvudklass.

De nu redovisade omständigheterna har lett utredningen till slutsatsen att det finns skäl att redan nu införa en ordning som innebär att samregistrering skall få ske i samtliga de fall mönstren hör till samma huvudklass.

Mönster till ornament kan med den nuvarande lydelsen av ML inte bli föremål för samregistrering (11 §). Det saknas enligt utredningens mening bärande skäl för att inte tillåta en samregistrering av ornament, särskilt som det kommer att vara möjligt både enligt den kommande EG-förordningen och Haagarrangemanget. Det kan även antas att det inom viss industri (t.ex. textilindustrin) finns ett behov för en sådan möjlighet.

Att låta ornament bli föremål för samregistrering under samma förutsättningar som mönster till produkter leder till enklare administrativa rutiner och torde därför vara att föredra. Samregistrering bör därför

kunna ske om de produkter ornamenten är avsedda att användas på hör till samma huvudklass enligt Locarnoöverenskommelsen.

12 Ombudskrav och prioritet

12.1 Ombudskrav

Förslag: PRV bör få bestämma att den som ansöker om registrering av ett mönster och inte har sin hemvist i Sverige skall anvisa en fysisk eller juridisk person som är behörig att på hans vägnar ta emot delgivning. Den fysiska eller juridiska personen skall ha hemvist i Sverige och anmälas hos myndigheten.

Skälen för förslaget: I samtliga lagar på det industriella rättsskyddets område finns bestämmelser om ombud för sökande och innehavare. Bestämmelserna i de olika lagarna är sinsemellan något olika utformade. För den som ansöker om registrering av ett mönster, och inte har hemvist i landet, gäller ett obligatoriskt krav på ombud som kan företräda sökanden i allt som rör ansökningen (12 §). Även för utländska innehavare till en mönsterrätt gäller ett obligatoriskt krav på att ha ett här i landet bosatt ombud (45 § första stycket). Ombudet skall ha behörighet att på innehavarens vägnar ta emot delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om mönsterrätt. Dock får ombudet inte ta emot stämning i brottmål eller föreläggande för part att infinna sig personligen vid domstol. Motsvarande krav på ombud gäller inom patenträtten (12 och 71 §§ patentlagen).

Med anledning av att kommissionen till Sverige överlämnat en formell underrättelse, i vilken kommissionen anger att bestämmelserna i patentlagen är oförenliga med EG-fördragets bestämmelser om etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänster, bereds för närvarande inom Justitiedepartementet bl.a. ett lagförslag om ändringar av ombudsreglerna i patentlagen. Förslag till förändringar av ombudsreglerna har därvid presenterats i en departementspromemoria (Ombudskrav, prioritet och elektronisk ingivning – några frågor om patent och växtförädlarrätt, Ds 2000:30), som remitterats.

I princip gör sig samma argument gällande för ändringar av ML som för patentlagen. Utredningen har därför ansett det påkallat att redan i ett delbetänkande lämna ett förslag till ändringar av ML i detta avse-

ende. Såvitt gäller den närmare bakgrunden till skälen för ändringen får utredningen hänvisa till den nämnda promemorian.

Utredningen föreslår att sökande och innehavare får föreläggas respektive skall ha en delgivningsadress i Sverige. I promemorian föreslås att patentmyndigheten får förelägga sökande som inte har hemvist i Sverige för sig ställer ett ombud som har hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. För innehavare föreslås ett motsvarande krav som är obligatoriskt.

En bestämmelse som medger att PRV av en utländsk sökande kan kräva att han anvisar en fysisk eller juridisk person med hemvist här i landet bidrar till ett effektivt ansökningsförfarande. Begränsas behörighet för den fysiska eller juridiska personen till att ta emot delgivningar torde inte bestämmelsen bli betungande för sökanden i varken praktiskt eller ekonomiskt hänseende. En sådan lösning kräver t.ex. inte att sökanden anlitar just ett svenskt mönsterombud. Bestämmelsen innebär inte heller någon begränsning i utländska ombuds möjligheter att uppträda i svenska mönsterärenden. En utländsk sökande lär knappast tveka att anlita ett ombud i sitt hemland endast av det skälet att han måste anvisa en person (fysisk eller juridisk) här i landet, som kan ta emot delgivningar i ärendet. Det kan vidare nämnas att Storbritannien har en bestämmelse av motsvarande slag, mot vilken inte gjorts gällande att den skulle stå i strid med EG-fördraget. För att bättre klargöra att det endast är fråga om en delgivningsadress föreslår utredningen att uttrycket fysisk eller juridisk person används i stället för ombud. Med anledning av att uttrycket ombud inte väljs förutsätts vissa följdändringar (se 45 § ML).

12.2 Prioritet

Förslag: I ML bör anges uttrycklingen att prioritet skall medges för ansökningar om mönsterregistrering eller om nyttighetsmodell i främmande stat ansluten till PK eller medlem av WTO. Vidare bör uttryckligen anges den tid inom vilken prioritet får åtnjutas, dvs. sex månader.

Skälen för förslaget: Regeringen får enligt ML förordna att en ansökan om registrering av mönster, som tidigare angivits i ansökan om skydd i utlandet, i vissa avseende skall anses gjord samtidigt med ansökan i utlandet, om sökanden yrkar det (8 § första stycket). Av samma bestämmelse framgår att denna s.k. konventionsprioritet har betydelse vid tillämpning av bestämmelserna om nyhetshinder (2 §)

och föranvändarrätt (6 §). I förordnandet skall anges de närmare villkoren under vilka prioritet får åtnjutas.

Bestämmelserna om prioritet grundas på PK. Bestämmelserna i PK tillkom i syfte att göra det möjligt att få skydd för ett mönster i flera länder utan att behöva göra ansökningarna samtidigt. Genom prioritetsbestämmelserna undgår man bl.a. att en egen ansökan i ett land utgör nyhetshinder för en senare ansökan i ett annat land.

Förordnande enligt 8 § andra stycket ML har meddelats i 8–11 §§ MF. Som villkor för att prioritet skall medges föreskrivs att mönstret skall ha angivits i ansökan om mönsterregistrering eller om skydd för nyttighetsmodell i främmande stat som är ansluten till PK. PRV kan i de fall myndigheten finner skäl för det även medge att prioritet får åtnjutas för en ansökan gjord i en stat som inte är ansluten till PK. Vidare måste skydd för mönstret sökas i Sverige inom en tid av sex månader från ansökningsdagen i den främmande staten. Sökanden måste begära prioritet i den i Sverige inlämnade ansökan, ange var och när den tidigare ansökan gjordes samt, så snart det kan ske, lämna uppgift om den tidigare ansökans nummer.

ML i dess nuvarande lydelse innehåller således inte några bestämmelser om när prioritet kan åtnjutas, frånsett att prioritet får grundas endast på en ansökan gjord i ett annat land än Sverige. De materiella bestämmelserna rörande rätten till prioritet är i stället meddelade i förordning (8 § första stycket MF). I samband med Sveriges anslutning till den Europeiska patentkonventionen gjordes den bedömningen att de materiella bestämmelserna om när prioritet kan åtnjutas bör anges i lag (se prop. 1977/78:1 del A, s. 207). Skälet för detta var att det av regeringsformen följer att viktiga materialrättsliga regler skall anges i lag. Utredningen delar denna bedömning och föreslår därför att bestämmelserna om från vilken tid prioritet kan åtnjutas och vilka tidigare ansökningar som kan grunda prioritet överförs från MF till ML. Som ytterligare skäl för detta kan anföras dels att motsvarande bestämmelser både vad gäller patent och växtförädlarrätt återfinns i respektive lag, dels att detsamma är fallet med de danska och norska förslagen till ny mönsterskyddslagstiftning.

Övriga förutsättningar för prioritet bör dock som nu kunna regleras i MF.

Som framgått tidigare har i en departemntspromemoria föreslagits att prioritet även skall medges för en ansökan om patent eller motsvarande som gjorts i en stat som är medlem i WTO (Ds 2000:30 s. 33 ff.). Detsamma föreslås gälla för en ansökan om växtförädlarrätt.

Förslaget är beträffande patent föranlett av att TRIPs-avtalet anses medföra en skyldighet för medlemsstaterna att medge prioritet från en ansökan om patent eller motsvarande som gjorts i en annan medlems-

stat. Enligt promemorian är det oklart om detsamma gäller för växtförädlarrätt. Denna oklarhet talar dock, liksom den omständigheten att patentlagen föreslås bli ändrad, för att prioritet medges även för en ansökan om skydd för växtsort i en WTO-stat.

Utredningen delar den bedömning som gjorts i promemorian avseende bestämmelserna om prioritet i patentlagen och växtförädlarrättslagen. Samma reglering bör finnas också i övrigt på det industriella rättsskyddets område, om inte sakliga skäl talar emot det. Några sakliga skäl mot att motsvarande reglering införs i ML finns enligt utredningens mening inte. Av detta följer att även ML bör ändras så att prioritet medges för en ansökan om mönsterregistrering eller nyttighetsmodell som gjorts i en WTO-stat.

13 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser (artikel 11.8, 12.2 och 14)

Förslag: Ändringarna i ML föreslås träda i kraft den 28 oktober 2001. De blir tillämpliga även på redan ingivna ansökningar och redan registrerade mönster. I vissa särskilt angivna situationer skall dock äldre bestämmelser tillämpas. Den som påbörjat ett utnyttjande av ett mönster, som tidigare fått ske fritt men som nu fordrar mönsterhavarens samtycke, får fortsätta utnyttjandet trots att ensamrätten fått en vidare omfattning enligt den nya lagstiftningen. Vidare skall de nya villkoren för mönsterrätt inte utgöra grund för hävande av en tidigare beviljad registrering. En ansökan om registrering som getts in innan ikraftträdandet skall behandlas och avgöras enligt äldre bestämmelser.

Skälen för förslaget: De nödvändiga anpassningarna av svensk rätt till direktivet skall enligt artikel 19.1 träda ikraft senast den 28 oktober 2001.

Genom de föreslagna ändringarna kommer förutsättningarna för mönsterrätt, rättens omfattning och innehåll samt frågan om när den kan förklaras ogiltig att få annat innehåll.

Det är en allmän princip inom immaterialrätten att en ny lag blir tillämplig också på rättigheter som uppkommit dessförinnan (se exempelvis prop. 1966:40 s. 259 angående patentlagen). Därigenom undviker man att två parallella skyddssystem blir gällande för lång tid framöver. I den mönsterskyddsrettsliga lagstiftningen har dock denna huvudregel i viss mån frångåtts (se prop. 1969:168 s. 265 ff.).

Vidare kan hävdas att övergångsbestämmelser bör vara enkla, entydiga och lätta att tillämpa.

Utgångspunkten för de regler som är föranledda av mönsterdirektivet är – i likhet med vad som generellt gäller inom immaterialrätten – att de skall tillämpas även på mönsterrätt som sökts eller förvärvats före ikraftträdandet. Detta under förutsättning att annat inte föreskrivs i

direktivet. Denna utgångspunkt leder dessvärre till att övergångsbestämmelserna i viss utsträckning inte kommer att bli så enkla, entydiga och lätta att tillämpa som skulle vara önskvärt. Mot bakgrund av de förutsättningar som gäller vid genomförande av EG-direktiv har dock utredningen inte sett det som möjligt att ha en annan utgångspunkt än den direktivet förutsätter.

De ändrade villkor för förvärvande av mönsterrätt, som direktivet medför, bör inte utgöra grund för hävande av en registrering för vilken de lagliga förutsättningarna var uppfyllda när beslutet fattades. I så fall skulle ju mönsterhavaren berövas en lagligen förvärvad mönsterrätt och det kan inte anses godtagbart.

Det framstår även som lämpligt att prövningen av om förutsättningarna för registrering är uppfyllda sker enligt äldre bestämmelser för ansökningar ingivna i tiden före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna. I detta sammanhang bör särskilt beaktas att de nya bestämmelserna i vissa avseenden innehåller en skärpning av reglerna för erhållande av mönsterrätt, vilket innebär att det är möjligt att vissa ansökningar kan bifallas om äldre bestämmelser tillämpas men måste avslås med tillämpning av de nya reglerna. Det kan t.ex. vara fallet då fråga är om ett mönster till en mekanisk sammankoppling. Det kunde övervägas om man inte borde begränsa tillämpningen av de äldre bestämmelserna till ansökningar som officialgranskats och kungjorts. Mot detta kan sägas att tidpunkten för ett kungörande är mer eller mindre godtycklig och kan bli beroende av en rad omständigheter då kungörelsen exempelvis kan bli försenad med anledning av smärre kompletteringar och liknande. Utredningen har mot bakgrund av det sagda stannat för den lösningen att ansökningar inkomna före ikraftträdandet bör behandlas enligt äldre bestämmelser såvitt gäller förutsättningar för registrering.

En övergångsbestämmelse med nu diskuterat innehåll har uttryckligt stöd i artikel 11.8 i direktivet. Enligt denna bestämmelse kan respektive medlemsstat bestämma att hinder för registrering som gällt i den staten före den dag de nödvändiga bestämmelserna för att följa direktivet trätt ikraft alltjämt skall gälla för ansökningar som lämnats in före nämnda dag och för registreringar beviljade efter en sådan ansökan.

Även för andra speciella fall där tillämpningen av huvudregeln kunde leda till oskäliga resultat bör särskilda regler gälla.

Åtgärder som inte fordrade mönsterhavarens tillstånd när de vidtogs bör inte kunna angripas med åberopande av de nya bestämmelserna.

Det gäller verksamheter som tidigare kunnat bedrivas fritt därför att själva åtgärden inte omfattades av ensamrätten. Den som har börjat utnyttja ett mönster genom åtgärder som tidigare fått ske fritt bör få avsluta verksamheten utan hinder av att ensamrätten utökas. Ett sådant undantag från huvudregeln är uttryckligen stadgad i artikel 12.2.

Såvitt gäller de förändrade bestämmelserna när det gäller rätten till prioritet torde några särskilda övergångsbestämmelser inte vara påkallade (jfr Ds 2000:30 s. 43).

14 Ekonomiska och andra konsekvenser av utredningens förslag

14.1 Kostnader och andra konsekvenser

Bedömning: Utredningens förslag bör inte medföra några nämnvärda kostnader för det allmänna eller enskilda.

Skälen för bedömningen: Enligt 14 § i kommittéförordningen (1998:1474) skall utredningen redovisa om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda samt en beräkning av dessa konsekvenser. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt skall även dessa redovisas. Om förslagen medför en kostnadsökning för det allmänna skall förslag till finansiering lämnas.

Inledningsvis kan konstateras att de som kommer att påverkas av förslagen i huvudsak är registreringsmyndigheten, dvs. PRV, och de enskilda formgivare och företag som skyddar sina mönster genom en registrering enligt mönsterskyddslagstiftningen. Det bör framhållas att det inte med fullständig säkerhet går att förutse det genomslag utredningens förslag kan få med avseende på sådant som antalet ansökningar, invändningar i ansökningsärenden eller processer om hävande av beviljade registreringar.

Som framgått av utredningens förslag leder genomförandet av mönsterdirektivet till betydande ändringar i ML. Förutsättningarna för registrering blir delvis fler och annorlunda utformande. De kommer bl.a. att ställa andra krav på PRV.

De ändrade förutsättningarna för registrering skulle, med nuvarande system av officialgranskning, medföra ökade kostnader för PRV, främst i form av ett behov av personalförstärkningar. Genom utredningens förslag om en begränsning av officialgranskningens omfattning kommer denna effekt dock att motverkas. Ett visst genomslag kan dock det förändrade regelverket få genom att det nuvarande invändningsför-

farandet bibehålls. I dag görs invändning endast i ett fåtal ärenden av de ca. 2500 ansökningar som görs årligen. Även med en förhållandevis betydande ökning av antalet invändningar bör utredningens förslag, enligt av PRV gjorda beräkningar, inte leda till några omedelbara kostnadsökningar. Det bör även framhållas att intresset för den nyhetsgranskning av mönster PRV i dag tillhandahåller mot avgift kan komma att öka. Värt att påpeka är även möjligheten, om behov skulle uppstå, att ta ut särskilt avgift av den som framställer en invändning.

Det kan antas att en minskad officialgranskning av ansökningar om mönsterskydd leder till en viss ökning av processer vid allmän domstol om hävande av beviljade registreringar. Antalet sådana processer har dock sedan ML trädde i kraft varit mycket lågt. Det rör sig om några enstaka processer per år. Även om antalet processer skulle öka något, torde därför påverkan på de allmänna domstolarnas arbetsbörda bli försumbar.

I viss mån kan förslagen sägas påverka små företags arbetsförutsättningar på ett positivt sätt. Detta genom att det kommer att bli lättare och ta kortare tid för de företag, som skyddar formgivning genom mönsterrätt, att erhålla en registrering. Det är tveksamt om den i förhållande till i dag begränsade officialprövningen kommer att innebära någon större praktisk skillnad vad gäller skyddets hållbarhet. Redan i dag ger nämligen den officialprövning som utförs en i allt större utsträckning illusorisk säkerhet. Det system som föreslås av utredningen kommer i stället skapa en större flexibilitet genom att sökanden kan välja vilka resurser som kan vara värda att ta i anspråk för att undersöka om mönstret är nytt.

Utredningen bedömer att förslagen inte kommer att medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättningen och offentlig service i olika delar av landet, jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

15 Författningskommentar

15.1 Förslaget till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

1 §

Den som skapat ett mönster (*formgivaren*) eller *den till vilken formgivarens rätt övergått* kan *i enlighet med bestämmelserna i denna lag* genom registrering få ensamrätt *till* mönstret (mönsterrätt).

Paragrafen svarar delvis mot den nuvarande lydelsen av 1 § andra stycket och är en följd av artikel 3.1, 12.1 och 11.1 c) i mönsterdirektivet. Ändringen innebär bl.a. att första stycket upphävs.

Av skäl som tidigare anförts (se avsnitt 7.1) har 5 § om ensamrättens innehåll ändrats i ett principiellt viktigt hänseende. Sålunda har det tidigare sättet att ange ensamrättens innehåll genom att räkna upp de former av yrkesmässigt utnyttjande som omfattas av ensamrätten ersatts av en generellt utformad bestämmelse. Av nämnda skäl har uttrycket ”yrkesmässigt” utgått.

I övrigt är förändringarna i förhållande till 1 § andra stycket ML i dess nuvarande lydelse av språklig och redaktionell karaktär.

1 a §

I denna lag förstås med

1. mönster: en produkts eller produktfels utseende, som bestäms av de detaljer som finns på själva produkten eller i dess utsmyckning särskilt vad gäller linjer, konturer, färger, former, ytstrukturer och/eller material,

2. produkt: ett industriellt eller hantverksmässigt framställt föremål, inbegripet delar som skall monteras till en sammansatt produkt, förpackningar, utstyrsel, grafiska symboler och typsnitt, men inte datorprogram,

3. sammansatt produkt: en produkt som är hopsatt av ett flertal beståndsdelar, som kan bytas ut, genom att produkten kan tas isär och på nytt hopfogas.

Paragrafen är ny och innehåller definitioner av för lagens tillämpning centrala begrepp. Genom bestämmelsen genomförs artikel 1 i mönsterdirektivet.

I 1 a § 1 anges att ett mönster utgörs av en produkts eller produkt-dels utseende, där utseendet bestäms av de detaljer som finns på själva produkten eller i dess utsmyckning. Som exempel på sådana detaljer som kan ha betydelse för att bestämma en produkts eller produkt-dels utseende nämns i bestämmelsen linjer, konturer, färger, former, ytstrukturer och/eller material.

Det intryck dessa detaljer sammantaget ger en betraktare bestämmer produktens eller produkt-delens utseende. Genom användningen av uttrycket utseende markeras att det endast är sådana detaljer som kan förnimmas visuellt som får betydelse.

Det kan vidare framhållas att definitionen inte innehåller något om att åtskillnad skall göras mellan prydnads- och nyttomönster. Det krävs således inte några särskilda estetiska kvaliteter hos ett mönster för att detta skall omfattas av definitionen i 1 § a. Det kan även nämnas att definitionen i artikel 1 a § också omfattar ornament.

Av 1 a § 2 framgår vad som utgör en produkt. Begreppet svarar delvis mot uttrycket ”vara” i den nuvarande lydelsen av ML. Att märka är dock att produkter omfattar en vidare krets av föremål. Det kan exempelvis påpekas att även företeelser av en icke-fysisk karaktär kan utgöra produkter. I den inte uttömmande uppräknings av sådant som utgör produkter nämns t.ex. grafiska symboler och typsnitt.

I likhet med definitionen av mönster innehåller denna del av paragrafen en inte uttömmande uppräkning av föremål som utgör produkter i lagens mening.

I 1 a § 3 lämnas en beskrivning av vad som utgör en sammansatt produkt. En sammansatt produkt skall således vara sammansatt av ett flertal beståndsdelar. Dessa beståndsdelar skall vara så utformade att de kan bytas ut genom att produkten kan tas isär och på nytt hopfogas.

2 §

Mönsterrätt erhålls endast om mönstret är nytt och har individuell karaktär.

Ett mönster anses som nytt om inget identiskt mönster gjorts allmänt tillgängligt före den dag, då en ansökan om registrering lämnas.

des in, eller om prioritet åberopas, före prioritetdagen. Mönster skall anses som identiska om de endast skiljer sig i oväsentliga avseenden.

Ett mönster anses ha individuell karaktär om det helhetsintryck en kunnig användare får av mönstret skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av ett mönster som gjorts allmänt tillgängligt före den dag då en ansökan om registrering lämnades in eller, om prioritet åberopas, före prioritetdagen. Vid bedömningen av om mönster har individuell karaktär skall hänsyn tas till den grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av mönstret.

Av paragrafen, som genomför artikel 3.2, 4 och 5 i mönsterdirektivet, följer att ett mönster skall vara nytt och ha individuell karaktär för att kunna registreras. Av skäl som tidigare har anförts (avsnitt 6.3) har uttrycket ”individuell karaktär” valts i stället för det i direktivet förekommande uttrycket ”särprägel”.

Kravet på nyhet och kravet på individuell karaktär har i första stycket uttryckts var för sig. Sålunda föreskrivs att mönsterrätt kan erhållas endast om mönstret är nytt och har individuell karaktär.

I andra stycket regleras när ett mönster skall anses som nytt.

Kravet på nyhet innebär att ett mönster inte kan registreras om det finns ett tidigare identiskt mönster. Med tidigare mönster avses sådana identiska mönster som blivit allmänt tillgängliga före ansöknings- eller prioritetdagen. Även inte allmänt tillgängliga mönster skall i vissa fall beaktas, se 4 § 3. Vad som närmare avses med uttrycket ”allmänt tillgängligt” framgår av 3 § och 3 a §. Med det i paragrafen använda uttrycket ”prioritetdagen” åsyftas den s.k. konventionsprioriteten enligt PK.

Av tredje stycket framgår vad som avses med individuell karaktär. Värderingen av om mönstret har individuell karaktär skall ske med utgångspunkt i det helhetsintryck en kunnig användare får av mönstret i förhållande till tidigare mönster. Den relevanta tidpunkten för denna bedömning är ansökningsdagen eller, om prioritet åberopas, prioritetdagen. Jämförelsen skall göras med alla de mönster som blivit allmänt tillgängliga före denna tidpunkt.

Vid värderingen av om mönstret har individuell karaktär skall beaktas den frihet formgivaren haft vid utvecklingen av mönstret. Med detta uttrycks bl.a. att bedömningen kan variera mellan olika branscher.

2 a §

Ett mönster till en produkt, som utgör en beståndsdel av en sammansatt produkt, anses vara nytt och ha individuell karaktär om

1. beståndsdelens, när den infogats i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och

2. sådana synliga detaljer i beståndsdelens mönster sedda för sig uppfyller kraven på nyhet och individuell karaktär.

Med normal användning avses slutanvändarens användning med undantag för underhåll, service och reparationsarbeten.

Paragrafen är ny och innehåller viss särreglering av skyddsförutsättningarna för mönster till beståndsdelar i en sammansatt produkt. Den har behandlats under avsnitt 5.3 och avser att genomföra artikel 3.3 och 3.4 i mönsterdirektivet.

En beståndsdel kan således bli föremål för registrering endast om den förblir synlig vid normal användning av den sammansatta produkten och de synliga detaljerna i beståndsdelens mönster sedda för sig uppfyller kraven på nyhet och individuell karaktär.

Det bör påpekas att artikel 3.4 är felaktig genom att uttrycket ”inte” förekommer i texten

3 §

Ett mönster skall anses ha gjorts allmänt tillgängligt om det offentliggjorts i samband med registreringsförfarandet eller på annat sätt eller har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars har blivit känt.

Mönstret anses inte ha gjorts allmänt tillgängligt

1. om fackkretsarna inom den aktuella sektorn inom den Europeiska unionen i sin normala näringsverksamhet inte rimligen kunde ha fått kunskap om de omständigheter som nämns i första stycket före den dag en ansökan om registrering lämnades in eller, om prioritet åberopas, före prioritetdagen, eller

2. endast till följd av att det visats för någon annan efter ett uttalat eller underförstått krav på konfidentialitet..

Bestämmelsen handlar, liksom 3 a §, om när ett mönster skall anses som allmänt tillgängligt och har närmare behandlats under avsnitt 6.4. Paragrafen genomför artikel 6.1 i mönsterdirektivet.

Av första stycket, som huvudakligen motsvaras av 2 § andra stycket första meningen ML i dess nuvarande lydelse, följer att ett mönster skall anses vara allmänt tillgängligt om det offentliggjorts i samband

med registreringsförfarandet eller på annat sätt eller har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars har blivit känt.

I fråga om det i första stycket använda uttrycket ”registreringsförfarandet” bör följande anmärkas. I direktivet talas om att mönstret blivit offentliggjort i samband med registrering. Enligt de bestämmelser som gäller för allmänna handlingars offentlighet blir en ansökan om mönsterregistrering offentlig vid det tillfälle den inkommer till PRV. De handlingar i en ansökan som utvisar mönstret kan dock med stöd av 19 § ML hållas hemliga under en period av sex månader. En förutsättning för detta är att sökanden i ansökningen begär att dessa handlingarna skall hållas hemliga. Mot denna bakgrund är det missvisande att använda uttrycket ”registrering”.

Av andra stycket följer att ett mönster, trots att förutsättningarna enligt första stycket är uppfyllda, i vissa fall inte skall anses ha blivit allmänt tillgängligt. Skälen för valet av uttrycket ”fackkretsar” har redovisats tidigare under avsnitt 6.4.

Vidare följer av andra stycket att mönstret inte blir allmänt tillgängligt om det visas för annan under en tyst eller uttalad förutsättning om konfidentialitet. Det kan exempelvis tänkas att formgivaren under de förutsättningar som nämns i paragrafen förevisar mönstret för enskilda personer i syfte att exploatera eller sälja det. Den närmare omfattningen av detta undantag från nyhetskravet får dock överlämnas till rättstillämpningen.

3 a §

Mönstret anses inte ha gjorts allmänt tillgängligt om det inom en period av tolv månader före en ansökan om registrering eller, om prioritet åberopas, före prioritetdagen, gjorts allmänt tillgängligt

- 1. av formgivaren,*
- 2. av någon annan till följd av uppgifter som tillhandahållits eller åtgärder som vidtagits av formgivaren, eller*
- 3. till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.*

Vad som sägs om formgivaren i denna paragraf gäller även den till vilken formgivarens rätt övergått.

I paragrafen, som är ny och genomför artikel 6.2 och 6.3 i mönsterdirektivet, regleras ett ytterligare undantag i nyhetskravet utöver vad som anges i 3 § andra stycket. Detta sker genom införandet av en ettårig nyhetsfrist. Av bestämmelsen följer att mönstret inte anses som allmänt tillgängligt trots att det inom en period av tolv månader före en ansökan eller, om prioritet åberopas, prioritetdagen, gjorts allmänt tillgängligt på sätt som anges i paragrafen. Bestämmelsen ger bl.a.

sökanden möjlighet att testa det kommersiella värdet av ett visst mönster innan ansökan om registrering sker.

Nyhetsfristen innebär även att annan än formgivaren kan göra ett mönster allmänt tillgängligt utan att detta hindrar en registrering, om det sker till följd av uppgifter som tillhandahållits eller åtgärder som vidtagits av formgivaren. Lämnar formgivaren uppgifter om mönstret till något nyhetsmedium, som sedan publicerar mönstret, behöver detta således inte utgöra en nyhetskadlig handling.

Det bör i sammanhanget anmärkas att bestämmelsen endast avser en begränsning av nyhetskravet. Den medför inte någon prioritetsrätt eller förlängning av den prioritetsrätt som kan erhållas med stöd av lagen. Sådana nyheshinder som inte har något samband med de situationer som regleras i paragrafen kan på vanligt sätt göras gällande mot sökanden.

4 §

Mönster får inte registreras

1. om mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning,
2. om det strider mot ett äldre mönster. Med ett äldre mönster avses även ett mönster som framgår av en tidigare inlämnad ansökan om mönsterregistrering eller en registrering efter en sådan ansökan och som blivit allmänt tillgänglig först under ansökningens handläggning,
3. om i mönstret utan tillstånd intagits
  - a) statsvapen, statsflagga eller annat statseblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts,
  - b) något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning eller som annans här i riket skyddade firma eller varukännetecken eller som annat kännetecken, vilket i näringsverksamhet inarbetats här i riket för annan,
  - c) annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, om icke porträttet eller namnet uppenbart åsyftar någon sedan länge avliden person,
  - d) något som kan uppfattas som titel på annans här i riket skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad eller som kränker annans upphovsrätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd här i riket.

I paragrafens inledning har en justering gjorts. I punkt ett har ordet *utnyttjande* tagits bort. Skälen för denna ändring har redovisats under avsnitt 5.5. Ändringen avser att genomföra artikel 8 i mönsterdirektivet.

Det registreringshinder som stadgas i 4 § 2 e) har vidare utgått som en följd av artikel 11.

Punkt 2 i paragrafen motsvarar delvis nuvarande 2 § andra stycken första meningen ML och genomför artikel 11.1 d) i mönsterdirektivet. Av bestämmelsen följer att äldre inte allmänt tillgängliga ansökningar om mönsterregistrering eller registreringar beviljade efter sådana ansökningar skall beaktas i nyhetshänseende. De kan verka nyhetshindrande i fall då följande två förutsättningar föreligger. För det första gäller att det skall vara fråga om en äldre ansökan om mönsterregistrering eller registrering efter en sådan ansökan. Med detta avses ansökningar och registreringar som blir allmänt tillgängliga först under handläggningen av den senare inkomna ansökningen, men som har skydds rätt före den sistnämnda. För det andra skall det mönster, som framgår av den äldre ansökningen eller registreringen konkurrera med den senare ansökningen.

Bestämmelsen om att inte allmänt tillgängliga ansökningar om patent eller varumärkesregistrering skall beaktas har tagits bort. En bakgrund till denna ändring har lämnats under avsnitt 8.3.

4 a §

Mönsterrätt kan inte erhållas för sådana detaljer i en produkts utseende

- 1. som uteslutande är betingade av produktens tekniska funktion,*
- 2. som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som mönstret ingår i eller används på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda produkterna fyller sin funktion.*

Utan hinder av vad som sägs i föregående stycke under 2 kan mönsterrätt under de förutsättningar som anges i 2 § erhållas för ett mönster som innefattar att sinsemellan utbytbara produkter kan sammanfogas ett upprepat antal gånger eller förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler.

Paragrafen är ny och har närmare behandlats under avsnitt 5.4 respektive 5.5. Den genomför artikel 7 i mönsterdirektivet.

I första stycket 1 behandlas detaljer i en produkts utseende som uteslutande är betingade av produktens tekniska funktion. Av bestämmelsen följer att mönsterrätt inte kan erhållas i de fall några varia-

tionsmöjligheter av en detaljs utseende inte är möjliga med hänsyn till en produkts tekniska funktion. Som tidigare anmärkts är detta något som troligen redan följer av den utveckling som skett i praxis. Avgörandena är dock få.

I första stycket 2 stadgas att mönsterrätt i vissa fall inte kan erhållas för mekaniskt sammanfogade delar. Således kan mönsterrätt inte åberopas för detaljer i ett mönsters utseende som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som mönstret ingår i eller används på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda produkterna fyller sin funktion. Dessa detaljer skall alltså inte beaktas vid bedömningen av om ett mönster ger ett nytt och särpräglad helhetsintryck. Anmärkas kan att det skall vara fråga om *mekaniska* sammankopplingar.

Andra stycket innehåller ett undantag från begränsningen i möjligheterna att erhålla mönsterrätt för mekaniska sammankopplingar. Mönsterrätt kan enligt bestämmelsen erhållas även till sådana detaljer som gör det möjligt att med varandra utbytbara produkter kan sammanfogas ett upprepat antal gånger med varandra *eller* förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler.

Sammanfattningsvis kan följande framhållas med anledning av paragrafen. Mönsterrätt kan inte erhållas för sådant som uteslutande är betingat av funktion. Är det en detalj i en produkts utseende omfattas således detaljen som sådan inte av mönsterrätt. Är detaljen avgörande för helhetsutseendet leder detta däremot till att mönstret inte kan skyddas genom mönsterrätt. Detsamma gäller enligt första stycket 2 sådana detaljer som måste återskapas exakt. I andra stycket framhålls att undantag görs för detaljer som innefattar att sinsemellan utbytbara produkter kan sammanfogas ett upprepat antal gånger eller förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler. Sådana mönster är alltså skyddsbara i sin helhet även om den detalj som måste återskapas exakt har betydelse för helhetsutseendet.

5 §

Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges i 7, 7 a och 7 b §§, att ingen får utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) utnyttja mönstret. *Förbudet mot utnyttjande omfattar i synnerhet att tillverka, bjuda ut, marknadsföra, införa, utföra eller använda en produkt som mönstret ingår i eller används på eller att lagerhålla en sådan produkt för ändamål som nyss sagts.*

Mönsterrätten omfattar *varje mönster som inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare (skyddsomfång). Vid prövning av*

mönsterrättens skyddsomfång skall hänsyn tas till den grad av frihet som formgivaren har haft vid utvecklingen av sitt mönster.

Paragrafen avser att genomföra artikel 9 och 12.1 i mönsterdirektivet.

I första stycket har gjorts den ändringen att mönsterrätten uttrycks genom en generell formulering. Således följer av första stycket att mönsterrätten omfattar all användning av mönstret. De former av utnyttjanden som anges i stycket är en inte uttömmande lista på möjliga sätt på vilka ett mönster kan utnyttjas. Det bör framhållas att mönsterhavaren genom de föreslagna ändringarna inte ges en ovillkorlig rätt att utnyttja sitt mönster. Möjligheterna att använda mönstret kan exempelvis vara begränsad av annan lagstiftning. Som exempel kan nämnas de bestämmelser som finns om tekniska egenskaper på byggnadsverk och om arbetarskydd enligt arbetsmiljölagstiftningen.

I andra stycket regleras mönsterrättens skyddsomfång. Den ändring som gjorts i andra stycket medför att mönsterrätten inte är begränsad till de produkter mönstret är registrerat för och därmed likartade produkter. Bestämmelsen korreponderar med 2 § tredje stycket.

7 §

Från mönsterrätten undantas

- 1. handlingar som företas privat och utan vinstsyfte,*
- 2. handlingar som företas i experimentsyfte, och*
- 3. handlingar som innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana handlingar är förenliga med god affärssed och inte omotiverat skadar ett normalt utnyttjande av mönstret samt på villkor att källan anges.*

Paragrafen, som genomför artikel 13.1 i mönsterdirektivet, är ny och innehåller undantag från mönsterrätten.

I första punkten görs undantag för handlingar som företas privat och utan vinstsyfte. Det bör anmärkas att handlingen måste vara företagen både privat *och* utan vinstsyfte för att bestämmelsen skall bli tillämplig. Den praktiska effekten av undantaget blir annars i huvudsak densamma som den nuvarande begränsningen av mönsterrätten till ett yrkesmässigt utnyttjande av ett mönster.

Av andra punkten framgår att handlingar som avser själva mönstret och som företas i experimentsyfte inte omfattas av mönsterrätten. En likartad bestämmelse finns i 3 § tredje stycket 3 patentlagen.

7 a §

Från mönsterrätten undantas vidare

1. *utrustningen på fartyg och luftfartyg hemmahörande i främmande stat när ett sådant fartyg tillfälligt kommer in till Sverige, och*
2. *införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation samt arbete med reparation av sådana fartyg.*

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 7 § och den förordning som utfärdats med stöd av bestämmelsen. Den avser genomförandet av artikel 13.2 i mönsterdirektivet.

Bestämmelsen har ändrats till att avse även fartyg och vidare har kravet på ömsesidighet utgått. Skälen för ändringen har närmare utvecklats under avsnitt 7.2.

7 b §

Mönsterrätten omfattar inte utnyttjandet av en produkt, om den har bringats i omsättning inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 § tredje stycket. Den genomför artikel 15 i mönsterdirektivet.

8 §

Har ett mönster angivits i en ansökan om mönsterregistrering eller om skydd som nyttighetsmodell i främmande stat som är ansluten till avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen eller till Pariskonventionen den 20 mars 1883 för skydd av den industriella äganderätten (Pariskonventionen), och söks mönstret registrerat i Sverige inom sex månader från ansökan i den främmande staten, anses vid tillämpningen av 2 § den här ingivna ansökan gjord samtidigt med ansökan i den främmande staten. Detsamma gäller om mönstret angivits i en sådan ansökan i en annan stat som registreringsmyndigheten finner särskilda skäl att jämställa med en konventionsstat.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva i vilken ordning ett yrkande om prioritet skall framställas och vilka handlingar som skall ges in till stöd för yrkandet. Om dessa föreskrifter inte iakttas, gäller inte rätten till prioritet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt att räkna prioritet från en tidigare ansökan om mönsterregistrering eller nyttighetsmodell.

Ändringen innebär, förutom att delar av bestämmelsen i 8 § MF förs över till själva lagen, att prioritet skall medges också från en ansökan i en stat som är medlem i WTO. De fall där PRV kan få anledning till att

ställning till om en annan stat är att jämställa med en konventionsstat torde bli ytterst få. Detta mot bakgrund av det stora antalet stater som är anslutna till PK eller medlemmar i WTO.

Ändringarna i andra stycket är av språklig karaktär.

10 §

Den som vill ansöka om registrering av ett mönster skall göra detta skriftligen hos registreringsmyndigheten.

Ansökan skall innehålla uppgifter om vem som skapat mönstret, om den produkt eller de produkter som mönstret begärs registrerat för och bildmaterial som visar mönstret. Söks registrering av annan än formgivaren, skall sökanden styrka sin rätt till mönstret.

Om sökanden innan ansökan kungörs enligt 18 § inger även en modell, skall modellen anses visa mönstret.

I övrigt skall ansökan uppfylla de föreskrifter som meddelas med stöd av 49 §. Sökanden skall också betala i 48 § föreskrivna ansöknings- och tilläggsavgifter.

Paragrafen, som reglerar vad en ansökan om registrering av mönster i formellt hänseende skall innehålla, har ändrats genom att kravet på nyhetsförsäkran tagits bort.

I förtydligande syfte har även i fjärde stycket lagts till att en ansökan, utöver vad som föreskrivs i lagen, även skall uppfylla de formella krav som kan föreskrivas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av registreringsmyndigheten.

I övrigt har endast ändringar av språklig karaktär gjorts. En sådan ändring är att uttrycket bild har ersatts av bildmaterial. Detta med anledning av bildmaterial är ett mer adekvat uttryck i sammanhanget. Normalt sett ges ett flertal bilder av mönstret in i samband med en ansökan om registrering.

11 §

En ansökan får omfatta flera mönster, om de produkter för vilka mönstren söks registrerade hör till samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster.

I paragrafen finns bestämmelser om samregistrering. Det nuvarande kravet på att varorna skall höra samman med avseende på tillverkning och bruk har ändrats och i stället föreskrivs att de produkter mönstren avser skall höra till samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen om

internationell klassificering av mönster. Vidare innebär bestämmelsen att ornament kan samregistreras under samma förutsättningar.

Enligt Locarnoöverenskommelsen är produkter ordnade i huvudklasser och underklasser. Med klass i första stycket avses huvudklass. Som exempel kan nämnas att ett mönster till en sopskyffel i klass 07-05 och sopborste i klass 04-01 som i dag kan samregistreras, förutsatt de är avsedda att användas som ett set, inte kommer att kunna samregistreras eftersom de ingår i mer än en *klass*. Däremot kommer exempelvis mönster till stolar, soffor och sängar kunna samregistreras då de hör till samma klass, nämligen klass 6.

12 §

Registreringsmyndigheten får förelägga en sökande som inte har hemvist i Sverige att anvisa en fysisk eller juridisk person med hemvist i Sverige som har behörighet att ta emot delgivning i ärendet. Den fysiska eller juridiska personen skall anmälas av sökanden hos myndigheten.

Underlåter sökanden att följa föreläggandet, får delgivning ske genom att handlingen med posten sänds till sökanden under dennes senaste kända adress. Delgivning anses ha skett när det som nu sagts blivit fullgjort.

Paragrafen, som reglerar i vilken utsträckning en sökande som inte har hemvist i Sverige måste anvisa en fysisk eller juridisk person med hemvist i Sverige som har behörighet att ta emot delgivning i ansökningsärendet. Bestämmelsen har behandlats under avsnitt 12.1.

Bestämmelsen är fakultativ. Det är således endast när PRV finner det påkallat som en fysisk eller juridisk person måste anvisas av en utländsk sökande. Är sökanden lätt att nå och har han goda språkkunskaper torde det sällan finnas skäl för myndigheten att ställa ett sådant krav.

Det krav som kan ställas är, till skillnad mot den nuvarande lydelsen av ML, att den fysiska eller juridiska personen är behörig att ta emot delgivning i ärendet. Personen behöver alltså inte ha behörighet att företräda sökanden i allt som rör ansökningen.

13 §

En ansökan om registrering av mönster anses *inte* gjord förrän sökanden givit in *bildmaterial* eller modell som visar mönstret.

Ansökan får inte ändras på ett sådant sätt att mönstrets identitet förändras.

I första stycket har vissa ändringar av språklig karaktär gjorts. Beträffande uttrycket bildmaterial hänvisas till vad som tidigare anförts under 10 §.

I andra stycket föreskrivs att en ansökan inte får ändras på ett sådant sätt att mönstrets identitet förändras. Ändringen är en konsekvens av att artikel 11.7 i mönsterdirektivet föreskriver att ändring skall få ske av ett mönster i vissa fall, förutsatt mönstrets identitet inte förändras.

Förbudet mot ändring av en ansökan till att avse annan vara/produkt har tagits bort med anledning av att mönsterrättens skyddsomfång enligt mönsterdirektivet inte är begränsad till de i ansökan uppgivna varorna/produkterna.

13 a §

På sökandens begäran kan mönstret ändras eller en registrering upprätthållas i ändrad form i de fall hinder mot registrering annars föreligger enligt 2 §, 2 a §, 4 § 1 eller 3 samt 4 a §. Mönstret skall efter ändringen behålla sin identitet och uppfylla förutsättningarna för registrering enligt denna lag.

En registrering som sker efter att mönstret har ändrats eller en registrering som upprätthålls i ändrad form kan innehålla uppgifter från sökanden om ett begränsat undantag från mönsterskydd för denne.

Paragrafen är ny och avser att genomföra artikel 11.7 i mönsterdirektivet.

I första stycket regleras de fall när sökanden kan ändra mönstret i sin ansökan. Kravet för att en ändring av mönstret skall få ske är att detta efter ändringen behåller sin identitet och uppfyller övriga förutsättningar för registrering enligt lagen. Mönstret måste efter ändringen exempelvis vara nytt och ha individuell karaktär. Är det fråga om en beståndsdel i en sammansatt produkt måste även kravet på att delen under produktens normala användning är synbar vara uppfyllt.

En registrering av ett mönster i ändrad form förutsätter en begäran från sökanden att så skall ske.

Det kan anmärkas att kravet på identitet torde vara högre än kravet på individuell karaktär.

Av andra stycket följer att sökanden kan få en uppgift om en begränsning i mönsterskyddet antecknad i mönsterregistret.

14 §

Registreringsmyndigheten skall undersöka om ansökan uppfyller de krav som avses i 10, 11 och 13 §§. Registreringsmyndigheten skall också undersöka om en ansökan avser ett mönster enligt 1 a § och om det finns något hinder mot registrering enligt 4 § 1. Registreringsmyndigheten skall också i den omfattning regeringen föreskriver, undersöka om det finns något annat hinder mot registrering.

Uppfyller ansökan inte de krav som avses i första stycket, skall registreringsmyndigheten förelägga sökanden att inom viss tid komplettera eller ändra sin ansökan. I föreläggandet skall sökanden upplysas om att ansökan kan komma att avskrivas om han inte svarar i rätt tid.

Yttrar sig sökanden inte i rätt tid över ett föreläggande enligt andra stycket, skall registreringsmyndigheten avskriva ansökan.

Registreringsmyndigheten skall återuppta en avskriven ansökan, om sökanden inom två månader efter utgången av förelagd tid kompletterar eller ändrar sin ansökan och betalar fastställd återupptagningsavgift. En ansökan kan endast återupptas en gång.

I paragrafens första stycket behandlas dels den formella granskning som skall ske av en ansökan, dels omfattningen av PRV:s officialgranskning.

Någon begränsning i den formella granskningen av en ansökan gäller givetvis inte. PRV skall således tillse att en ansökan uppfyller samtliga de formella krav som ställs på en ansökan. Dessa krav, bland vilka kan nämnas att ansökningsavgift är betald och att ansökan innehåller bildmaterial som visar mönstret, anges i tidigare paragrafer i lagen, i MF samt genom eventuella tillämpningsföreskrifter utfärdade av PRV.

Den granskning av hinder mot registrering som PRV ex officio skall utföra är att ansökan innehåller ett mönster som uppfyller i lagen uppställd definition på ett mönster och att mönstret inte strider mot goda seder eller allmän ordning.

I första stycket har även getts möjlighet för regeringen att föreskriva att PRV skall utföra en mer omfattande officialgranskning.

I andra stycket regleras vad följderna är av att en ansökan inte uppfyller de formella krav som ställts upp eller att något annat hinder mot registrering föreligger. Föreligger en brist i något av dessa avseenden skall PRV förelägga sökanden att inom viss tid komplettera eller ändra sin ansökan.

I tredje stycket anges att ansökan skall avskrivas om sökanden inte i rätt tid yttrar sig över ett föreläggande.

Fjärde stycket svarar i sak mot tredje stycket i paragrafens nuvarande lydelse. Det har dock gjorts vissa redaktionella ändringar.

18 §

Är ansökningshandlingarna fullständiga och *har registreringsmyndigheten inte funnit något hinder mot registrering*, skall *mönstret tas in i registret och en kungörelse om detta utfärdas*.

Den som vill framställa invändning mot registreringen skall göra detta skriftligen till registreringsmyndigheten inom två månader från kungörelsedagen.

Registreringsmyndigheten skall underrätta innehavaren av mönstret om invändningen och ge denne tillfälle att yttra sig, om invändningen inte är uppenbart obefogad.

Återkallas invändningen får invändningsförfarandet ändå fullföljas, om grund för hävning enligt 1 a § 1 eller 4 § 1 föreligger.

De ändringar som har gjorts i paragrafen är en följd av att invändningsförfarandet läggs efter registreringen (se avsnitt 11.3).

Mönstret skall således registreras så snart ansökningshandlingarna är fullständiga och om registreringsmyndigheten vid granskningen inte funnit något hinder för registrering. Därefter har den som vill göra invändning två månader på sig att göra detta. Innehavaren skall underrättas om invändningen och beredas tillfälle att yttra sig över den.

Inom patent- och varumärkesrätten gäller att innehavaren eller invändaren inte helt förfogar över invändningsförfarandet (se prop. 1993/94:22 s. 56 och prop. 1994/95:59 s. 52). Detsamma bör – med anledning av vad utredningen föreslagit om officialgranskningens omfattning – endast till viss del gälla för mönsterrätten. PRV skall således även om invändningen återkallas ha möjlighet att fortsätta förfarandet på annan grund än invändaren åberopat. Förutsättningen för detta är dock att grund för hävning föreligger enligt 1 a § och 4 § 1. I andra fall än som nu nämnts skall således brister som avses i första stycket inte ex officio tas upp av PRV.

18 a §

Invändning får göras endast av följande personer i nedan angivna fall

1. av den som anser sig vara berättigad till mönstret, om invändningen grundas på att registreringen meddelats i strid mot 1 §,

2. av den som ansöker om eller innehar rättigheten, om invändningen grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 3 b)–d), eller

3. av den person eller organisation som berörs av rättigheten, om invändningen grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 3 a).

I övriga fall råder ingen begränsning i möjligheten att framställa invändning.

Paragrafen är ny och avser att genomföra artikel 11.3–5.

Av bestämmelsen följer att rätten att göra invändning är begränsad i de fall någon av de rättigheter som avses i paragrafen åberopas till stöd för att en registrering skall upphävas.

I de fall annan grund åberopas råder inga begränsningar i rätten att framställa invändning.

20 §

Registreringsmyndigheten skall efter invändning upphäva registreringen, om det finns något hinder mot denna.

Registreringsmyndigheten skall avslå invändningen, om det inte finns något hinder mot registreringen.

Om innehavaren under invändningsförfarandet har gjort sådana ändringar att hinder inte längre finns enligt första stycket mot att registreringen upprätthålls i ändrad form, skall registreringsmyndigheten förklara att registreringen upprätthålls i ändrad form.

När registreringsmyndighetens beslut om en invändning har vunnit laga kraft, skall det kungöras. Om beslutet innebär att registreringen helt eller delvis upphävs, skall en anteckning om detta göras i registret.

Paragrafen handlar om PRV:s prövning av invändningar.

Föreligger det något hinder mot registreringen skall denna hävas. De omständigheter som kan föranleda att registreringen hävs är desamma som kan medföra ogiltighet enligt 31 §.

Föreligger något hinder mot registrering skall denna upphävas. I annat fall skall invändningen avslås.

Skulle innehavaren under invändningsförfarandet ha gjort sådana ändringar att hinder mot att registreringen upprätthålls i ändrad form inte föreligger, skall PRV förklara att registreringen skall upprätthållas i sin ändrade form.

21 §

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. *Ett slutligt beslut om en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Återkallar invändaren sin talan, får denna likväl prövas, om grund för hävning enligt 1 a § 1 eller 4 § 1 föreligger.*

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 14 § fjärde stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 17 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

I första stycket har bestämmelserna om överklagande i anledning av en invändning ändrats. Ett slutligt beslut om invändning får således överklagas av mönsterhavaren och invändaren, om det gått den som vill överklaga emot.

I andra stycket har hänvisningen skett till 14 § fjärde stycket i stället som i den nuvarande lydelsen av paragrafen till tredje stycket. Detta som en konsekvens av ändringarna i nämnda paragraf.

24 §

Mönsterregistrering gäller för en eller flera perioder om fem år, räknat från den dag då ansökan om registrering gjordes. *Registrering som gäller för en kortare period än tjugofem år kan på begäran förnyas för ytterligare femårsperioder till sammanlagt tjugofem år, räknat från den dag då ansökan lämnades in.* Varje sådan period löper från utgången av föregående period.

För mönster till en beståndsdel, som används för att reparera en sammansatt produkt, så att den återfår sitt ursprungliga utseende, gäller registreringen aldrig för mer än högst tre perioder om fem år.

Ändringarna i paragrafen avser att genomföra artikel 10 och 14 i mönsterdirektivet.

I första stycket har den ändringen gjorts att skyddstiden utsträckts till 25 år. Vidare gäller att sökanden redan vid ansökningstillfället kan begära en skyddstid som omfattar flera perioder om fem år. Sökanden kan exempelvis redan vid ansökningstillfället begära en skyddstid på 25 år.

Andra stycket är nytt och reglerar giltighetstiden för mönster till beståndsdelar som är avsedda att användas för reparera en sammansatt

produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende. Giltighetstiden för sådana mönsterregistreringar är 15 år. Vid registrering sker ingen prövning av om ett visst mönster är sådant att skyddstiden maximalt kan vara 15 år. Vidare kommer möjligheten att åtnjuta den nya längre skyddstiden om 25 år att bli tillämplig på redan beviljade registreringar.

För de fall där tveksamhet råder om registreringens maximala giltighetstid, kan den som avser att driva verksamhet föra en fastställsetalan mot mönsterhavaren med stöd av 41 § andra stycket ML. På detta sätt kan den som avser att driva verksamhet, och som är beroende av möjligheten att använda det mönster en registrering avser, få till stånd en prövning av om skyddstiden löpt ut efter 15 år. Domen skall sedan den vunnit laga kraft sändas till PRV och anteckning om den tas in i mönsterregistret.

26 §

Har mönsterhavare medgivit annan rätt att utnyttja mönstret (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats därom.

Ingår licensen i en rörelse får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen, om ej annat avtalats. I sådant fall svarar överlåtaren alljämt för att licensavtalet fullgöres.

27 §

Har mönsterrätt övergått på annan eller har licens upplåtits eller överlåtits, skall på begäran och mot fastställd avgift anteckning därom göras i mönsterregistret. Visas att licens som antecknats i registret upphört att gälla, skall anteckningen avföras.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt som avses i 32 § andra stycket.

Har samregistrering skett, kan övergång av mönsterrätt antecknas endast i fråga om samtliga mönster.

I mål eller ärende om mönsterrätt anses den som mönsterhavare, vilken senast blivit införd i mönsterregistret i denna egenskap.

I paragraferna har vissa mindre följdändringar gjorts med hänsyn till till den ändrade lydelsen av 5 § och till att bestämmelserna om tvångslicens utgått.

Genom att mönsterrättens innehåll förändrats (se avsnitt 7.1) har uttrycket ”yrkesmässigt” tagits bort ur 26 § första stycket.

I 27 § andra stycket har den ändringen gjorts att uttrycket ”tvångslicens” utgått.

31 §

Allmän domstol skall på talan därom häva en registrering av ett mönster helt eller delvis om registreringen skett i strid mot 1–4 a §§ eller 13 § andra stycket och hindret mot registrering alltjämt föreligger.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen varit berättigad till endast viss andel i mönsterrätten.

I första stycket har den ändringen gjorts att en registrering kan förklaras helt eller *delvis* ogiltig. Vidare har som en följd av att mönster föreslås kunna bli ändrade en ytterligare grund för hävning förts in i bestämmelsen.

Andra stycket svarar mot hittillsvarande första stycket andra meningen. Endast den redaktionella ändringen har gjorts att bestämmelsen placerats som ett eget andra stycke.

31 a §

Talan om hävning av en registrering får föras endast av följande personer i nedan angivna fall

1. av den som anser sig vara berättigad till mönstret, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 1 §,

2. av den som ansöker om eller innehar rättigheten, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 2 eller 3 b)–d), eller

3. av den person eller organisation som berörs av rättigheten, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 3 a).

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen.

Talan som grundas på någon av bestämmelserna i 4 § 1 eller 3 a) får föras även av myndighet som regeringen bestämmer.

Talan, som avses i första stycket 1, skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var mönsterhavaren i god tro när mönstret registrerades eller när mönsterrätten övergick på honom eller henne, får talan inte väckas senare än tre år efter registreringen.

Paragrafen är ny. Den genomför artikel 11.3–5 i mönsterdirektivet.

I första stycket regleras vissa fall av begränsningar i rätten att föra talan om hävning av en registrering.

Första stycket 1 svarar mot hittillsvarande 31 § andra stycket första meningen. Endast redaktionella ändringar har gjorts.

Första stycket 2 reglerar det fall när en registrering kränker en annan rättighet som avses i 4 § 2 eller 3 b)–d). I dessa fall kan talan endast föras av den som innehar rättigheten. Har exempelvis i mönstret tagits in ett varumärke som sökts registrerat före det att ansökan om mönsterregistrering lämnades in, eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas, kan talan endast föras av den som innehar rätten till varumärket. På samma sätt förhåller det sig med upphovsrättsligt skyddade litterära och konstnärliga verk. Har i mönstret utan tillstånd tagits in ett sådant verk som åtnjuter skydd enligt upphovsrättslagen kan endast innehavaren av rätten till verket föra talan om hävning.

I första stycket 3 föreskrivs att endast den person eller organisation som berörs av användningen av sådana statsvapen m.m. som använts i ett mönster i strid mot i 4 § 3 a) får föra talan om hävning på en sådan grund.

Paragrafen i övrigt, dvs. andra t.o.m. fjärde styckena svarar mot hittillsvarande 31 § andra och tredje stycket.

31 b §

En registrering får förklaras delvis ogiltig endast om talan grundas på 2 §, 2 a §, 4 § 1 och 3 eller 4 a § och mönstret i ändrad form uppfyller förutsättningarna för registrering enligt denna lag samt behåller sin identitet.

Domen skall, när den vunnit laga kraft, sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret.

Paragrafen är ny och avser att genomföra artikel 11.7 i mönsterdirektivet.

I första stycket anges under vilka förutsättningar en registrering kan förklaras delvis ogiltig. Förutsättningarna svarar mot vad som föreskrivs om ändring av mönster i en ansökan om registrering i 13 a §. En registrering får således förklaras delvis ogiltig endast om någon av de i paragrafen angivna omständigheterna åberopas till grund för ogiltighet och mönstret efter ändringen behåller sin identitet samt skyddsförutsättningarna enligt lagen i övrigt är uppfyllda.

I andra stycket föreskrivs att domen skall sändas till PRV för anteckning i mönsterregistret när den vunnit laga kraft. PRV skall därvid inte göra någon prövning av mönstret registrerbarhet.

31 c §

En mönsterrätt kan förklaras ogiltig även efter att den har upphört eller uppgivits.

Paragrafen är ny och anger att en mönsterrätt kan förklaras ogiltig även sedan den upphört (exempelvis till följd av att förnyelse inte skett eller den maximala skyddstiden löpt ut) eller uppgivits. Den avser att genomföra artikel 11.9.

32 §

Har mönster registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 1 §, skall rätten på talan av den berättigade överföra registreringen på honom. Talan skall väckas inom tid som anges i 31 Paragrafen a § fjärde stycket.

Har den som fränkännes registrering av mönster i god tro börjat utnyttja mönstret yrkesmässigt här i riket eller vidtagit väsentliga åtgärder därför, får han mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt fortsätta det påbörjade eller igångsätta det tillämnade utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art. Sådan rätt tillkommer under motsvarande förutsättningar innehavare av licens som är antecknad i registret.

Paragrafen har ändrats i första stycket. Hänvisning görs nu till 31 a § fjärde stycket som en konsekvens av de ändringar som föreslås beträffande 31 §.

38 §

Utnyttjar någon i strid mot 5 § mönster, som avses med ansökan om registrering, efter det att handling som visar mönstret blivit allmänt tillgänglig, äger vad som sägs om mönsterintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökningen leder till registrering. Till straff får dock icke dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan ansökningen kungjorts enligt 18 § får bestämmas enligt 36 § andra stycket.

Bestämmelsen i 36 § tredje stycket äger icke tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter det mönstret registrerades.

Bestämmelsen har i första stycket ändrats med anledning av att mönsterrätten i 5 § anges generell, dvs. inte begränsas till vissa i lagen särskilt angivna former av yrkesmässigt utnyttjande.

39 §

Om en registrering av ett mönster har upphävts eller förklarats ogiltigt genom ett beslut eller en dom som har vunnit laga kraft, får rätten inte döma till påföljd eller besluta om annan åtgärd enligt 35–38 §§.

Föres talan om mönsterintrång och gör den mot vilken talan föres gällande att mönsterregistreringen bör hävas, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registreringens hävande slutligt prövas. Är talan härom icke väckt skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

Första stycket i bestämmelsen har ändrat som en följd av att ett invändningsförfarande kan leda till att en registrering upphävs helt eller delvis. I sådant fall gäller samma regler som om en registrering hävts genom en dom som vunnit laga kraft.

42 §

Den som vill väcka talan om hävande av mönsterregistrering eller om överföring av registrering skall anmäla detta till registreringsmyndigheten samt underrätta var och en som enligt mönsterregistret innehar licens att utnyttja mönstret. Vill licenstagare väcka talan om mönsterintrång eller om fastställelse enligt 41 § första stycket, skall han underrätta mönsterhavaren därom.

Underrättelseskyldighet enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelse i betald rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i mönsterregistret.

Visas icke, när talan väckes, att anmälan eller underrättelse skett enligt första stycket, skall kändanden ges tid därtill. Försitter han denna tid, får hans talan icke upptagas till prövning

43 §

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till mönster, om hävande av mönsterregistrering, om överföring av sådan registrering, om rätt som avses i 32 § andra stycket, om ersättning enligt 40 § andra stycket eller om fastställelse enligt 41 §, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

44 §

Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 16, 31–32, 35–38 eller 41 § sändes till registreringsmyndigheten.

Paragraferna har ändrats med hänsyn till att bestämmelserna om tvångslicens utgår ur lagen.

45 §

En mönsterhavare som inte har hemvist i Sverige skall anvisa en fysisk eller juridisk person med hemvist i Sverige med behörighet att för mönsterhavaren ta emot delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om mönsterrätt med undantag av stämning i brottmål och av föreläggande för part att inställa sig personligen inför domstol. Den fysiska eller juridiska personen skall anmälas till mönsterregistret och antecknas där.

Har mönsterhavare *inte anvisat någon fysisk eller juridisk person* enligt första stycket, kan delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges *sänds* till honom *eller henne* med posten i betalt brev under *den* i mönsterregistret antecknade *adressen*. Om *någon* fullständig adress *inte är* antecknad i registret, *får* delgivning ske genom att handlingen *hålls* tillgänglig hos registreringsmyndigheten och genom att *ett* meddelande *om detta* och om handlingens huvudsakliga innehåll kungörs i publikation som regeringen bestämmer. Delgivning anses ha skett, när *det som nu har* sagts blivit fullgjort.

Paragrafen har ändrats som följd av att uttrycket ombud i 12 § föreslås bli ersatt av fysisk eller juridisk person.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 28 oktober 2001.
2. De nya bestämmelserna skall tillämpas även på mönster som är registrerade vid tidpunkten för ikraftträdandet eller som registreras på grund av ansökningar som har gjorts innan dess, om inte annat följer av vad som föreskrivs nedan.
3. En registreringsansökan som getts in före ikraftträdandet skall behandlas och avgöras enligt äldre bestämmelser.
4. Frågan om hävande av registrering av ett mönster som har registrerats enligt äldre bestämmelser skall bedömas enligt de äldre bestämmelserna.

5. Om någon före ikraftträdandet har börjat utnyttja ett mönster på ett sätt som inte fordrade samtycke av innehavaren av mönsterrätten enligt äldre bestämmelser men som fordrar sådant samtycke enligt denna lag, får han eller hon trots de nya bestämmelserna fortsätta den planerade verksamheten. Sådan rätt har under motsvarande förutsättningar även den som vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja mönstret.

Övergångsbestämmelserna har närmare behandlats under avsnitt 13. De genomför artikel 2.1 a), 2.1 c), 11.8 och 12.2.

I punkt 2 anges huvudregeln om att lagändringarna blir tillämpliga även på mönster som har registrerats eller för vilka registrering söktes före ikraftträdandet.

Utgångspunkten är alltså att ML i dess ändrade lydelse även är tillämplig i fall där registrering söktes eller beviljats före ikraftträdandet. I vissa fall medges undantag från denna huvudregel till följd av mönsterdirektivet, som framgår av de följande punkterna.

Av punkt 3 framgår att ansökningar inlämnade före det att nya bestämmelserna trätt i kraft skall avgöras enligt äldre bestämmelser. Detta innebär att dessa ansökningar inte kommer att påverkas av de skärpningar som i vissa avseenden sker i möjligheterna att registrera mönster. Samtidigt innebär bestämmelsen att dessa ansökningar inte kommer i åtnjutande av det mer generösa nyhetskravet.

Av punkt fyra följer att de ändrade villkoren för registrering av ett mönster inte kan utgöra grund för hävning av en registrering för vilken de lagliga förutsättningarna var uppfyllda när beslutet fattades.

I punkt 5 stadgas för visst fall en för användarrätt. Genom de nya bestämmelserna utvidgas ensamrättens omfattning. Den som börjat att utnyttja ett mönster genom åtgärder som tidigare fått utföras utan mönsterhavarens samtycke får avsluta verksamheten utan hinder av att ensamrätten utökas.

Kommittédirektiv

Översyn av mönsterskyddslagen, m.m.

Dir.
1999:27

Beslut vid regeringssammanträde den 25 mars 1999.

Sammanfattning av uppdraget

En utredare tillkallas för att lämna förslag till hur Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG om mönsterskydd skall genomföras i svensk rätt. Utredaren skall vidare göra en allmän översyn av mönsterskyddslagen. Om det framstår som ändamålsenligt skall utredaren lämna förslag till en ny mönsterskyddslag. Dessutom skall utredaren överväga om Sverige bör tillträda den planerade nya Haagöverenskommelsen om internationell registrering av mönster samt, i förekommande fall, lämna förslag till de bestämmelser som behövs med anledning av tillträdet. Utredaren skall samråda med berörda departement och utredningar i de andra nordiska länderna.

Bakgrund

Mönsterskydd enligt svensk rätt

Det rättsliga skyddet för mönster regleras av mönsterskyddslagen (1970:485). I mönsterskyddsförordningen (1970:486) finns närmare föreskrifter för tillämpningen av lagen.

Med mönster förstås förebilden för en varas utseende eller för ett ornament. I modernt språkbruk används ofta uttrycket design. Det rättsliga skyddet för ett mönster uppkommer genom registrering hos Patent- och registreringsverket. Genom registreringen får den som skapat mönstret eller hans eller hennes rättsinnehavare (mönsterhavaren) ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja mönstret (mönsterrätt).

För att Patent- och registreringsverket skall registrera ett mönster krävs att mönstret väsentligen skiljer sig från vad som har blivit känt före dagen för ansökan om registrering. Mönstret måste således

uppfylla ett skillnadskrav och ett nyhetskrav. Vid bedömningen om nyhetskravet är uppfyllt skall beaktas allt som tidigare blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom avbildande, utställande, saluhållande eller på annat sätt. Även ett inte allmänt tillgängligt mönster anses som känt, om mönstret framgår av en till Patent- och registreringsverket inkommen ansökan om patent eller om varumärkes- eller mönsterregistrering och mönstret blir allmänt tillgängligt under handläggningen.

Vid granskningen av en ansökan om mönsterregistrering skall Patent- och registreringsverket göra en förprovning om det finns s.k. relativa registreringshinder mot ansökan; exempelvis får mönstret inte registreras om det i mönstret utan tillstånd har tagits in något som inte väsentligen skiljer sig från någon annans registrerade mönster eller något som kan uppfattas som någon annans firma eller varumärke. Vidare skall Patent- och registreringsverket ta ställning till om det finns s.k. absoluta registreringshinder mot ansökan; registrering får inte ske om mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän ordning.

Om Patent- och registreringsverket inte finner något hinder mot registreringen av mönstret skall ansökan kungöras för att möjliggöra invändning. Genom invändningsförfarandet ges allmänheten möjlighet att åberopa registreringshinder mot ansökan inom två månader från kungörelsedagen. Efter fristens utgång tas ansökan upp till fortsatt provning. Bifaller Patent- och registreringsverket ansökan om registrering skall mönstret tas in i mönsterregistret och registreringen kungöras. Patent- och registreringsverkets beslut att avslå en ansökan om registrering kan överklagas av sökanden. Ett beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av den av sökanden eller invändaren som beslutet har gått emot. Patent- och registreringsverkets beslut överklagas till Patentbesvärsrätten vars avgöranden överklagas till Regeringsrätten. Det rättsliga skyddet för ett registrerat mönster är tidsbegränsat.

Registreringen gäller under fem år från den dag då ansökan om registrering gjordes. Den kan på begäran förnyas för ytterligare två femårsperioder. Den längsta sammanlagda skyddstiden är således femton år.

Registreringen av ett mönster kan hävas av allmän domstol, om mönstret har registrerats i strid mot något registreringshinder och hindret kvarstår. Mönsterrätten innebär – med vissa undantag – att ingen utan samtycke av mönsterhavaren får yrkesmässigt utnyttja mönstret genom att tillverka, införa till Sverige, bjuda ut, saluhålla, överlåta eller hyra ut en vara vars utseende inte väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som inte väsentligen

skiljer sig från detta. Mönsterrätten omfattar inte utnyttjande av en vara, om den av mönsterhavaren eller med dennes samtycke har förts ut på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Om någon gör intrång i en mönsterrätt (mönsterintrång) kan mönsterhavaren vid allmän domstol väcka talan bl.a. om ersättning och förbud vid vite att fortsätta intrånget. Mönsterintrång kan även föranleda straffansvar. Enligt 10 § upphovsrättslagen (1960:729) gäller upphovsrätt till ett verk även om det har registrerats som mönster. Denna bestämmelse innebär således en möjlighet till ”dubbelt skydd”. Man kan på liknande sätt få skydd enligt både mönsterskyddslagen och varumärkeslagen (1960:644) eller enligt både mönsterskyddslagen och patentlagen (1967:837). I framtiden kan det bli aktuellt att införa bestämmelser om rättsligt skydd för bruksmodeller.

Kommissionen har lagt fram ett förslag till ett direktiv om tillnärmning av de rättsliga ordningarna för bruksmodellskydd för uppfinningar, KOM (97) 691 slutlig (EGT C 36, 3.2.1998, s. 13). En ytterligare form av dubbelt skydd kan därför bli möjligt.

Mönsterskyddslagen utarbetades i nära nordiskt samarbete. Det innebar att stora likheter uppnåddes mellan de nordiska mönsterskyddslagarna. Sverige är anslutet till 1883 års Pariskonvention för skydd av den industriella äganderätten. Där stadgas bl.a. att industriella mönster och modeller skall skyddas i alla länder som är anslutna till konventionen. Sverige har även tillträtt den s.k. Locarnoöverenskommelsen angående ett internationellt klassificeringssystem för mönster. Vidare är Sverige genom sin anslutning till Världshandelsorganisationen (World Trade Organization, WTO) bundet till Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPs-avtalet). Mönsterrätten behandlas i artiklarna 25 och 26. I dessa artiklar anges generella regler för vilka krav som skall gälla för mönsterskydd och vilket skydd som skall tillhandahållas.

Mönsterskyddsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (EGT L 289, 28.10.1998, s. 28) antogs för att åstadkomma en tillnärmning av medlemsstaternas mönsterskydds rätt. I ingressen till direktivet anges bl.a. att en sådan tillnärmning är nödvändig för att den inre marknaden skall kunna fungera på ett smidigt sätt (tredje punkten). Det anges emellertid också att det inte är nödvändigt att åstadkomma en fullständig tillnärmning av medlemsstaternas mönsterskyddslagar.

Tillnärmningen begränsas därför till att gälla de regler som mest direkt inverkar på den inre marknadens funktion, medan medlems-

staterna får behålla sin frihet att lagstifta om ansvar, ersättnings-skyldighet m.m. (femte punkten). Vidare får medlemsstaterna bestämma förfaranderegler vid registrering, förnyelse och ogiltigförklaring samt regler om rättsverkan av en ogiltigförklaring (sjätte punkten).

Direktivet innehåller bl.a. följande. I artikel 1 anges några för direktivet grundläggande definitioner, bl.a. definitionen av mönster. I artikel 3 anges de skyddskrav som medlemsstaterna skall upprätthålla, bl.a. att ett mönster skall skyddas i den mån det är nytt och särpräglat. I artiklarna 4 och 5 anges närmare hur nyhetskravet respektive kravet på särprägel skall vara utformat. Artikel 6 reglerar dels när ett mönster skall anses ha offentliggjorts, dels hur artiklarna 4 och 5 skall tillämpas när det gäller offentliggörande. I artikel 7 utesluts mönsterrätt för vissa mönster till följd av teknisk funktion och mönster för mekaniskt sammanfogande delar. I artikel 10 anges att skyddstiden för ett registrerat mönster skall vara fem år från den dag då ansökan om registrering lämnades in och att tiden skall kunna förlängas med en eller flera femårsperioder till sammanlagt 25 år.

Under arbetet med direktivet gick det inte att lösa frågan om på vilket sätt mönsterskyddet för reservdelar skall vara utformat. Artikel 14 innehåller därför en övergångsbestämmelse enligt vilken medlemsstaterna ges rätt att behålla sina bestämmelser om användning av ett mönster till reservdelar. Medlemsstaterna har även rätt att anta nya bestämmelser, förutsatt att syftet med dessa är att liberalisera marknaden för reservdelar. I artikel 18 anges att kommissionen inom viss tid skall analysera följderna av direktivets bestämmelser och lägga fram ett förslag till bestämmelser om reservdelar och andra ändringar som kommissionen anser nödvändiga. Medlemsstaterna skall ha genomfört direktivet senast den 28 oktober 2001.

Internationell registrering av mönster

Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (World Intellectual Property Organization, WIPO) administrerar ett internationellt registreringssystem för mönster. Systemet inrättades ursprungligen enligt 1925 års Haagöverenskommelse om internationell deponering av mönster. Haagöverenskommelsen har reviderats genom flera överenskommelser. Hittills har 29 länder tillträtt Haagöverenskommelsen. Dessa länder bildar en särskild union för den internationella registreringen. Sverige är ett av de länder som tillämpar ett system med en omfattande förprovning av mönsterskyddsansökningar och som därför inte har ansett det möjligt att tillträda överens-

kommelsen. Samma förhållanden gäller för bl.a. Danmark, Finland och Norge samt Japan och USA.

En ansökan om internationell registrering av ett mönster görs hos WIPO. I sin ansökan skall sökanden ange i vilka länder han eller hon önskar skydd för sitt mönster. Om internationell registrering beviljas får den samma rättsverkningar som om samtliga formaliteter uppfyllts enligt nationell mönsterrätt i de länder som ansökan avser. Den internationella registreringen kan även få rättsverkningar i sökandens eget land, om inte annat föreskrivs i det landets lag.

Sverige kommer under sommaren 1999 att delta i en diplomatkonferens för antagande av en ny Haagöverenskommelse. Den planerade nya överenskommelsen avser att förändra och förbättra de nu gällande överenskommelserna. Man eftersträvar att de länder som för närvarande inte är anslutna skall finna det möjligt att gå med i det internationella registreringssystemet.

Inom Europeiska gemenskapen har det påbörjats ett arbete för att åstadkomma ett gemensamt system för registrering av mönster. I december 1993 lämnade kommissionen ett förslag till en förordning om gemenskapsmönster, COM (93) 342 final (O.J. C 29, 31.1.1994, s. 20). Genom en enda ansökan till en gemenskapsmyndighet skall ett mönsterskydd som gäller i samtliga medlemsstater kunna erhållas. Europaparlamentet har inte avslutat sin första läsning av detta förslag. Kommissionen förväntas presentera ett nytt förslag under våren 1999. Det är dock osäkert när ett sådant förslag kan komma att antas. Diskussioner har även förts om möjligheten att ansluta systemet för registrering av gemenskapsmönster till det internationella systemet för registrering enligt den nya Haagöverenskommelsen. Europeiska gemenskapen har inbjudits att delta i diplomatkonferensen.

Behovet av en utredning

Ett genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd innebär att flera grundläggande materiella bestämmelser i mönsterskyddslagen måste ändras.

Direktivet får således stor betydelse för utformningen av både förutsättningarna för mönsterregistrering och mönsterrättens skyddsomfång. Direktivet ger medlemsstaterna frihet att, om de så önskar, införa nya bestämmelser i syfte att liberalisera marknaden för reservdelar. Den nuvarande längsta sammanlagda skyddstiden för ett registrerat mönster är enligt mönsterskyddslagen femton år. Enligt artikel 10 i direktivet skall den längsta sammanlagda skyddstiden uppgå till 25 år. Möjligheten till en längre skyddstid innebär ett utökat skydd inte bara för mönster i allmänhet utan även för mönster till

reservdelar. Det är dessutom möjligt att utformningen av kravet på särprägel enligt artikel 5 kan komma att innebära att mönster till reservdelar kan registreras i större utsträckning än i dag.

Inom många varuområden finns det en stor marknad för reservdelar. Det gäller exempelvis bilar. Tillverkarna kan ansöka om registrering av mönsterskydd inte bara för varan som sådan utan även för reservdelar till den. I de fall mönsterskydd för reservdelar medges kan tillverkarna tillhandahålla reservdelar utan egentlig priskonkurrens eftersom de kan hindra andra från att marknadsföra sådana delar. Den närmare utformningen av mönsterskyddet för reservdelar får därför stor betydelse för prissättningen för sådana delar. I detta sammanhang står mönsterskaparens intresse av att få utdelning för sitt arbete mot bl.a. konsumenternas intresse av lägre priser genom konkurrens på reservdelsmarknaden. Det finns anledning att närmare överväga utformningen av reglerna om mönsterskydd för reservdelar så att en ändamålsenlig avvägning av olika intressen åstadkoms.

Direktivet innebär inte en harmonisering av förfarandereglerna för mönsterregistrering. Direktivet ger således utrymme för medlemsstaterna att själva bestämma utformningen av sådana regler. I vissa avseenden finns det behov av att överväga förändringar av förfarandereglerna i mönsterskyddslagen.

I många länder tillämpas en i förhållande till Sverige mindre omfattande förprovning av ansökningar om mönsterregistrering. Det samma gäller ansökningar om varumärkesregistrering. Varumärkeskommitténs (Ju 1997:11) uppdrag innefattar bl.a. frågan om förprovningen av ansökningar om varumärkesregistrering bör begränsas och exempelvis avse endast absoluta registreringshinder (dir. 1997:118 s. 8). Samma fråga bör utredas när det gäller registreringen av mönster.

Oavsett vilken bedömning som görs beträffande förprovningen finns det skäl att överväga dels om invändningsförfarandet bör äga rum efter det att en ansökan om registrering har beviljats, dels om det är lämpligt att införa bestämmelser som möjliggör hävning av en registrering i administrativ ordning.

I Danmark diskuteras möjligheten att i framtiden ansöka om mönsterregistrering på elektronisk väg. Denna möjlighet bör utredas även för svensk del.

Mönsterrätten har stor betydelse för den internationella handeln. Det finns därför anledning att överväga om Sverige bör tillträda den planerade nya Haagöverenskommelsen om internationell registrering av mönster. Ett svenskt tillträde till en ny Haagöverenskommelse skulle innebära att nya regler för internationell registrering av mönster måste införas i mönsterskyddslagen.

Uppdraget

Utredaren skall föreslå hur mönsterskyddsdirektivet skall genomföras i svensk rätt. Därvid skall utredaren, såvitt avser mönsterskydd för reservdelar, överväga hur reglerna bör utformas så att en ändamålsenlig avvägning av olika intressen kan åstadkommas.

Vidare skall utredaren göra en allmän översyn av mönsterskyddslagen, såväl i materiellt hänseende som i fråga om förfarandet. Utredaren skall ta ställning till behovet av förändringar av de förfaranderegler som gäller förprovningen och invändningsförfarandet samt överväga möjligheten att införa bestämmelser om hävning av mönsterregistrering i administrativ ordning. Utredaren skall också pröva möjligheten att tillåta ansökningar om mönsterregistrering på elektronisk väg. Om det framstår som ändamålsenligt skall utredaren lämna förslag till en ny mönsterskyddslag.

Dessutom skall utredaren överväga om Sverige bör tillträda den planerade nya Haagöverenskommelsen om internationell registrering av mönster. Om utredaren gör bedömningen att ett sådant tillträde bör ske skall utredaren lämna förslag till de lagändringar som behövs med anledning av tillträdet.

Utredaren skall samråda med Varumärkeskommittén, den utredare som tillkallas för att utreda patentprocessen m.m. (dir. 1999:28) och med berörda departement och utredningar i de andra nordiska länderna. En fortsatt nordisk rättslikhet inom mönsterskyddsätten skall eftersträvas. Uppdraget såvitt avser genomförandet av mönsterskyddsdirektivet skall redovisas i ett delbetänkande senast den 1 juni 2000. Uppdraget i övrigt skall vara slutfört senast den 1 juni 2001.

Europaparlamentets och rådets direktiv
98/71/EG av den 13 oktober 1998 om
mönsterskydd

Bilaga 2 finns endast i den tryckta versionen.

Jämförelsetabell

– sammanställning av bestämmelserna i mönsterdirektivet och motsvarande eller närmast motsvarande bestämmelser i förslaget till lag om ändring i ML

<i>Direktivet</i>	<i>Lagförslaget</i>
Artikel 1	1 a §
Artikel 2.1	övergångsbestämmelser 1
Artikel 2.2	Ingen motsvarighet ¹
Artikel 3.1	1 §
Artikel 3.2	2 § första stycket
Artikel 3.3	2 a § första stycket
Artikel 3.4	2 a § andra stycket
Artikel 4	2 § andra stycket
Artikel 5	2 § tredje stycket
Artikel 6	3 § och 3 a §
Artikel 7.1	4 a § första stycket 1
Artikel 7.2	4 a § första stycket 2
Artikel 7.3	4 a § andra stycket

¹ I de fall det antecknats ”ingen motsvarighet” i högerspalten är bedömningen att ingen genomförandeåtgärd i form av lagstiftning behövs.

Artikel 8	4 § 1
Artikel 9.1	5 § andra stycket
Artikel 9.2	5 § andra stycket
Artikel 10	24 §
Artikel 11.1 a	1 §
Artikel 11.1 b	se artikel 3–8 ovan
Artikel 11.1 b	ingen motsvarighet
Artikel 11.1 d	4 § 3
Artikel 11.2 a	ingen motsvarighet
Artikel 11.2 b	ingen motsvarighet
Artikel 11.2 c	ingen motsvarighet
Artikel 11.3	ingen motsvarighet
Artikel 11.4	31 a § första stycket 2
Artikel 11.5	31 a § första stycket 3
Artikel 11.6	ingen motsvarighet
Artikel 11.7	13 a § och 31 b §
Artikel 11.8	övergångsbestämmelser 3–4
Artikel 11.9	31 c §
Artikel 12.1	5 § första stycket
Artikel 12.2	övergångsbestämmelser 5
Artikel 13.1	7 §
Artikel 13.2	7 a §

Artikel 14	Övergångsbestämmer 6 [24 § andra stycket]
Artikel 15	ingen motsvarighet
Artikel 16	ingen motsvarighet
Artikel 17	ingen motsvarighet
Artikel 18	ingen motsvarighet
Artikel 19	övergångsbestämmer 1
Artikel 20	ingen motsvarighet

Jämförelsetabell med danska, norska och svenska lagförslag

Danskt förslag

§ 1. Den, som har frembragt et design (designeren), eller den, til hvem designerens ret er overgået, kan i overensstemmelse med denne lov ved registrering erhverve eneret til designet (designret), jf. § 9.

§ 2. I denne lov forstås ved

- 1) ”design”: et produkts eller en del af et produkts udseende, som er bestemt af de særlige træk ved selve produktet eller dets udsmykning, navnlig for så vidt angår linjer, konturer, farver, form, struktur og/eller materiale,
- 2) ”produkt”: en industrielt eller håndværksmæssigt fremstillet artikel, herunder bl.a. dele, der er bestemt til at blive samlet til et sammensat produkt, samt emballage, udstyr, grafiske symboler og typografiske skrifttyper, men ikke edb-programmer,
- 3) ”sammansatt produkt”: et produkt,

Norskt förslag

§ 1 *Retten til design*

Den som har frembrakt en design (designeren), eller den som designerens rett er gått over til, kan i samsvar med denne lov ved registrering oppnå enerett til designen etter § 9 (designrett).

§ 2 *Definisjoner*

I loven her forstås med

- 1 design: utseendet til et produkt eller en del av et produkt, som særlig følger av formen, konturene, linjene, fargene, strukturen og materialet til produktet eller produktets ornamentering,
- 2 produkt: en industrielt eller håndverksmessig fremstilt gjenstand, herunder blant annet deler som er bestemt til å bli samlet i et sammensatt produkt, samt emballasje, utstyr, grafiske symboler og typografiske skrifttyper, men ikke edb-programmer,
- 3 sammensatt produkt: et produkt som består av flere bestanddeler som kan

Svenskt förslag

1 § Den som skapat ett mönster (formgivaren) eller den till vilken formgivarens rätt övergått kan i enlighet med bestämmelserna i denna lag genom registrering få ensamrätt till mönstret (mönsterrätt).

1 a § I denna lag förstås med

1. mönster: en produkts eller produktfels utseende, som bestäms av de detaljer som finns på själva produkten eller i dess utsmyckning särskilt vad gäller linjer, konturer, färger, former, ytstrukturer och/eller material,
2. produkt: ett industriellt eller hantverksmässigt framställt föremål, inbegripet delar som skall monteras till en sammansatt produkt, förpackningar, utstyr, grafiska symboler och typsnitt, men inte datorprogram,
3. sammansatt produkt: en produkt som är hopsatt av ett flertal beståndsdelar, som kan bytas ut, genom att produkten

Bilaga 4

der består af flere bestanddele, som kan udskiftes, således at produktet kan skilles ad og samles igen.

§ 3. Designret kan kun opnås, hvis designet er nyt og har individuel karakter.

Stk. 2. Et design anses som nyt, hvis intet identisk design er blevet offentligt tilgængeligt før dagen for ansøgningens indgivelse eller prioritetsdagen, hvis der er påberåbt prioritet, jf. § 16. Design skal anses som identiske, hvis deres særlige træk kun adskiller sig fra hinanden på uvæsentlige punkter.

Stk. 3. Et design anses at have individuel karakter, hvis det helhedsindtryk, designet giver den informerede bruger, adskiller sig fra det helhedsindtryk en sådan bruger får af andre design, som er blevet offentligt tilgængelige inden dagen for ansøgningens indgivelse eller prioritetsdagen, hvis der er påberåbt prioritet, jf. § 16. Ved vurderingen af et designs individuelle karakter skal der tages hensyn til den grad af frihed, som designeren har haft ved udviklingen af designet.

skiftes ut, slik at produktet kan atskilles og settes sammen igjen.

§ 3 *Nyhet og individuell karakter*

Designrett kan bare oppnås, hvis designen er ny og har individuell karakter.

En design anses som ny, hvis ingen identisk design har vært allment tilgjengelig før søknadens inngivelsesdag, eller før prioritetsdagen hvis det er påberopt prioritet. Design skal anses som identiske, hvis de bare skiller seg fra hverandre på uvesentlige punkter.

En design anses å ha individuell karakter, hvis helhetsinntrykket designen gir den informerte bruker, skiller seg fra helhetsinntrykket brukeren får av andre design som har vært allment tilgjengelige før søknadens inngivelsesdag, eller før prioritetsdagen hvis det er påberopt prioritet. Ved vurderingen av om designen har individuell karakter, skal det tas hensyn til den grad av frihet som designeren har hatt ved utviklingen av designen.

kan tas isär och på nytt hopfogas.

2 § Mönsterrätt erhålls endast om mönstret är nytt och har individuell karaktär.

Ett mönster anses som nytt om inget identiskt mönster gjorts allmänt tillgängligt före den dag, då en ansökan om registrering lämnades in, eller om prioritet åberopas, före prioritetsdagen. Mönster skall anses som identiska om de endast skiljer sig i oväsentliga avseenden.

Ett mönster anses ha individuell karaktär om det helhetsintryck en kunnig användare får av mönstret skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av ett mönster som gjorts allmänt tillgängligt före den dag då en ansökan om registrering lämnades in eller, om prioritet åberopas, före prioritetsdagen. Vid bedömningen av om mönster har individuell karaktär skall hänsyn tas till den grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av mönstret.

Bilaga 4

§ 4. Et design til en bestanddel af et sammensat produkt anses kun for at være nyt og have individuel karakter,

- 1) hvis bestanddelen efter at være blevet indføjet i det sammensatte produkt fortsat er synlig under normal brug af produktet, og
- 2) den synlige del af bestanddelen opfylder kravene om nyhed og individuel karakter.

Stk. 2. Ved normal brug forstås den endelige brugers anvendelse af det sammensatte produkt, bortset fra vedligeholdelse, service eller reparation.

§ 5. Et design er offentligt tilgængeligt, hvis det er blevet offentliggjort ved registrering eller på anden måde er blevet offentliggjort, eller hvis det er blevet udstillet, benyttet kommercielt eller blevet kendt på anden måde.

Stk. 2. Designet anses dog ikke for at være blevet offentligt tilgængeligt

- 1) i de tilfælde, hvor fagkredsene inden for den pågældende sektor i Den Europæiske Union gennem deres sædvanlige forretningsførelse ikke med rimelighed kan have fået kendskab til de omstændigheder, der

§ 4 *Sammensatte produkter*

Designen til en bestanddel i et sammensat produkt anses bare for at være ny og ha individuell karakter,

- 1 hvis bestanddelen er synlig under normal brug av det sammensatte produktet, og
- 2 den synlige delen av bestanddelen oppfyller vilkårene om nyhet og individuell karakter.

Med normal bruk forstås den endelige brukerens anvendelse av det sammensatte produktet, med unntak av vedlikehold, service eller reparaasjon.

§ 5 *Allment tilgjengelig*

En design er allment tilgjengelig etter loven her, hvis den har blitt offentliggjort ved registrering eller på annen måte, eller hvis den har blitt utstilt, utnyttet kommersielt eller blitt kjent på annen måte.

Designen anses ikke for å være gjort allment tilgjengelig, hvis

- 1 fagkretsene innenfor den aktuelle sektor i EØS gjennom sin alminnelige næringsvirksomhet ikke med rimelighet kunne fått kjennskap til omstendigheter som nevnt i første ledd før søknadens

2 a § Ett mönster till en produkt, som utgör en beståndsdel av en sammansatt produkt, anses vara nytt och ha individuell karaktär om

1. beståndsdelens, när den infogats i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och
2. sådana synliga detaljer i beståndsdelens mönster sedda för sig oppfyller kraven på nyhet och individuell karaktär.

Med normal användning avses slutanvändarens användning med undantag för underhåll, service och reparationsarbeten.

3 § Ett mönster skall anses ha gjorts allmänt tillgängligt om det offentliggjorts i samband med registreringsförfarandet eller på annat sätt eller har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars har blivit känt.

Mönstret anses inte ha gjorts allmänt tillgängligt

1. om fackkretsarna inom den aktuella sektorn inom den Europeiska unionen i sin normala näringsverksamhet inte rimligen kunde ha fått kunskap om de omständigheter som nämns i första stycket före den dag en ansökan om registrering

Bilaga 4

er nævnt i stk. 1, før dagen for ansøgningens indgivelse eller prioritetsdagen, hvis der er påberåbt prioritet, jf. § 16, eller

- 2) hvis andre har fået kendskab til designet i forbindelse med et udtrykkeligt eller underforstået krav om fortrolighed.

§ 6 Et design anses ikke for at være blevet offentligt tilgængeligt, såfremt offentliggørelsen er sket inden for 12 måneder før dagen for ansøgningens indgivelse eller prioritetsdagen, hvis der er påberåbt prioritet, jf. § 16,

- 1) af designeren eller den, til hvem designerens ret er overgået, eller af andre på grundlag af oplysninger, der er meddelt, eller foranstaltninger, der er truffet af designeren eller den, til hvem designerens ret er overgået, eller
- 2) som følge af misbrug i forhold til designeren eller den, til hvem designerens ret er overgået.
- 3)

inngivelsesdag, eller før prioritetsdagen hvis det er påberopt prioritet, eller 2 andre har fått kjennskap til designen i forbindelse med et underforstått eller uttrykkelig krav om fortrolighet.

§ 6 Design gjort tilgjengelig av designeren m.v., eller ved misbruk

Designen anses ikke for å være allment tilgjengelig etter § 5, hvis den innen 12 måneder før søknadens inngivelsesdag, eller før prioritetsdagen hvis det er påberopt prioritet, er gjort allment tilgjengelig

1 av designeren eller den som designerens rett er gått over til, eller av andre på grunnlag av opplysninger som er gitt eller handlinger som er iverksatt av designeren eller den som designerens rett er gått over til, eller
2 som følge av misbruk i forhold til designeren eller den som designerens rett er gått over til.

lämnades in eller, om prioritet åberopas, före prioritetsdagen, eller

2. endast till följd av att det visats för någon annan efter ett uttalat eller underförstått krav på konfidentialitet.

3 a § Mönstret anses inte heller ha gjorts allmänt tillgängligt om det inom en period av tolv månader före en ansökan om registrering eller, om prioritet åberopas, före prioritetsdagen, gjorts allmänt tillgängligt

1. av formgivaren,
2. av någon annan till följd av uppgifter som tillhandahållits eller åtgärder som vidtagits av formgivaren, eller
3. till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.

Vad som sägs om formgivaren i denna paragraf gäller även den till vilken formgivarens rätt övergått.

Bilaga 4

§ 7. Designret kan ikke opnås, hvis designet

1) strider mod offentlig orden eller sædelighed,
2) strider mod et ældre design, som først er blevet offentlig tilgængeligt efter dagen for ansøgningens indgivelse eller prioritetsdagen, hvis der er påberåbt prioritet, jf. § 16, såfremt ansøgningsdagen for det ældre design ligger forud for ansøgningsdagen for det yngre design,

3) uhjemlet

a) gør brug af et af de elementer, der er anført i artikel 6 c i Pariserkonventionen til beskyttelse af industriel ejendomsret, eller af andre kendetegn, emblemer og våbenskjold end dem, der er omfattet af artikel 6 c i ovennævnte konvention og som er af særlig offentlig interesse,
b) benytter en andens varemærke, firma eller andet forretningskendetegn,
c) gør brug af et værk, der er ophavsretligt beskyttet,
d) indeholder et ældre design.

Stk. 2. Ved et ældre design forstås et design, der er beskyttet ved

1) ansøgning eller registrering her i landet,

§ 7 *Offentlig orden, sædelighed og andre rettigheder m.v.*

Designrett kan ikke opnås, hvis designen

1 strider mod offentlig orden eller sædelighed,

2 strider mod en tidligere design gjort allment tilgængelig efter søknadens inngivelsesdag, eller efter prioritetsdagen hvis det er påberopt prioritet, og som før denne dagen fremgår af en designsøknad eller international designregistrering søkt her i riket,

3 uhjemlet inneholder

a) en annens varemærke, firma eller forretningskjennetegn,

b) et opphavsrettslig beskyttet verk, eller

c) offentlig våpen, flagg eller andre offentlige emblemer eller merker, derunder de offisielle innen- eller utenlandske kontroll- eller garantimerker eller -stempler som er fastsatt for produkter av samme eller lignende slag som dem designen søkes registrert for, eller våpen, flagg eller andre emblemer, forkortelser eller benevnelser tilhørende mellomstatlige organisasjoner, eller internasjonalt merke, segl eller kjennetegn hvis uhjemlet bruk av det er forbudt ved

4 § Mönster får inte registreras

1. om mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning,

2. om det strider mot ett äldre mönster. Med ett äldre mönster avses även ett mönster som framgår av en tidigare inlämnad ansökan om mönsterregistrering eller en registrering efter en sådan ansökan och som blivit allmänt tillgängligt först under ansökningens handläggning,

3. om i mönstret utan tillstånd intagits

a) statsvapen, statsflagga eller annat statsemblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hännyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts,

b) något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning eller som annans här i riket skyddade firma eller varukännetecken eller som annat

Bilaga 4

- 2) ansøgning om eller registrering som EF-design,
- 3) et ikke registreret EF-design, eller
- 4) international ansøgning eller registrering med virkning her i landet.

§ 8. Designret kan ikke opnås til de dele af et produkts udseende, som

- 1) udelukkende er bestemt af produktets tekniske funktion, eller som
- 2) må reproduceres i deres nøjagtige form og dimensioner, for at det produkt, som designet angår, mekanisk kan kobles til et andet produkt eller placeres i, på, omkring eller bringes i kontakt med et andet produkt, så begge produkter opfylder deres funktion.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, kan der opnås designret til et design, der

lov. Designen må heller ikke registreres, hvis den indeholder noe som kan forveksles med slike emblemer eller merker m.v. som her er nevnt.

§ 8 Design som er bestemt av teknisk funksjon m.v.

Designrett kan ikke oppnås for de delene ved produktets utseende som bare er bestemt av teknisk funksjon.

Designrett kan heller ikke oppnås for de delene ved produktets utseende som må gjengis i nøyaktig form og dimensjon for at produktet mekanisk skal kunne kobles til, plasseres i, på eller omkring, eller bringes i kontakt med et annet produkt, slik at begge produktene oppfyller sin funksjon.

Designrett kan likevel oppnås for en

kännetecken, vilket i näringsverksamhet inarbetats här i riket för annan,

c) annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärnsnamn eller likartat namn, om icke porträttet eller namnet uppenbart åsyftar en någon sedan länge avliden person,

d) något som kan uppfattas som titel på annans här i riket skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad eller något som kränker annans upphovsrätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd här i riket.

4 a § Mönsterrätt kan inte erhållas för sådana detaljer i en produkts utseende

1. som uteslutande är betingade av produktens tekniska funktion,

2. som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som mönstret ingår i eller används på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda produkterna fyller sin funktion.

Utan hinder av vad som sägs i föregående stycke under 2 kan mönsterrätt under de förutsättningar som anges i 2 § erhållas

Bilaga 4

er nyt og har individuel karakter i overensstemmelse med § 3, hvis designet giver mulighed for en mangfoldig sammenbygning eller sammenkobling af produkter i et modulopbygget system bestående af indbyrdes udskiftelige dele.

§ 9. Designretten indebærer med de undtagelser, som følger af §§ 10-12, at ingen uden samtykke fra indehaveren af retten kan udnytte designet. En sådan udnyttelse omfatter navnlig fremstilling, udbud, markedsføring, indførsel, udførsel eller brug af et produkt, som designet angår, eller oplagring af et sådant produkt med de nævnte formål.

Stk. 2. Designretten i henhold til stk. 1 omfatter ethvert design, der ikke giver den informerede bruger et andet helhedsindtryk. Ved vurderingen af designrettens omfang skal der tages hensyn til den grad af frihed, som designeren har haft ved udviklingen af designet.

§ 10. Designretten kan ikke udøves i forbindelse med

1) handlinger, der foretages i privat

design som gir mulighed for mangfoldig sammenbygning eller sammenkobling af indbyrdes udskiftelige produkter i et modulopbygget system.

§ 9 Designrettens indhold og omfang

Designretten innebærer at ingen kan utnytte designen uten samtykke fra innehaveren av designretten (designhaveren). Slik utnyttelse gjelder særlig det å tilvirke, tilby, bringe i omsetning, innføre, utføre eller bruke et produkt som designen inngår i eller anvendes på, eller lagre et produkt med formål som nevnt.

Designretten omfatter enhver design som ikke gir den informerte bruker et annet helhetsinntrykk [enn denne]. Ved vurderingen av omfanget til designretten, skal det tas hensyn til den grad av frihet som designeren har hatt ved utviklingen av designen.

§ 10 Unntak fra designretten

Designretten er ikke til hinder for 1 utnyttelse i privat øyemed,

för ett mönster som innefattar att sinsemellan utbytbara produkter kan sammanfogas ett upprepat antal gånger eller förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler.

5 § Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges i 7, 7 a och 7 b §§, att ingen får utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) utnyttja mönstret. Förbudet mot utnyttjande omfattar i synnerhet att tillverka, bjuda ut, marknadsföra, införa, utföra eller använda en produkt som mönstret ingår i eller används på eller att lagrhålla en sådan produkt för ändamål som nyss sagts.

Mönsterrätten omfattar varje mönster som inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare (skyddsomfång). Vid prövning av mönsterrättens skyddsomfång skall hänsyn tas till den grad av frihet som formgivaren har haft vid utvecklingen av sitt mönster.

7 § Från mönsterrätten undantas

1. handlingar som företas privat och utan vinstsyfte,

Bilaga 4

- øjemed,
- 2) handlinger, der foretages i forsøgsøjemed, og
  - 3) eftergørelse i citatøjemed eller til undervisningsbrug, forudsat at sådanne handlinger er forenelige med god forretningsskik og ikke i urimeligt omfang skader den normale udnyttelse af designet, og forudsat at kilden angives.

§ 11. Designretten kan heller ikke udøves i forbindelse med

- 1) udstyr på skibe og luftfartøjer, der er hjemmehørende i et andet land, hvis disse midlertidigt kommer ind her i landet, og
- 2) import her til landet af reservedele og tilbehør med henblik på reparation samt udførelse af reparation af sådanne skibe og luftfartøjer.

§ 12. Designretten omfatter ikke handlinger i forbindelse med designbeskyttede produkter, som af indehaveren eller med dennes samtykke er markedsført inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS).

2 udnyttelse til eksperimentelle formål, 3 eftergjøring i sitatøjemed eller til undervisningsbrug, hvis handlingen er i samsvar med god forretningsskik og ikke i urimelig grad skader en normal udnyttelse af designen, og kilden blir oppgitt.

§ 11 *Udstyr på skip og luftfartøy*

Designretten er ikke til hinder for 1 utnyttelse av utstyr på skip og luftfartøy som er hjemmehørende i et annet land, hvis det midlertidig kommer inn her i riket, 2 import til riket av reservedeler og tilbehør for reparasjon samt utførelse av reparasjoner på slike fartøy.

§ 12 *Konsumpsjon av designretten*

Designretten er ikke til hinder for utnyttelse av designbeskyttede produkter som er brakt i omsetning innenfor EØS av designhaveren eller med dennes samtykke.

2. handlingar som företas i experimentsyfte, och

3. handlingar som innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana handlingar är förenliga med god affärssed och inte omotiverat skadar ett normalt utnyttjande av mönstret samt på villkor att källan anges.

7 a § Från mönsterrätten undantas vidare

1. utrustningen på fartyg och luftfartyg hemmahörande i främmande stat när ett sådant fartyg tillfälligt kommer in till Sverige, och

2. införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation samt arbete med reparation av sådana fartyg.

7 b § Mönsterrätten omfattar inte utnyttjandet av en produkt, om den har bringats i omsättning inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhaveren eller med dennes samtycke.

Bilaga 4

§ 20. Finder Patent- og Varemærkestyrelsen efter § 19 noget til hinder for registrering, kan designet registreres i ændret form, hvis designet i den ændrede form opfylder betingelserne for beskyttelse, og det beholder sin identitet.

Stk. 2. Hvis ansøgeren ikke er enig i Patent- og Varemærkestyrelsens afgørelse i henhold til stk. 1 om registrering i den ændrede form, afslås ansøgningen.

§ 23. En designregistrering gælder for den eller de perioder på fem år, som ansøgningen er indgivet for, regnet fra ansøgningsdagen. Registreringen kan efter anmodning fornyes for yderligere perioder indtil i alt 25 år. Hver periode løber fra udgangen af den forudgående periode.

Stk. 2. Uanset stk. 1 gælder registreringen i højst 15 år for et design til en bestanddel, der anvendes til reparation af et sammensat produkt, således at produktet får sit oprindelige udseende igen.

§ 20 Registrering i ændret form, avslag

Har søkeren svart på Patentstyrets underretning etter § 19 innen den fastsatte fristen, men det fortsatt hefter mangler ved søknaden eller foreligger annen registreringshindring, og registrering av designen i endret form etter vilkårene i § 28 første ledd ikke kan skje, skal søknaden avslås, hvis ikke Patentstyret finner at søkeren bør få ny underretning med ny frist.

§ 23 Varigheten til designretten

Designregistreringen gjelder i den eller de periodene på 5 år som søknaden er inngitt for, regnet fra søknadsdagen. Registreringen kan fornyes for ytterligere én eller flere registreringsperioder på 5 år, inntil i alt 25 år. Hver periode løper fra utgangen av den foregående perioden.

Registreringen gjelder i høyst 15 år for en design til en bestanddel som brukes til å reparere et sammensatt produkt for å gi det tilbake sitt opprinnelige utseende (reservedeler).

13 a § På sökandens begäran kan mönstret ändras eller en registrering upprätthållas i ändrad form i de fall hinder mot registrering annars föreligger enligt 2 §, 2 a §, 4 § 1 eller 3 samt 4 a §. Mönstret skall efter ändringen behålla sin identitet och uppfylla förutsättningarna för registrering enligt denna lag.

En registrering som sker efter att mönstret har ändrats eller en registrering som upprätthålls i ändrad form kan innehålla uppgifter från sökanden om ett begränsat undantag från mönsterskydd.

24 § Mönsterregistrering gäller för en eller flera perioder om fem år, räknat från den dag då ansökan om registrering gjordes. Registrering som gäller för en kortare period än tjugofem år kan på begäran förnyas för ytterligare perioder till sammanlagt tjugofem år, räknat från den dag då ansökan lämnades in. Varje sådan femårsperiod löper från utgången av föregående period.

För mönster till en beståndsdel, som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende, gäller registreringen aldrig för mer än högst tre perioder om fem år.

Bilaga 4

§ 27. En designregistrering kan kendes helt eller delvist ugyldig ved dom, hvis registreringen ikke er foretaget i overensstemmelse med §§ 1-8 eller ansøgningen er ændret i strid med § 14, stk. 2.

Stk. 2. Enhver kan anlægge sag efter stk. 1, dog kan sag kun anlægges vedrørende

- 1) retten til et design af den, som påstår at være retsmæssig indehaver af designet,
- 2) brug af de rettigheder, som er nævnt i § 7, stk. 1, nr. 3, litr a, af den, der er berørt af brugen,
- 3) de rettigheder, som er nævnt i § 7, stk. 1, nr. 2 og nr. 3, litra b-d, af den, der påstår at være retsmæssig indehaver af de pågældende rettigheder.

Stk. 3. Sager i henhold til stk. 2, nr. 1, skal anlægges inden et år efter, at den pågældende har fået kundskab om registreringen og de øvrige forhold, på hvilke søgsmålet støttes. Var designindehaveren i god tro ved registreringen, eller da designretten overgik til den pågældende, kan sagen ikke rejses senere end 3 år efter registreringen af designet.

Stk. 4. Et design kan erklæres ugyldigt efter, at retten til designet er bortfaldet,

§ 27 Ugyldighed ved dom

En designregistrering kan kjennes helt eller delvis ugyldig ved dom, hvis designen ikke opfylder vilkårene i §§ 1 til 8 eller §14, eller har vært registrert i mer enn 15 år i strid med § 23 andre ledd. Registreringen kan også kjennes ugyldig etter at designretten er bortfalt eller det er gitt avkall på den. En registrering kan ikke kjennes ugyldig i sin helhet av den grunn at designhaveren bare delvis var berettiget til designen.

Søksmål etter første ledd kan reises av enhver, med de unntak som er fastsatt i tredje ledd.

Søksmål om

1 retten til designen etter § 1 kan bare reises av den som påstår å være designeren eller den som designerens rett er gått over til. Slikt søksmål må være reist innen ett år etter ervervet kjennskap til registreringen og de øvrige omstendigheter som søksmålet grunner seg på. Var designhaveren i god tro da designen ble registrert eller designretten ble overført til designhaveren, kan ikke i noe tilfelle søksmålet reises senere enn tre år etter registreringen av designen. Hvis det er fremsatt krav om retten til designen

31 § Allmän domstol skall på talan därom häva en registrering av ett mönster helt eller delvis om registreringen skett i strid mot 1–4 a §§ eller 13 § andra stycket och hindret mot registrering alltjämt föreligger.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen varit berättigad till endast viss andel i mönsterrätten.

31 a § Talan om hävning av en registrering får föras endast av följande personer i nedan angivna fall

1. av den som anser sig vara berättigad till mönstret, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 1 §,

2. av den som ansöker om eller innehar rättigheten, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 2 eller,

3. av den person eller organisation som berörs av rättigheten, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid mot 4 § 3 a).

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen.

Talan som grundas på någon av bestämmelserna i 4 § 1 eller 3 a) får föras

Bilaga 4

eller der er givet afkald på designretten.

§ 28. En designregistrering kan opretholdes i ændret form i medfør af en dom eller efter en afgørelse af en anmodning i henhold til § 25, stk. 1, hvis designet i den ændrede form opfylder betingelserne for beskyttelse, og det beholder sin identitet.
Stk. 2. Registrering i ændret form offentliggøres af Patent- og Varemærkestyrelsen. For offentliggørelsen skal betales det fastsatte

etter § 25, kan søksmål uanset reises inden frist som nevnt i § 29 første ledd, 2 rettighetene som er nevnt i § 7 nr. 2 og nr. 3 bokstav a og b, kan bare reises av den som er søker eller innehaver av rettigheten, 3 rettighetene som er nevnt i § 7 nr. 3 bokstav c, kan bare reises av den som er berørt av bruken av rettigheten.

Søksmål som gjelder en designrett kan alltid reises mot den som i Designregisteret står som designhaver, og meldinger fra Patentstyret kan sendes til denne.

Det kan ikke gis oppreisning mot oversittelse av fristene som er nevnt i tredje ledd nr. 1.

§ 28 *Registrering av designen i endret form*

En designregistrering kan opprettholdes i endret form i medhold av en avgjørelse etter § 25 eller dom etter § 27, hvis designen i endret form beholder sin identitet og oppfyller vilkårene i loven her for øvrig.

Den endrede designen innføres i Designregisteret, og nytt registreringsbrev sendes designhaveren. Melding om

även av myndighet som regeringen bestämmer.

Talan, som avses i första stycket 1, skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var mönsterhavaren i god tro när mönstret registrerades eller när mönsterrätten övergick på honom eller henne, får talan inte väckas senare än tre år efter registreringen.

31 b § En registrering får förklaras delvis ogiltig endast om talan grundas på 2 §, 2 a §, 4 § 1 och 3 eller 4 a § och mönstret i ändrad form uppfyller förutsättningarna för registrering enligt denna lag samt behåller sin identitet.

Domen skall, när den vunnit laga kraft, sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret.

Bilaga 4

gebyr.

Stk. 3. Hvis designindehaveren ikke er enig i Patent- og Varemærkestyrelsens afgørelse på grundlag af en anmodning i henhold til § 25, stk. 1, om opretholdelse af registreringen i ændret form, eller det fastsatte gebyr ikke betales, bliver registreringen udslettet.

endringen, med gengivelse av designen i endret form, skal kunngjøres. For dette skal det betales fastsatt avgift.

Hvis designhaveren ikke er enig i Patentstyrets avgjørelse på grunnlag av et krav om opprettholdelse av registreringen i endret form etter § 25, eller fastsatt avgift ikke innbetales, oppheves registreringen.

31 c § En mönsterrätt kan förklaras ogiltig även efter den har upphört eller uppgivits.